

СРПСКА

ПРЕЧУ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 101 ● 4. ЈУЛ 1994. ● ЦЕНА 2 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

СВАКОМ СВОЈ УСТАНАК

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ
СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница
Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пећих

УРЕДИНИЦИ:
Стево Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговановић — Булатовић.

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Миленко Бучетић, Славица Лазић, Сандра Петрушић, Благоица Стојановић, Александар Чотрић, Александар Цветковић, Војкан Ристић, Никола Бурзан, Владан Василијевић, Ђорђе Вукоје (фото), Милица Лучић Чавић, Златко Чобовић, Ејуб Штитковац, Љиљана Шоп, Нада Мијатовић, Ружица Раинтовић-Јовић, Бранка Поламенац, Градиша Катић, Сандра Скоко (Лондон), Мира Трајковић (Париж), Бранка Митровић, Донка Михаиловић, Миша Бркић.

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица
Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, I улаз, VI
спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891,
628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
40801-603-4-27562
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стопа пореза од
3%

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

ДЕМОКРАТСКИ БОЉШЕВИЗАМ

Стр. 6-7

МЕТАМОРФОЗА СЛОБОДАНА МИЛОШЕВИЋА

Стр. 8-10

ТЕМА „СРПСКЕ РЕЧИ“:

КОЛИКО КОШТА ЧАСТ И ЖИВОТ ГРАЂАНА

Стр. 11-15

ФОРСИРАЊЕ ДРИНЕ:

СВИ СПС-ОВЦИ У ЈЕДНОЈ ДРЖАВИ

Стр. 20-21

РАКИТИЋ У АКЦИЈИ:

МУСЛИМАНИ У НЕБЕСКОЈ СРБИЈИ

Стр. 24-25

МАКЕДОНСКО-СРПСКИ ИНЦИДЕНТИ:

БРАТСКА АГРЕСИВНОСТ

Стр. 26-27

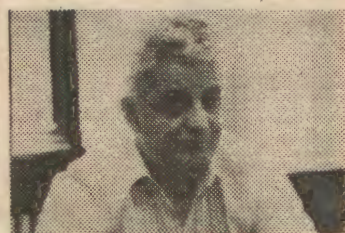
ZELENI VENAC
JUG BOGDANOVA 15
629-408

„СРПСКА РЕЧ“ РАЗГОВАРА СА:

ДАНИЦОМ ДРАШКОВИЋ

ВОЈИСЛАВОМ ШЕШЕЉЕМ

МИЛАНИМ МИКОВИЋЕМ

БРАНКОМ БАЛЕТИЋЕМ

МАЛА СРБИЈА:

„СР“ НА ХУМАНИТАРНОМ
ЗАДАТКУ: ПОМОЗИМО
МАЛОМ МАРКУ
НАГРАДНА УКРШТЕНИЦА
100 ДАНА НОВЕ
ДЕМОКРАТИЈЕ
НАЈНОВИЈИ ВИЦЕВИ

Стр. 34-39

ЦАР ТРАЈАН

Доскорашњи добошари „сви Срби у једној држави“, међу њима и прва церемонијална личност наше непризнате државе — господин Зоран Лилић, стидљиво као госпођице, један по један одлажу своје ратне бубњеве, покушавајући да их утрале Војиславу Шешелу, а са њима и сву несрећу која је задесила Србе од последица јавне експозиције митског поклича, чији је биланс 14 хиљада мртвих Србијанаца и три пута више са штакама, уз трајање економских санкција, које су вратиле Србију на сами почетак партизанског владања.

Испада да је цар Трајан био само господин Војислав Шешел, а да су осталим господарима рата ишчилеле козје уши и да за уши сада треба хватати само оног који доследно тврди да их има. Цинкароши из оне друге партије одали су коалиционог копредседника маниром уличних шверцера, не би ли га у нагодби са светом изручили у Хаг као јединог поузданог непријатеља мира и искључивог кривца за крваво догађање народа на српској страни балканског простора.

Али Војислав Шешел није Добрица Ћосић, који ће учтиво прихватити кривицу и повући се у самоћу да би после времена смрти разјаснио своје Време власти. Шешел месецима није избијао из малог дворца у Пионирском парку и када он каже да је власник дворца „највећи криминалац у Југославији“, дакле, све до Карлобага, Карловца и Вировитице, сигурно не каже без покрића јер је био, као ретко ко, упућен у шифроване тајне овог ратног корифеја свих српских лудости. Уосталом, господин Војислав Шешел никада није ушао у кабинет Слободана Милошевића без скривеног микрофона, па само наивни могу поверовати у могућност његовог извођења на суд због „увреде части и достојанства Председника Републике. Шешел, свакако, понајмање опседа сентименталност према старим временима и свом ментору, јер он сада кроз пакао другог види свој могући излаз и то је заправо суштина драме и једног и другог.

Војислав Шешел, дакле, јасно разуме иницијативу тужиоца али је и сасвим сигурно да јавни тужилац не зна у какву се невољу упустио и каквој је невољи изложио свог Цезара. Требаће му сада много мудрости да као шнауцер све што је попишкио уредно затрпа.

Досада се само у револуционарним временима дешавало да, рецимо, возач трамваја догура до председника државе. Тај куриозитет у миру десио се ни кривом ни дужном Зорану Лилићу, који после Добрице Ћосића делује изненађено и уплашено а понекад и манекенски стидљиво, као да се извињава целом свету за дар који није заслужио. Отуда, ваљда, са великим ентузијазмом отвара сајмове, музеје лепих уметности а говорничку вештину испробава у месним заједницама, најчешће, пред борцима оновременог рата.

Ових дана господину Лилићу се осрећило да разговара и са егзалтираним патриотама своје странке, директорима и главним уредницима и скрене им пажњу да је сада српски национални интерес — мир. „Сви Срби у једној држави“ одгађа се за неко друго време, а оно што се десило није се десило, морамо дакако да поништимо учињено и последице да не признамо. Био је то, заправо, наставак оне приче о тацима, Србији, Босни и Крајини и тајновитим главешинама који се не могу поигравати Србијом и судбином Срба.

По опуштеним брцима главног уредника информативног програма РТС Драгољуба Милановића видео се да медијским хушкачима рата није било јасно како издржати нову пробу времена. Њихов лазурни намаз лица или је скривао бес или страх, схватајући можда да су ходајући у столу са временом, са њим и отишли. Време је, по свој прилици, почело другачије да суди о себи и својој променљивости.

Господин Лилић, наравно, не својом иницијативом и вољом, сурово је осурио смушене медијаторе једне крваве политике коју су они годинама распознавали као патриотизам, а противнике те политике разглашавали издајницима и страним плаћеницима, нудећи гледаоцима и читаоцима анестезију под чијим дејством могу лакше да сачекају сутрашњи дан. Сада су они, одједном, од борбених чланова партије постали тешко бреме и зло семе за нову државну политику.

Иначе, откако је господин Зоран Лилић у форми, све је мање посла за портпарола СПО проф. др Ивана Ковачевића. Господин Лилић течно и тачно образлаже политичке ставове ове странке, и сва је прилика да му у следећем захтеву неће бити ускраћена швајцарска виза.

Причу, дакако, треба одмотати до краја.

ПИШЕ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

и то је

Србија

Пише: Миленко ВУЧИЋ

ИГЛА БЕЗ КОНЦА

1.

Оца ми је опсовао, јебем ли му оца!
На балканским просторима тако почиње и у томе се исцрпљује готово све што се, касније, прогласи за велике историјске тренутке балканских народа.
Мит је, и у овом случају, заклон за стид.

2.

Мир у Босни и Херцеговини је, можда, на помолу, али су развалине бивше Југославије и даље опасно минско поље.

Списку неуралгичних тачака, као што су Македонија, Косово, Санџак, Војводина, Книн, Далмација, Истра или односи Србије и Црне Горе, просто као да нема краја.

У сваком од ових потенцијалних жаришта нових великих драма с различитим набојима и различитог интензитета преплићу се интереси бар неколико држава.

Ма шта да се догоди, у игру су, поред Србије, Хрватске, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Словеније и Македоније, још и Грчка, Бугарска, Турска, Албанија, Румунија, Мађарска и Италија, што значи да тамни облаци плутају, практично, изнад целог региона.

И мала ватра на покошеном корову, окруженом пластовима сена, лако постане велики пожар.

Најтрагичнији је, у свему овоме, а и најризицизнији, положај Русије, у којој би, пре због кризе на Балкану него због унутрашњих изазова, могло да дође до спектакуларних обрта и ломова, па и до реставрације стаљинизма с несагледивим последицама.

Извесно је, наравно, по много чему, да Слободан Милошевић и одређени центри моћи који су створили Слободана Милошевића, играју баш на ту карту.

Савез дивљег шовинизма и стаљинистичког комунизма, крунисан у Србији „догађањем народа“, у Русији се тек успоставља на таласима „жириновштине“ и по српском рецепту.

Из таквог савеза, чији су антицивилизацијски темељи, попут теорије крви и тла и праксе етничких чишћења, већ обележили крај двадесетог века, рађа се зло погубније и од нацизма.

Ко не види да Слободан Милошевић и даље чека обрт у Кремљу пад Бориса Јељцина, не види суштину ствари.

Стаљинисти су отров као и шовинисти, али су лукавији од њих, јер шовинизам користе и с њим покривају једно да би обновили стаљинизам.

Развалине бивше Југославије су, све у свему, глобални проблем посткомунизма, па и реална претња да посткомунизам, због бивше Југославије, претвори и Европу у развалину.

Свест о томе није, још, на жалост, сем можда у америчкој јавности и код америчких политичара, доминирајућа свест.

Неког генералног плана како да се југословенска криза, као тешка и отровна рана на лицу цивилизације, што пре превазиђе, за сада нема ни у назнакама.

Грешка је, вероватно, што се постојећи и потенцијални конфликти, од Скопља до Пала, од Приштине до Книна и од Новог Пазара до Пазина, који, објективно, имају само једно жариште, не решавају истовремено и у пакету.

Гангрена је, наиме, режим Слободана Милошевића, инфициран уједима олињалих пацова из мемљивих подрума Кремља, а све остале су симптоме.

Успостављање мира у Босни и Херцеговини је, свакако, најургентнији задатак у распетљавању југословенског и светског чвора; невоља је, међутим, што је Босна и Херцеговина заиста само једна од многих југословенских и светских неуралгичних тачака.

3.

Нови динар је чврст, али га у банкама нема. Продавнице су пуне, новчаници су празни. Камате падају, кредити се не враћају.

Телефонске услуге су јефтине, за неколико процената, струја поскупљује дупло.

Игле се продају по старим ценама, расте само цена концa.

Локомotive се, вероватно, деле бесплатно. Вештачко ђубриво је луксуз поред великог избора домаћег ђубрета.

Звекотом златника по новинама, који ће у првој фази бити од папира, а у другој фази на папиру, прикрива се завијање празних стомака.

Губитке не праве једино фабрике које су затворене.

То је, по свему судећи, суштина и највиши домет програма економске и монетарне стабилизације.

И вакцинасање слонова, додуше, тече без проблема.

4.

Вулкани код нас не постоје као природни феномен, али већина градова у Србији лежи на гротлима опасних вулкана.

Реч је, наравно, о војним објектима.

Многа складишта муниције и наоружања грађана су давно, на ондашњим периферијама насељених места; највише их је још из прве Југославије и првих поратних година; данас се, међутим, много тога, зиданог и укопаваног на ондашњим периферијама, налази у ужим урбаним језгрима.

Убрзани раст градова није, очигледно, пратећ одговарајућим свеобухватним решењима.

Урбанисти су дуго били чиновници и извршиоци политичких налога, а не самостални и неприкосновени стручњаци.

Војна питања су се, уз то, и када су се прожимала с цивилним питањима, као што је, свакако, питање постојања објеката са експлозивним и отровним материјалима у градским четвртима, заклањала иза велова војних тајни.

Мистификација војске је, не само у свој ствари, једна од наших најпогубнијих мистификација.

Вулкани су, дакле, испод нас, и то веома снажни вулкани.

Измештање војних објеката је, и у знатно повољнијим економским и политичким приликама него што су наше, веома сложен и скуп посао.

Нешто се, ипак, у том погледу, мора хитно предузети.

Опозиција, на жалост, не види у локацијама армијске имовине праву тему за велике расправе и прави повод за енергично и продуктивно опозиционарство.

Зелених нема, црвени ћуте.

Недавна експлозија складишта муниције у Београду је, међутим, озбиљно и драматично упозорење.

5.

Политика је, као и сваки други занат, животно и професионално опредељење, а не некаква јавна трим-стаза за излетничко размрдавање и учвршћивање личних интелектуалних и моралних становишта; код нас је, на жалост, много оних који, краће или дуже, гостују на политичкој сцени управо из личних интелектуалних и моралних разлога, а не зато што су се животно и професионално определили за политику.

И дотеривање неполитичких биографија, с профитом који уз то иде, игра у овој ствари веома важну улогу.

Адвокати без клијената, лекари без пацијената, писци без читалаца, банкарски без новца или фабриканти без машина, постају, преко ноћи, захваљујући протрчавању кроз политику, велики адвокати, тражени лекари, читани писци, цењени банкарски и угледни фабриканти.

Политичар се, пред таквим изазовима, а у условима опште аматеризације свега, па и политике, постаје и после само неколико добро пласираних реченица, после само неколико провокативних интервјуа и изјава, или, најчешће, после само неколико „принципијелних“ шамара и власти и опозицији.

У политику се улази као у пропали хотел, али не да би се преузело његово вођење и спасавање, већ да би се у њему неко време бесплатно и прегласно уживало, што практично значи да су пролазни лични рачуни и свакојаки хирови, многим једини мотив и покретач за ангажман у политици.

На првим озбиљнијим искушењима, када бављење политиком покаже тамнију страну и кад се појаве најразличитије опасности, такви учесници у политичком животу се примире и нестају из првих редова.

Најсјајније звезде Девог марта, Теразијске чесме, Видовданског сабора и Демократског покрета Србије, самоансирани у политичко сазвежђе најрадикалнијом реториком и присутне на свим фотографијама из драматичних ситуација, скривале су се, чим би загустило, иза флоскула о институционалном решавању проблема; претварајући и себе, и Девети март, и Теразијску чесму, и Видовдански сабор, и Демократски покрет Србије, у трепераве лојанице.

О „уличној“ политици и методама Вука Драшковића најоштрије речи изговарали су и изговарају људи који су сав свој „морални и интелектуални“ капитал стекли управо уз Вука Драшковића и на дометима „уличне“ политике.

Проблематично самодефинисани тзв. „независни интелектуалци“ су најупечатљивији пример пикник-политичара, мада нису, у овој ствари, ни једини, ни највећи проблем.

Неоспорно је, дабоме, да су лична интелектуална и морална становишта нужна и у политици; спорно је, међутим, да ли је то све што политика тражи од појединца.

Хирург може да буде добар или лош, успешан или неуспешан, величан или оспораван, тражен или избегаван, али се подразумева, и обавезно је, да је хирург.

Политичар је, међутим, на нашим несрећним просторима и у нашим несрећним ћорсокацима, свако ко се пожели.

6.

Брига о језику је, у свим временима, а нарочито у великим историјским бурама, прворазредни друштвени посао и задатак.

Од преговора до данас, од библијских упозорења да језик може да буде „ковачница варки“, до гетеовских усхићења да је језик „нож духа“, то нико није довео у питање.

Лингвистика је, зато, нека врста громобрана над историјским вертикалама сваког народа.

Громобрани, међутим, понекад, и зарђају. Нама се, изгледа, управо то догађа.

Покушаји појединих лингвиста да из српског језика протерају ијекавицу спадају, наиме, у најсрамније примере научне рђе и нанеће и српском језику и лингвистици несагледиву штету ако постану нешто више од покушаја.

Уместо „Горског вијенца“ имаћемо, тада, вероватно, „Планинско преплетено“, или нешто слично.

Простори српског народа су и у духовној, а не само у демографској равни, својеврсна „деопардова кожа“, и зато и јесу, по свим цивилизацијским вредносним критеријумима, веома богати и вишедимензионални простори.

Људи опијени шовинизмом и политиком, односно шовинистичком политиком, то просто не виде и не осећају.

Брига о језику, како је данас схватају поједини лингвисти, загледи у Предор, а не у Приједор и, дабоме, у Советски савез, а не у Совјетски савез, у суштини је терор над језиком.

7.

Жетве су, у нормалним земљама, празници и показатељи добити, а код нас су, увек, својеврсне драме и удари на економски и монетарни систем.

ДЕМОКРАТСКИ

Супруга нашег диктатора, професор универзитета, путује по источним земљама и држи политичка предавања о ситуацији на Балкану, уз велики публицитет у нашим средствима информисања, баш онако како је то радила госпођа Елена Чаушеску. Њен син вози ауто-рели у земљи гладних и несрећних грађана и зауставља због тога чак и авио-саобраћај, баш онако као некад Ник Чаушеску у Румунији. После свега, пише она у листу своје партије да нема болшевизма у Србији и да је у то убедила једног странца, неког лепог дана у дивном ресторану пуно зеленила и акварела. "Из целог текста остаје нејасно зашто она пише о болшевизму којег нема а не пише о демократији, које, каже, има у изобиљу.

О томе да болшевизма нема у нашој држави, тиражни партијски лист владајуће странке одмах обавештава своје читаоце, преносећи њене важне мисли на целој страни новина, баш онако како је државна штампа у Румунији некада пратила рад госпође Чаушеску, јер је она то јавно волела.

Да болшевизма код нас нема, примера има много и није проблем убедити у то странце него нас домаће, народ, или бар онај већински део који је гласове дао опозицији.

Сви знамо да није болшевизам најновији трагикомични јавни наступ председника Југославије, коме ни рођена жена не верује да је председник, његова посета гладним радницима са шлемом на глави, његов „важан“ разговор са уредницима новина владајуће партије, па чак и са уредником листа „Војска“, који је по цео дан преносила телевизија на главном каналу, а затим у целини пренела она иста дневна новина која тако пажљиво прати рад госпође Марковић. То што смо се сви смејали председнику Лилићу, а и њему је било смешно, није важно, важно је да је диктатор пожелео да види невидљивог и нечујног председника Југославије. Тек толико да га народ не заборави. А то што са њим не може да разговара ко хоће, сасвим је демократски и јасно. Уредник листа „Војска“ је довољно демократа и његов лист довољно отворен и тиражан да председникове мисли пренесе тамо где треба. Примедба да су овакви разговори незамисливи у Француској, Немачкој или Швајцарској не стоји, јер то није последица демократичности тих система. Њихови грађани сигурно би волели да виде и чују нешто слично на својој телевизији или да читају лист „Војска“, али им то није омогућено.

Није болшевизам ни петокрака на дворима диктатора а ни диктатор у дворима протераног, ни држава истерана из света вољом диктатора. Није болшевизам ни то да је партија на власти само пре четири године јавно и јасно била против вишестраначког система и залагала се за „беспартијски плурализам“, а данас са измењеним именом и истим људима говори о

вишестраначком плурализму и конструктивној опозицији. Није ни то што се исти људи врте на власти по разним функцијама и по 20 — 30 година, уколико су довољно послушни. Није ни то што опозиција са 64 одсто освојених гласова на изборима нема никаквог утицаја ни у једном сегменту друштва и система. Нема ни једног полицајца, судије, официра, радника, државне управе, на имало важне функције, директора школе, предузећа, управника позоришта, па чак ни управника дома омладине, а да није припадник владајуће партије. Није болшевизам ни то што СК покрет за Југославију преузима све кључне функције у држави, од председника владе, начелника Златиборског, Браничевског и Банатског округа, до председника општине Пожаревац. Што мање гласова на изборима то више власти у држави. Све демократски, нимало болшевички.

Није болшевизам ни то што су телевизија, радио и сва дневна и недељна штампа под потпуном контролом владајуће партије. Незамисливо је да је неко главни уредник било које новине или телевизије а да је наклоњен опозицији, или бар неутралан. Тако се и десило да најзначајнију државну новинску кућу „Политика“ данас воде људи нестручни за послове које раде и по формалном и стварном образовању, али су зато чланови симпатизери странке на

власти. Сви значајнији новинари те куће су демократски отерани, као и њихове колеге са телевизије или радија, јер су се усудили супроставити званичној политици или су евентуално показали симпатије према опозицији и подржали демократске промене у земљи. Сад су они чланови Независног синдиката новинара, који је одмах, сасвим демократски, проглашен леглом издајника и плаћеника Запада. Странац који дође у Србију и информира се гледањем телевизије или читањем дневних новина, неће наћи трага другачијем мишљењу осим владајуће и неће приметити да постоји још нека странка поред странке на власти. Све је то демократски и није болшевички.

Није болшевизам ни то што опозиционо мишљење и опозиционе новине немају шансу да дођу до грађанина, иако су формално допуштени. Монополом над средствима информисања и на продајним објектима за дистрибуцију штампе, владајућа партија остварује забрану дозвољеног и негује привид слободе штампе.

Није болшевизам ни то што су сви припадници опозиције издајници и слуге Запада, што и данас опозиција има третман пете колоне, унутрашњег непријатеља или снага хаоса и безумља. Демократија је и сто хиљада наоружаних полицајаца, од којих сваки може да ухапси кога хоће, претуче без разлога, да вас задржи у затвору без правног основа и да чини све што хоће без икакве одговорности. Малтретирање грађана, кршење основних људских, грађанских и националних права је изгледа демократски метод владања државом.

Све ово и много тога још о демократији у нашој земљи, причала сам једног ружног кишног дана у прљавом, запуштеном ресторану у центру града, једном важном странцу који је боравио овде и проучавао наш систем и односе у земљи. И не само њему, сваком странцу где год могу причам о томе, и не треба да их убеђујем има ли болшевизма или не. Знају они добро шта је демократија а шта диктатура идеологија и људи. Овај из ресторана ми је рекао: „Болшевизам је темељ ваше државе и система и нема промене односа света према вашој земљи док се то не промени“.

Прави човек на правом месту. У овоме је тајна многих успеха нашег неболшевичког система свуда, па и у дипломатији. Сасвим сам задовољна низом скорашњих постављења наших амбасадора. Све прави људи на правим местима.

У Москву је упућен Дача Ж. Марковић, човек који не признаје да више нема ни Лењина ни Стаљина ни Совјетског Савеза. Човек који је, као наш министар, у августу 1991. године на дедињској журци наших носталгичара за петокраком на Кремљу славио онај болшевички преврат Јанајева који је живео само три дана. Он је и министар који је јавно подржавао Рус-

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

БОШЉЕВИЗАМ

лана Хазбулатова, називајући га „великим заштитником православља“. Амбасадор Дача долази из владе која и сада подржава све болшевичке фанатике, свакојаке секте, па и руске фашисте Жириновског, у њиховим настојањима да оборе председника Јељцина. Друг Дача ће у Москви, нема сумње, бити примљен раширених руку. Он нипошто неће иритирати ни Јељцина, ни Козиријева ни Чуркина, ни заменика министра информација Сергеја Гризунова, који је овде у Београду, био на списку страних новинара за протеривање из Србије. Гризунов није најурен само због тога што је, због постављења на високу функцију у Москви, по службеној

дужности напустио Београд. Ако председник Јељцин није до сада имао разумевања за многе потезе званичног Београда, сада ће, захваљујући амбасадору Дачи, све да се значајно промени. То је то, када се нађе прави човек на правом месту.

Живорад Игић је амбасадор у Тирани. Тај ће човек, такође, учинити много на нормализацији српско-албанских државних односа. Председник Бериша је сигурно добро обавештен о великом Игићевом заузимању да се на Косову успоставе нормални односи између Срба и Албанаца. Амбасадор Живорад је, као по-

ручен, постављен на право место и у правом тренутку. Да су односи Србије и Албаније заиста добри, друг Игић би те односе зачас покварио. Али мудрост је баш у томе: ставити со на око. Свуда и сваком.

Са тим циљем је и Дарко Танасковић постављен за амбасадора у Анкари, у Турској. Он се овде показао многим текстовима и телевизијским наступима, доказујући да су све исламске земље заклето српски непријатељи. Мора бити да су Турци тиме одушевљени и амбасадор Танасковић је, заиста, прави дипломатски мост између нас и Турака.

Шта даље? Очекујем да ће за амбасадора у Паризу бити постављен Милош Шобајић. Слика је, и већ две деценије живи у Паризу. Додуше, и Љуба Поповић је сликар, много познатији од Шобајића, и живи у Француској дуже од њега. Али, Шобајић је у огромној предности, јер изјављује да мрзи Французе и Француску, да је њихова култура смеће и да је све у тој земљи, као и на целом Западу, достојно српског презрења и мржње. Браво, Милоше! Већ те видим као нашег будућег амбасадора у том некултурном, бедном и кичерском Паризу.

У Вашингтону нас нико не може тако сјајно заступати као Милић од Мачве. Прича се да је његова поема у којој моли Бога да змије испију очи свим Американцима, већ преведена на енглески и да је у Америци интересовање за њу огромно. Права препорука за амбасадорско место.

Драгоша Калајића видим као најбољег амбасадора Србије у Сарајеву. Замишљам како га прима шеф босанске државе и каже му: „Господине амбасадоре, цео народ Сарајева дугује вам захвалност на овим вашим племенитим изјавама како сте уживали посматрајући са околних брда док гори Сарајево. Надам се да ћете својим радом овде у Сарајеву допринети остварењу ваше жеље“

Зорана Ђинђића или Богдана Тирнанића по истом систему, прави човек на правом месту, треба одмах послати на Цетиње. Да преброје Црногорце и да им братски кажу: Ако сте Црногорци, нисте нам браћа, а ако сте нам браћа онда нисте Црногорци и немате право на државу и Његоша. Можете бити само срез Демократске странке и морате говорити еквалски. Све поштено.

Све ово није нимало бољшевизам него демократија. На српски начин.

СЛОБО — СЛОБОДНО ТРЖИШТЕ

ОТМИЦА

1. Србија Јединствена, на целој својој територији

Српски социјалисти својим највећим успехом сматрају чињеницу да су, укидајући облик аутономије који је Војводини и Косову дао „сецесионистички устав“ из 1974. године, створили од Србије државу „Јединствену на целој својој територији“.

Вођа српских социјалиста у званичној пропаганди своје странке слови за родоначелник а у борби за територијално уједињење Србије. При томе се заборавља да је у време Милошевићевог фанатичног дијагностицирао стање српске државе у отвореном писму које је упутио Сабору СР Хрватске (1985) и свим важнијим хрватским институцијама власти. У томе допису Драшковић каже: „Уставом од 1974. распарчана је и сама СР Србија. Режијер те правне (и не само правне!) трагикомедије удесио је тако да две српске покрајине, Војводина и Косово, добију суверена права као и остале чланице Југословенске федерације, а да оно треће парче бивше Србије, само формално слови као република, без икаквих овлашћења да утиче на одлуке које се доносе у Новом Саду и Приштини, и уз најпуну овлашћења тих „покрајинских“ престоница да кроје „авнојевско“ или „уставно“ владање Београда! Драшковић хрватском Сабору најављује и петицију неколико хиљада косовских Срба која ће „болно и можда последњи пут опоменути да је чаша жути препуњена и да, чак и српски народ, познаје неке крајње границе понижења и трпљења“.

За ту познату петицију 2016 Срба, Драшковић каже да је „први пут заталасала косовске божуре после буре белих капица“. Године

Подужи списак хајдучких препада које је испољно када су у питању туђе политичке идеје, челни човек српских социјалиста и председник Републике Србије, овде анализирамо само у случају дела идеја које су без трунке устручавања, нако се радило о „неприхватљивој идеологији Српског покрета обнове“, преузете од Вука Драшковића и уврштене у референце Слободана Милошевића без позивања на изворе. Подigno редом.

1985. верни чувар Титовог политичког наслеђа, Слободан Милошевић, на седници Председништва ЦК СК Србије оцениће поменути петицију следећим речима: „Ми смо се овде суочили са једним драстичним примером злоупотребе великих проблема који стварно постоје, да би се манипулисало људима, да би се разбукта-

БРАДЕ

вао национализам. Није реч о спонтаном већ о једном пажљиво припреманом деловању". Вук Драшковић, потписник поменутог петиције једва је избегао хапшење!

Довољно је упоредити чувену Милошевићеву косовску изјаву „нико не сме да вас бије“ са делом поменутог Драшковићевог писма у коме се одређују „границе понижења и трпљења“ српског народа, и да би се још у време када је Милошевић сваку дефиницију попут Драшковићеве сматрао доприносом „разбуковању национализма“. Ако се, пак, Милошевићevo име везује за проблеме Косова који су решавани последњих неколико година, тада треба имати у виду да коначну последицу његовог метода решавања представља чињеница да су, као одговор, Албанци на Косову створили сопствену паралелну државу. Милошевић је, дакле, преузео главне Драшковићеве идеје везане за косовски проблем, али, што је потпуно у складу са његовом природом, **разрађивао их је и примењивао потпуно самостално**, што је довело **жао** и у низу других случајева, проблем Косова у безизлазну позицију.

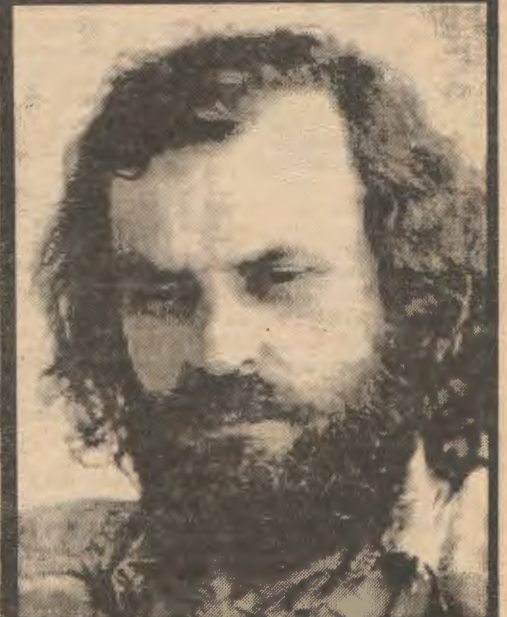
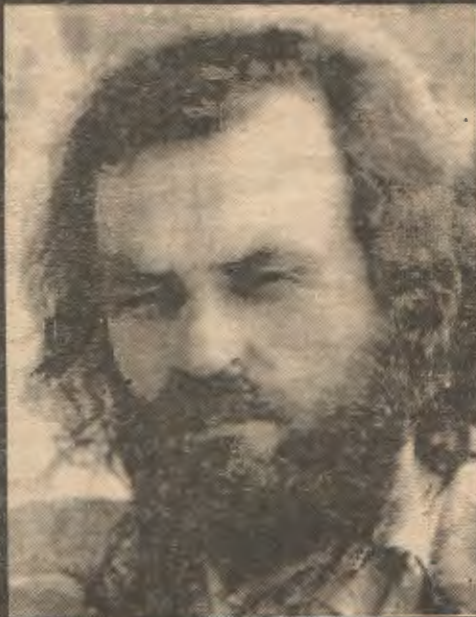
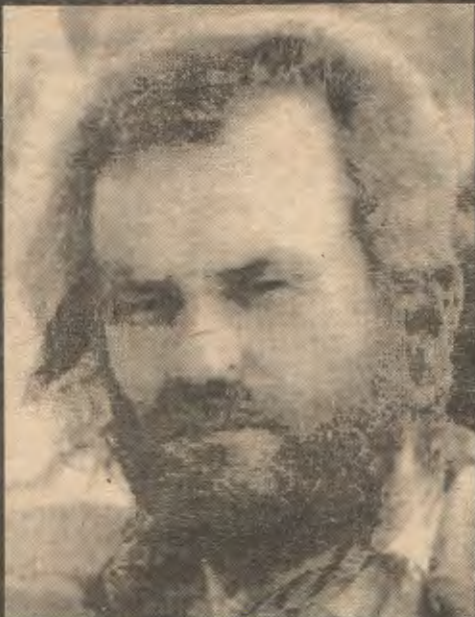
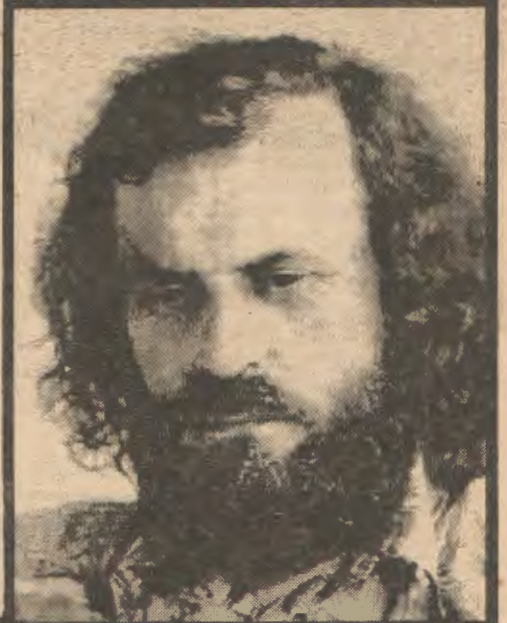
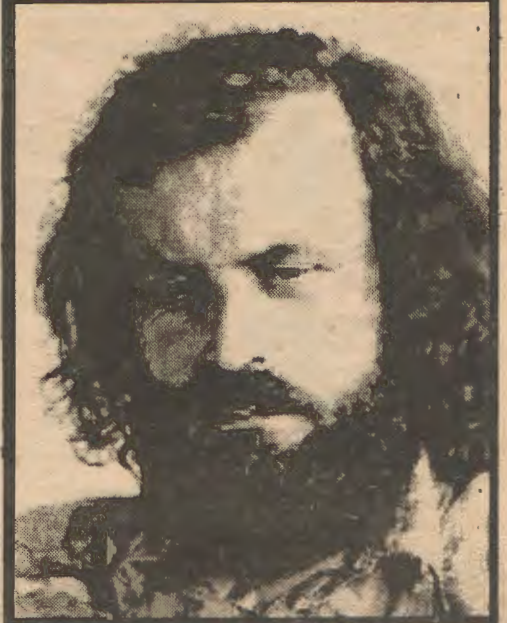
2. Српско национално питање, западне границе Србије

Драшковић је заговарао решавање српског националног питања без употребе силе. Сведочанства о томе расута су у многим његовим јавним изјављивањима и потпуно одударaju од оне Милошевићеве изјаве да Срби „морају тражити од својих саговорника да се дозову памети“, дате пред београдским студентима у марту 1991. Предосећајући крвави расплет југословенске кризе, у октобру 1990. године Драшковић ће рећи: „Ми желимо да и Српкиње, и Хрватице, и Шиптарке, и Мусли-

манке у Новом Пазару, православке у Книну, рађају за школе и свадбе а не за гробове. Хоћемо да се надмећу знање, дух, култура, пословност, спортисти, а не мржња, не безумља, не ратници.“

Упркос томе, западне границе Србије, у случају да дође до насилног распада СФРЈ кривицом хрватског народа, Драшковић је одредио прецизно још у време када је Милошевић покушавао Хрватима и Словенцима да наметне „демократску федерацију“ чији би изборни систем био заснован на принципу „један човек — један глас“, што би, како су сви конститутивни народи у СФРЈ то одмах схватили, довело до доминације српског народа у будућој федерацији. На пример, још 1989. године Драшковић о проблему западних граница Србије говори следеће (**Старт**, 16. септембар 1989.): „Западне границе Србије одредио је Анте Павелић, тамо где су се налазили конц-логори за Србе, спаљене српске цркве и највећа српска стратишта, тамо где је текла српска крв са усташког ножа. Зло је, значи, исцртавало српску мапу. По мом мишљењу, у том најгорем случају да Југославија нестане, западне границе Србије морале би да буду одређене према принципима природног и историјског права, и то према етничкој мали која је важила на дан 6. априла 1941. године...“

Док је Југославије не поставља се проблем деоба и западних граница Србије, каже Драшковић и поставља питање: „И зашто, коначно, делити?“

Ово Драшковићево размишљање о западним границама Србије, Милошевић је искористио у предизборној кампањи 1990. године да оптужи Српски покрет обнове да се залаже за идеологију „крви и ножа“ која ће неминовно увести српски народ у рат са осталим народима из бивше Југославије.

Међутим, Драшковић никада није предлагао да се проблеми проистекли из распада СФРЈ решавају насилним путем. То се односи и на поменути проблем западних граница Србије.

Милошевић је, међутим, дословно преузео целокупну Драшковићеву идеју о западним границама Србије одмах након победе на поменути изборима. Та идеја је преформулисана у паролу „Сви Срби у једној држави“, која би, у крајњој линији, довела до стварања српске државе са идентичним границама које помиње Драшковић. Међутим, циљ је могао бити постигнут искључиво ненасилним средствима. Нажалост, Милошевић се није запутио у том смеру.

3. Проблем БиХ, Венс-Овенов план и план разоружања у БиХ

Драшковић је јасно и прецизно изнео идеје о кантонизацији БиХ за Округлим столом власти и опозиције, у Сарајеву 1992. године, три месеца пре избијања грађанског рата у тој средњој републици бивше СФРЈ. Готово гледајући у догађаје који ће тек уследити Драшковић је тада рекао: „Не треба много памети да се схвати да у БиХ три државе не могу да се породе. (...)“

Унутар БиХ као једне државе да би се задовољила етничка мапа и национална мапа, треба увести принцип регионализације и кантонизације“ (...)

Нема никакве сметње, ни политичке, ни економске, ни културне, ни духовне, ни националне, да се формира Скупштина српских кантона, Скупштина муслиманских кантона, Скупштина хрватских кантона и да те скупштине творе Скупштину Босне и Херцеговине као заједничко парламентарно тело...“

Годину дана након избијања рата у БиХ, Милошевић је прихватио до најситнијих детаља Драшковићев предлог о кантонизацији БиХ. То је и званично потврдио прихватањем уставних начела о БиХ у Женеви. Овим начелима БиХ се организује као сложена кантонизована држава са атрибутима унитарности. Иначе, за наведени предлог о устројству БиХ Драшковића је партија на власти, одмах при повратку из Сарајева, прогласила издајником.

Драшковића су Милошевић и његови партијски другови означили као издајника и у часу када је предлагао да се прихвати Венс-Овенов план за БиХ. Доведен у безизлаз ултиматумима међународне заједнице, Милошевић је, недуго после атака на Драшковића и његов предлог да се усвоји Венс-Овенов план, не само прихватио план већ присилио Р. Караџића да га у Атини и потпише! При томе је потпуно „заборављено“ Драшковићево „издајство“.

Прихватањем суштинског дела Венс-Овеновог плана Милошевић је у потпуности преузео Драшковићеву идеју о плану разоружавања зараћених страна у БиХ. Када је Венс-Овенов план проглашен мртвим, уследио је низ ултиматума Србима од стране ЕЗ и САД. Прихватањем тих ултиматума (посебно оних везаних за Сарајево, Горажде и Брчко) Милошевић је заобилазним путем дошао поново на оно што је Драшковић предлагао пре стављања поменутих ултиматума!

Када је Драшковић обелоданио своју идеју о разоружавању у БиХ био је квалификован од стране „српских патриотских снага“ као издајник који жели да Србе у БиХ остави без оружја на немилост Муслиманима и Хрватима. Наравно, данас Милошевић сматра да је разоружавање пут за постизање мира у БиХ.

4. Мир нема алтернативу, развој парламентаризма

Као осведочени српски националиста Драшковић је могао са ауторитетом да осуди прљави грађански рат и да покуша да одреди кривицу српског режима за његово избијање. Свака Драшковићева реч против рата проглашавана је од стране пропагандног штаба владајуће партије као покушај да се Срби разоружају и изложе геноциду! Данас, међутим, Милошевић упорно понавља да „мир нема алтернативе“. Да ли је он прихватио Драшковићеву политичку платформу зато што је остварио ратне циљеве у БиХ? На ово питање одговор је одречан. Оно што је остварено ратом у БиХ овог часа је мање од онога што је нудио Венс-Овенов план. Дакле, Милошевић је прихватио оно што је Драшковић предлагао тек када је схватио да нема другог пута за решење проблема!

Према оцени пропагандних штабова партије на власти, конституисање јединствене Србије са редукованим аутономијама у Војводини и на Косову, стварање вишестраначког парламентаризма и увођење тржишне економије у Србији, суштински су допринели Слободана Милоше-

вића на путу ка демократији на просторима где живе Срби. И само присећање на Драшковићево дугогодишње инсистирање на стварању најпре и пре свега демократске Србије и његово поређење са сведочењем Слободана Вучетића, хероја 8. седнице СКС, да је Милошевић непосредно уочи првих вишестраначких избора, још имао идеју да се плурализам политичких интереса остварује у оквиру Социјалистичког Савеза Србије, довољно говори да је српски председник још једном посегао за Драшковићевим политичким идејама.

Поткрадање Драшковићеве духовне имовине могло би се у крајњој линији оценити и као позитиван чин кад би они, који не поштују ни 10 божијих заповести, знали како се поменути имовина користи.

ПОСЛЕ СЕРИЈЕ МАТЕРИЈАЛНИХ (НОВЧАНИХ) ПОТРАЖИВАЊА ЗА НАДОКНАДУ НЕМАТЕРИЈАЛНЕ ШТЕТЕ (РУЖЕЊА УГЛЕДА, ЧАСТИ ИЛИ ФИЗИЧКОГ ИНТЕГРИТЕТА ЛИЧНОСТИ)

КОМЕ ЋЕ ИЗГОРЕТИ

КЕСА СЛУЧАЈ 1.

Током педесет година комунистичке власти част, углед и елементарно достојанство грађана ове земље „коштали“ су колико пар паклица цигарета. Али, нику сви сматрани „грађанима“, јер су неки међу њима били равноправнији од других. Одједанпут, овдашње правосуђе се непланирано нашло на озбиљној ветрометини, са које може да оде једино после прецизног дефинисања колико, чак и у новчаном износу, вреде ове „грађанске категорије“ и како их уопште вредновати. Случајеви „Даница Драшковић против Државе“, „Даница Драшковић против Политике“, „Политика и остали против Данице Драшковић и Богољуба Пејчића“ те „Војслав Шешел против Државе и Председника Републике“ тако су, заправо, само учинили услугу правосуђу и Држави. Да се прене из педесетогодишњег „неплаћеног“ сна.

У тренутку када се врше тајна пребројавања мртвих (што од „праведног и ослободилачког рата, а што од учесталих самоубистава) и у тренутку када су контејнери постали једина могућност опстанка за многе породице сва средства информисања су напрасно добила могућност да се бар делимично извуку из ове менталне и физичке беде и да у своје садржаје уврсте нешто што одише западом лични на запад, а што се огледа у астрономским цифрама (за сада само затраженим) поводом нарушавања угледа и части појединаца. Једноставније речено — нити је икада живот био толико јефтин, нити је част икада била толико скупа.

ВАСПИТНА ПРАВИЛА

Само један летимичан поглед на наш Закон о облигацијама је довољан да схватимо како у њему готово да и нема критеријума по коме се вреднује нематеријална штета која је резултирала нарушавањем нечијег угледа. Помиње се само у двестотом члану згурана уз физичка и психичка оштећења, наружавања изгледа и свих других категорија које подлежу новчаној надокнади, али не уз обавезу да се за њу (нематеријалну штету) мора изре-

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

ћи казна у облику новчане надокнаде. Уколико се докаже да је неко штету нанео без задњих намера или уколико ју је нанео не знајући да је наноси, јер је преносио информације за које није знао да су нетачне казну је сасвим лако избећи — све остаје на слободној процени судија. А питање судијске процене је такође веома шакљиво, ако ништа друго недостаје им бар искуство поводом овог питања.

Све у свему високи захтеви за накнаду нематеријалне штете у овом тренутку изгледају готово нестварно, јер како их друкчије вредновати ако на пример знамо да човек, који је на свом послу грешком неке лоше одржаване машине трајно онеспособљен за посао, у пресуди (и то у најбољем случају) добио је доживотно издржавање које, када се сабере, никада неће износити милион марака (па ни стоти део те своте) и када такође знамо да он своје (рецимо руке) никада више неће повратити, док су част и углед категорије које се, наводно, ипак могу рехабилитовати. Али проблем није у томе што част и углед вреде мање, већ што човек вреди више него што је нашим законом „вреднован“.

„У правно сигурним и стабилним земљама где је све вредновано заштићен је и ауторитет грађана који у кривичном праву представљају најтананији део. Међутим, код нас је заштита од клевета и увреда банална, јер су и човек и његов ауторитет сведен на нулу. До тога је дошло јер 50 година човек није правилно вреднован у судству већ су вредности представљале критеријуми као што су послушност, подобност и партијска припадност“ — објашњава адвокат Сава Анђелковић узроке који су до оваквог стања у правосудју довели и додаје: „После 50 година ми први пут видимо ту врсту вредности исказану у тужби, односно тужбама, и она нас збуњује. Тешко је одмерити вредност нематеријалне штете, врло тешко. Човек је човек, али углед неког научника, политичара, уметника — има другачију тежину. Због тога у демократском свету постоје нека правила путем којих се доказује вредност увреде и њихова сврха је да васпитно утичу на оне који управљају средствима информисања.“

Претходних 50 година и начин на којих смо их утрошили су основни узрок за садашње стање у правосудју по питању надокнаде за нематеријалну штету и у тумачењу адвоката Томе Филе. „У доба комунизма није постојала пракса да се изриче новчана надокнада за клевету, а на прсте је могуће избројати новинаре којима је изречена пресуда за оно што су написали. Док се запад штитио од клевете, увреда, нарушавања интима (недозвољено фотографисање, прислушкивање, отварање поште) тиме што, иако се ради о кривичним делима, није прописивао високе кривичне казне већ високе своте по питању накнаде штете дотле су код нас накнаде штете биле готово симбиличне, толико ниске да их обични нико није ни потраживао. Новинари су најчешће гоњени само кривично, обично су добијали неку условну казну, а осуђујућу пресуду за увреду и клевету обично није ни пратио захтев за новчаном надокнадом. То је типично за доба комунизма“.

ПЛАЋАЊЕ ГРЕШКЕ

У времену у коме је код нас оштећени и оклеветани човек једину сатисфакцију могао да види у томе што ће онај који га је оклеветао можда добити условну казну, а у бољем случају му испланирати и штету у вредности од неко-

лико кутија цигарета, остале земље су водиле дуге и исцрпне дебате о начинима на који ће се вредновати нематеријална штета. Француска је предњачила у томе па је створила читаве студије које је сваке године изнова анализирали и проширивала, а ни Велика Британија није била далеко од тога. Међутим, ни у једној од тих земаља се није догодило да неко затражи новчану надокнаду у висини коју окривљени није у могућности да плати. Ишло се далеко, ишло се чак и дотле да извесне новинске куће буду принуђене да се угаса, али не толико далеко да цифра премашује вредност онога што окривљени поседује. У САД, земљи која је позната о највећим новчаним казнама те казне никада не премашују своту коју је окривљени у стању да плати. Могло би се рећи да је то код њих веома поштено формулисано — грешке се плаћају, свака информативна кућа кад-тад начини неку грешку, али зато поседује фонд намењен баш таквој сврси. Наравно, то се не односи на жуту штампу која није у обавези да сачува свој лист и која се у оваквим случајевима гаси, а сутрадан поново отвара под неким другим именом. Битно је да одређени ред постоји и да правосудје функционише.

И док су све те земље постепено проширивале своја искуства и утврђивале правила за

надокнаду нематеријалне штете код нас се није догађало ништа. А онда су једног јутра осванули написи у којима је „Политика“ затражила одштету у вредности већој од читаве њене имовине и то од листа неколико стотина пута сиромашнијег од ње. „Српска реч“ је узвратила на сличан начин и онда је дошло до правог рата цифрама. Једино што је у овом рату извесно јесте да ниједна страна највероватније није у стању да плати тражену своту и да то никада неће ни бити у могућности. Неизвесно је како ће реаговати наше правосудје и да ли ће на овом примеру почети да коригује досадашњу праксу да клевета не подлеже новчаној надокнади.

ЛЕШИРАНИ УГЛЕД

И адвокати, и судије, а и јавно мњење су сложни у оцини да је крајње време да се увреда части санкционише. Питање је само како наћи образац по коме ће се то чинити.

„Одувек је било правило да када неко претрпи штету, била она материјална или нематеријална, мора да постоји нека противвредност накнаде да би се та штета измирила, а овај други казино да то никада више не

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

БАТИНЕ И КЛЕВЕТЕ ПО

чини", каже адвокат Анђелковић и додаје: „Ја се залажем за тавку врсту казне, али која је то вредност зависи од много чега. Постоји разлика између тога да ли сте неког случајно увредили или му наместили игру, исто као што постоји разлика и у томе ко је у питању. Залажем се да те вредности не буду мале, али да се у сваком конкретном случају оне доказују путем психијатара, путем тачног описа речи, начина на који је нешто представљено, где је то учињено и колико би могло да утиче на крњење угледа тог човека. Ови из рукава извучени милиони неће имати прође, јер то није економска моћ овог друштва. Ако би тако нешто постало нормално онда би сутра многи људи отишли у затвор пошто не би били у могућности да плате тражену своту, а многе фирме би се затвориле преко ноћи. Проблем је што у оваквим случајевима нема правила и што се све заснива на слободној процени судија. Лично се не осећам сигурним у ово доба када је све препуштено слободној судској процени, а када међу судијама нема таквих капацитета који би могли да обраде ове прве случајеве са тако високим сумама одштете. Не очекујем да ће заузети став и утемељити нешто што ће постати

пракса у будућим пресудама“.

Мада готово сви адвокати имају идентично мишљење по питању потребе да се новчана надокнада за нематеријалну штету уведе у наше законодавство њихове наде су ипак различите. За разлику од Саве Анђелковића Тома Фила их бар има. „Људи коначно почињу да схватају да је боље тужити и судити за клевету кроз грађанску тужбу него кроз кривичну за коју се често избегавају позиви или, пак, тужени имају имунитете. Ипак, сви ти износи морају бити примерени ситуацији у којој живимо. Одштету од милион долара не можете тражити ни од Њујорк Тајмса, а не од Политике или Српске речи. Имам утисак да су те висине шминкерске и да нико ништа не очекује — једноставно, то не може да се плати.

Стога мислим да ће се кроз судску праксу која ће се тек развити за једно 3-4 године, уколико динар буде стабилан, показати који су то износи. Астрономски износи не могу да прођу, нити ће их суд досудити, а сигуран сам да ни онн који их подносе ништа не очекује од њих.“

У контексту свега овога астрономски износи које су за сада две редакције и више поједи-

наца затражили не би требало да представљају ништа лоше уколико буду иницијативна каписла да се питање нематеријалне штете постави на дневни ред у нашем правосудју. Крајње је време да се, ако ништа друго, грађанима врати бар право на углед и част. Међутим, то отвара једно ново питање, које има мање везе са правосуђем и пре би се могло окарактерисати као „филозофско“. Једноставно, у општем губитку свих критеријума тешко је одредити неки по коме би углед био нешто што би имало употребну вредност. Управо то питање је на страницама „Српске речи“ већ отворио адвокат Илија Радуловић и то овим речима: „Уобичајено је да се у правним државама тражи материјална надокнада за леширани углед, јер у систему тржишне економије повређени углед има конвертибилну вредност. Не могу људи лошег угледа дв буду добри бизнисмени, јер у тим друштвима постоји једна јавност која зна шта је добро, а шта зло. Зато за грађане који живе у систему тржишне економије нормално је да траже материјалну надокнаду за повређени углед. Пошто ми живимо у систему мафијашке привреде бесмислене су овакве парнице, јер повређени углед се не одражава на пословни успех“.

ЦЕНОВНИКУ

Госпођо Драшковић, случај је хтео да и Кућа „Политика“ од Вас, односно од „Српске речи“, и Ви, од Куће „Политика“ и Републике Србије, истовремено по различитим основама потражујете позамашне суме новца, мере не милионима динара. Да ли је данас и овде уопште могуће наплатити толике суме, без обзира на основ потраживања?

Прво, између наших и њихових потраживања постоји битна разлика. Они своја заснивају на наводној клевети у вези са наводно фалсификованим признаницама „Дафимент“ банке. Да би они остварили материјалну надокнаду за нематеријалну штету проистеклу из тог наводног фалсификата, морају да докажу недоказиво — да смо МИ фалсификовали те признанице. Оне су добијене од Одбора поверилаца „Дафимент“ банке а то са нама, чак и без обзира да ли се ради о фалсификату или не — нема никакве везе. С друге стране, „Српска реч“ тражи од „Политике“ материјалну надокнаду због клевете, односно априорне тврдње да је „Српска реч“ поменуте признанице фалсификовала. Ту, међутим, нема шта да се докажује, довољно је Суду доставити оно што је објављено, број „Политике“ којем се то тврди. Они су дакле утврдили оно што није утврдио ни Суд и нама је било преостало само да проценимо колика је материјална штета том клеветом нанета. Зато ја мислим да ћемо ми наша потраживања реализовати.

Како на то реагују адвокати и судије?

И једни и други кажу да је то у нашој судској пракси неуобичајено, поготово на основу захтева за материјалном надокнадом, немате-

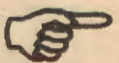
ријалне штете проистекле из клевета у штампи. Неки судије сматрају да су и наши и њихови новчани захтеви неуобичајено високи, за наше прилике, наравно, и да готово сигурно неће моћи бити реализовани. То само значи да ће оваква и онаква пресуда до даљњег практично одредити „судбину“ правног система у том његовом делу. Ја сам и на Суду и адвокатима рекла да бих волела да се усвоје у целини њихови захтеви, уколико се докаже наша кривица, и наши, јер је њихова кривица већ у старту доказана. У том случају ми бисмо били „у плусу“ за неких 5-6 милиона марака, таман да поплаћамо све „штете“ и „Политици“ и Тијанићима и Брдићкама и још да издајемо „Српску реч“ следећих неколико година. Ако је у питању моје лично потраживање од пет милиона динара од Државе Србије, због претрпљеног страха, бола, батина, тортуре и вређања у јуну прошле године, мислим да је то веома ниска цена, ако се тако може рећи, за све што сам од ове државе доживела. Да сам грађанин Америке ја бих безусловно добила обештећење од десет, двадесет или више милиона долара, уколико бих уопште могла бити у ситуацији да апсолутно невина будем батинана и држана у затвору. Мој захтев је, у ствари, такав какав је, прилагођен нашим приликама и мислим да је сасвим реалан. Зато мислим да Суд у овом случају нема много избора, јер су ми сви релевантни докази, и у погледу физичке тортуре и у погледу лекарских налаза, већ одавно познати. Суд, дакле, само треба да одлучи да ли је батинање невиних грађана БЕСПЛАТНО или треба да се плати. Ако треба да се плати то треба да буде баш овако и оволико да би господа Соколовић, Богдановић и сви који о томе одлучују убудуће били свесни цене свог морбидног и луксузног хобија. Треба да схвате да се то нигде у цивилизованом свету не ради, могу да хапсе и испитују, али да мрцваре и туку, онако из задовољства — то не. С друге стране, ако у нашем судству не могу да се позову на властиту судску праксу, јер држава није имала обичај да материјално обештећује оне које је терорисала, нека се лепо позову на судску праксу демократ-

ских земаља Европе и света. Таква пресуда би и у политичком и у правничком смислу значила можда више него сва ова наша борба за правну и демократску државу.

Проблем је за њих, дакле, висина одште-те а не принцип, односно правно поштење. Да сте Ви тражили одштету од 50 динара, а не један, два или пет милиона динара, они би то глатко прихватили, јер би то значило да за те паре могу свакодневно да Вам раде шта год зажелете, и да Вас клеветују и да Вас бију. Како сте Ви проценили да у конкретном случају Ваша част, достојанство и углед „коштају“ толико и толико милиона марака?

Видите, ако Суд не уважи моје „вредновање“ моје властите части — нека изврши вештачење. Нека каже: твоја част или твој углед, као грађанина ове демократске земље, у којој су сви грађани једнаки пред законом — вреди толико и толико. И то би било јако занимљиво. С друге стране, НИП „Политика“ је, на пример, тражила од мене милион динара на име обештећења због клевете, тј. моје изјаве да је „Политика“ страначки лист, односно лист СПС-а итд. Ја сам рекла да то није клевета него истина, јер су, на пример, буквално сви чланови Управног одбора „Политике“ сасвим случајно СПС-овци. Затражила сам и вештачење и то тако да Суд узме све бројеве „Политике“ два месеца уназад и понуди вештацима да проанализирају третман СПС-а и третман свих осталих партија. На основу тог вештачења може да донесе одлуку. Ако сам ја у праву „Политика“ од мене нема шта да тражи. Ако нисам, да ли је штета нанета мојом клеветом да је „Политика“ лист СПС-а — милион марака, или је можда много већа, јер је можда „Политика“ заиста демократска новина па би јој везивање за СПС заиста срозало углед.

Ви, дакле, сматрате да вредност оваквих нематеријалних штета, и на рачун „Политике“ и на рачун „Српске речи“ и на Ваш лични рачун, заиста може да се егзактно утврди?

СЛУЧАЈ 2.

Да су људи из врха власти и правосуђа знали да се др Војислав Шешељ и четири посланика Српске радикалне странке неће позвати на посланички имунитет, тј. да ће отићи на суд, сигурно их не би ни оптужили да су 18. маја 1994. у Савезној скупштини ометали службене органе у вршењу дужности (избацивању Драшка Марковића који је председника Већа грађана полио чашом воде) и сигурно их не би тако експресно извели на суд.

Позивајући се на Закон о јавном реду и миру, тужилац је проценио да у понашању посланика СРС има елемената за кривично гоњење. Свој оптужни предлог на самом суђењу које је одржано 15. јуна 94., након што је у своју одбрану г. Шешељ изјавио да је „Слободан Милошевић највећи и главнији криминалац у Србији“ тужилац је проширио предлогом оптужбе за кривично дело увреде државног органа.

И у првом и у другом случају оптужни предлог је заснован на нејасним и недовољно дефинисаним законским уредбама.

Прво, поставља се питање да ли је Скупштинско здање „јавно место“ и да ли у Скуп-

Пише: **Благица СТОЈАНОВИЋ**

штину важи Закон о јавном реду и миру. У конкретном случају из ових недоумица нејасно је ко је кога ометао у вршењу службене дужности: посланици СРС-а скупштинско обезбеђење или је било обрнуто?

У другом случају, када се тужилац позива на изјаву г. Шешеља да је „Слободан Милошевић највећи и главни криминалац у Србији“, подижући оптужницу из члана 98 КЗ Србије (који односи на излагање поруци СР Србије), опет, много тога неразјашњено.

Познати београдски адвокат, Никола Баровић сматра да тај члан, повреда угледа Републике Србије, тј. њеног симбола (заставе, химне или представника власти) спада у законе који се вуку из феудалних времена када се сматрало да је владалац постављен вољом божијом, а да је држава дар божанства. Постојање таквих одредби, сматра адвокат

Може. Вештаци и судије то могу да процене. И у мом случају. Кад смо формирали одштетни захтев од пет милиона марака, рашчланили смо га па рекли: оволико тражимо за батине, оволико за увреде, оволико за страх, оволико за физички бол.... Опет, било би занимљиво видети како би судије вредновале све то. Барем бих знала ценовник — колико би требало платити Соколовићу да га истучем или Богдановићу да га преплашим. Или то такође могу да им урадим бесплатно.

И Ви и Држава знате да по правилу милиција туче грађане, односно да по правилу грађани не тучу милицију. Зашто би Држава одједном пристала да плаћа своја задовољства?

Мора да пристане, макар ради ње саме. Накнада за нематеријалну штету је регулисана законом, а досад није често потезана због тога што није било никаквог поверења у суд. Узмите за пример случај када су, непосредно пред изборе 1990. у току изборне путње, објавили да Вук Драшковић има вилу на Женевском језеру па је чак и „сликали“, да је шпијун ЦИА итд. И Вук и СПО су морали да траже огромну одштету, коју би лако добили у свакој демократској земљи. Пре свега због тога што је клевета неспорна и што је имала за последицу да буде изгубљен један део изборних гласова. Такву штету је лако проценити. На страну некажњено бацање љаге на личност једног грађанина ове земље. Међутим, ниједан суд једнопартијске државе, па ни наш овдашњи, тиме не сме и неће да се бави.

У случају да Суд почне да „новчано“ цени част и углед грађана, мислите ли да би част и углед сваког грађанина вредели подједнако, да неки државни бирократи не би вредео десет пута више од обичног анонимног ланцинера, на пример?

У нашем правном систему је све могуће, тачније — ништа није немогуће. Како је могуће да мене тужи један безначајан новинар али миљеник власти, за безначајно „кривично дело“, јер сам ја рекла да је он лично овакав или онакав, да се суђење закаже малтене истог мо-

мента и да се одрже чак три рочишта за само два месеца. Истовремено, у истом правном систему, моја и Вукова тужба поводом тортуре коју је видео и у којој је на својерестан начин учествовао цео свет — после годину дана још увек не долази „на ред“, иако се ради о правном случају прве класе.

У овом случају Ваш и противник „Српске речи“ је с једне стране Држава а с друге део медија и медијских чиновника под државним кишобраном. У оптицају су потраживања милионске вредности. Како би Држава поступила да Ви имате таква потраживања према, на пример, Српској радикалној странци, која је тренутно у немилости власти?

Сигурно би пресудили у нашу корист. И то тим брже чим је потраживање — веће.

Постоји и оваква могућност: да суд каже да клевета према закону носи највише три године затвора. То је 1095 дана. Један затворски дан кошта, на пример 50 динара па се за клевету може наплатити одштета од максимално 1095 x 50 динара = 54.750 динара. Занимљиво је да незванично отприлике толика сума и фигурише као максимална за било који одштетни захтев по основу клевете!

Не верујем да их носи баш та логика, мада кажу да досад никад ником и ни у којој варијанти нису досудили одштету за нематеријалну штету већу од 50.000 марака. Знам само да се сада презнојавају уверавајући саме себе да такве велике одштете „нема шансе“ да досуде.

Ко би једним таквим преседаном био у перспективи више оштећен, Држава или грађани? Другим речима, да ли Држава и њени „органи“ више клевету грађане или грађани Државу?

Одговор се подразумева. Отуда и неслажење Суда у овој ситуацији.

(С. Б.)

Баровић, у данашње време симболизује репресивну државу у којој се грађанин сматра подаником, па држава има право да га кажњава ако се о њој и њеним представницима неповољно изражава. Друштво које претендује да буде модерно и цијално морало би да мења такве заштите, јер је држава јача од сваког појединца, и ако кога треба штитити — онда треба штитити појединца од државе.

У конкретном случају ради се о шефу политичке странке који за своју изјаву има политичке разлоге. Без обзира како је г. Шешељ оју изјаву формулисао, очигледно је да циљ није вређање угледа државе, него је циљ политичка борба сама по себи, па према томе у овом случају није испуњено биће кривичног дела. Чак и кад би постојао циљ да се неко повреди, или повреди његов углед, кад су у питању државе, шефови држава или представници држава, који су иначе браћени самим тим што су део неке државне машинерије, мислим да такве уредбе треба укинути. Уосталом, зашто би се државни углед доводио у питање изјавом појединца? Обрнута ситуација законом није дефинисана и не каже се шта бива ако држава као таква повреди неког грађанина и његов углед, па према томе такав закон би што пре требало бри-сати.

Дакле, примењено на случају г. Шешеља, чак и ако прихватимо чињеницу да такав члан постоји, у оквиру тог члана г. Шешељ не може бити гоњен и тужилац није био у праву кад је то покренуо, јер је у питању сукоб председника две политичке странке, њихова политичка борба.

Ту постоји, наставља адвокат Никола Баровић. Још једна зачкољница, која се односи на садашњи Устав Републике Србије, и ту уопште није јасно да ли је господин Слободан Милошевић уопште председник Србије. Наиме, у Уставу је речено да Председник Републике не може имати ни једну другу функцију сем те — председничке. Међутим, г. Милошевић је за себе задржао да је председник СПС. Истина, они кажу „замрзнуто“, али Устав не прави такве ограде, тврди адвокат Никола Баровић.

Замрзнуто-незамрзнуто, чињеница је да господин Слободан Милошевић има две функције. Пошто право не познаје, по ономе што каже господин Баровић, институцију замрзавања нечег, поставља се питање да ли је г. Милошевић испунио уставно-правне услове да буде председник Републике Србије.

Самим тим што има ту замрзнуту функцију сасвим је логично питање да ли је г. Шешељ увредио Председника Републике или „замрзнутог“ председника СПС-а.

Уколико се правосуђе стриктно буде придржавало Устава и права, г. Шешељ ће по постојећим уредбама бити осуђен, али ће и Србија у том случају морати да остане без свог председника Слободана Милошевића, који не испуњава законске услове да буде Председник Републике. Осим уколико се не досети да поднесе оставку на замрзнуту председничку функцију СПС-а.

КАД СЕ СОМОВИ ЗАЛЕТЕ

Да ли ће Вас прогласити кривим што сте изјавили да је Слободан Милошевић највећи и најгори криминалац у Србији?

Сигурно сам крив што сам то рекао, јер се то Милошевићу не свиђа и заслужујем најстрожу казну. Таман посла да ово буде преседан на коме би се открило јавности да свако може Милошевићу да каже истину у лице, а кључна истина у свему томе јесте то да је Он свакако главни криминалац у Србији. Ако ово прође некажњено онда би сви српски чобани почели да праве фрулице од зове које би непрекидно емитовале: „Слободан Милошевић — главни криминалац у Србији, Слободан Милошевић — главни криминалац у Србији!“

Све у свему ми смо режим намагарчили тим суђењем.

Да ли је кривично дело то што, након изгласавања да се посланик Драшко Марковић удаљи, нисте испоштовали ту одлуку? Да ли то значи да ће, уколико Ви не будете осуђе- ни, свако у Скупштини моћи да направи инци- дент без последица?

Постоји основни правни принцип: не може бити кривично дело оно што унапред у Кривич- ном закону није прописано као кривично де- ло! Оваквог кривичног дела у нашем Кривич- ном закону — нема. И ово није јавно место, Скупштина се не може назвати јавним местом. Јавно место је улица, јавна места су јавни об- јекти... Скупштина се не може назвати јавним местом. Тамо је доступан приступ само онима који су демократским путем изабрани. То је једна правна празнина коју су они покушали да скрпе на потпуно противправни начин. Заправо, њихова страшна грешка.

КАКО ЈЕ БИЛО НА СУЂЕЊУ?

Кад сам као првооптужени саслушаван, он- да сам направио тужан израз лица, као — теш- ко ми је, под великом опасношћу, као — упла- шио сам се, и онда почнем: „Господине судијо, да ли ћете ми дозволити да сам издиктирам своју одбрану у записник“?

„Не, не — каже — само Ви кажите па ћу ја да издиктирам у записник.“

Добро — кажем — Слободан Милошевић је главни криминалац у Србији.

И станем. У судници запрештење, не зна се ко се више запањено — да ли присутни нови-

нари, да ли судија извршилац...? И сад он мало дође к себи и каже: „Па добро, наставите, Ви изложите па ћу ја онда то да унесем у запис- ник“. Кажем: „Ја сам завршио, господине суди- јо. То је сва моја одбрана“.

И, сад он нема куд, мора да то унесе у за- писник. Да сам ја било шта друго још рекао, он би то друго унео, а ово не би хтео! Међутим, сад је морао, па се толико збунио да је погреш- ио и рекао кад је диктирао: „Слободан Мило- шевић је највећи криминалац у Србији“. Ја га онда исправим, кажем: „Господине судијо, ја сам рекао да је Слободан Милошевић главни, а не највећи криминалац у Србији“. Сад он по- кушава да исправља записник, па се још више збуни и каже: „Нема везе, нека остане — Сло- бодан Милошевић је највећи и главни кримина- лац у Србији“. И тако уђе у записник.

Нисте имали примедбе?

Не. И онда су саслушали ове полицајце, ко- ји ме заправо ничим нису теретили. Кад је сас- лушање полицајаца завршено, онда је истрчао јавни тужилац и сад мисли да ће нас он упла- шити, па нас пита на ког смо Слободана Мило- шевића мислили?

„Како глупо питање. Овде су сви у сали одмах схватили да сам мислио на Слободана Милошевића, председника Републике Србије. И он је једини Слободан Милошевић који се може назвати главним криминалцем у Србији, а не тамо неки из Ужица Слободан Милошевић или из неког другог места.“

Имате ли бар три доказа која га могу осу- дити?

Наравно. Три доказа ћу вам сада рећи, а остале ћу излагати кад дође време суђењу. И овде се тужилац онда залети и крене на проши- рење оптужнице — за кривично дело увреде председника Републике. Сад судија нас пита — имамо ли примедбу, да ли се томе противимо итд.

„Не, господине судијо, ми смо то једва че- кали! То смо хтели па да можемо о Слободану Милошевићу да расправљамо сатима, да изно- симо аргументе. Нећемо ми сада да се замаја- вимо и да расправљамо ко је кога гурао, ко је кога полио водом, ко је коме опсовао, ко је ко-

ме бацио папир у лице. Него о Слободану Ми- лошевићу да расправљамо.“

У међувремену судија је опет видео греш- ку, дао паузу од 45 минута и отишао. Звао је министра, министар звао Милошевића, Мило- шевић опет побеснео како га је Бог дао. На крају, долази судија и каже: „Суд одбија захтев тужиоца за проширење оптужнице. Нек то тужилац гони по посебном поступку, ми ово само да приведемо крају...“ И онда је одложио на- ставак суђења за 6. јул, јер им треба двадесет- так дана да смисле како ће даље.

Да ли имате доказе о криминалним рад- њама које председника Србије чине „глав- ним и највећим“ у том послу?

Што се тиче доказа да је Слободан Мило- шевић највећи криминалац у Србији, ево три: ко је крив за „Југоскандик“ и „Дафимент бан- ку“? Нема ко други него Слободан Милоше- вић. О томе сведочи Дафина Милановић: Он је Њу примао и указивао јој почаст и подршку. Са Његовом потпором она је опљачкала народ. Социјалисти су највећи део тих пара узели — украли. Затим, ко је наредио да се новац из за- јма за препород Србије пребаци на Кипар и претвори у зајам за препород Кипра? Лично Слободан Милошевић.

Ко је остале главне криминалце постављао на највише државне функције? Лично Слобо- дан Милошевић! Гувернера Атанацковића, Ра- домана Божовића, Николу Шаиновића и све остале. Све их је он поставио на те положаје.

И још један доказ, ово је четврти, а остале ћу оставити за суђење: Слободан Милошевић и Радоман Божовић су умешани у исту врсту криминала. Крајем '91. године Слободан Мило- шевић се преселио из свог комфорног стана који је добио својевремено као директор „Бе- обанке“ у луксузну државну вилу на Дедињу од 600 квадрата. Ми немамо у принципу ништа против. Нормално је да председник Републике живи у репрезентативној државној вили док му траје мандат, али је још нормалније да ту вилу врати држави кад му истекне мандат. Међутим, Слободан Милошевић је одмах ту вилу откупио за неколико хиљада марака, за мање од 10 хи- љада марака, а вила вреди преко два милиона! Тако исто је урадио и Радоман Божовић кад је изабран за председника владе Србије — усе- лио се у тзв. вилу „Војвођанка“ од 800 квадра- та и одмах је откупио за неколико хиљада ма- рака.

Замислите сада председника САД, који, чим је изабран на своју функцију, ступи у Белу кућу и Белу кућу одмах откупи за неколико хи- љада долара?! Како би то изгледало? Замисли- те да Американци морају за сваког новог пред- седника зидати нову Белу кућу? То само код нас може, јер код нас лопови владају држа- вом! Код нас мафија влада државом.

Колико очекујете да ће Вам досудити? Три и по!

(Б. С.)

КАД СЕ СЛОЖЕ КОЈИ СЕ ГЛОЖЕ

Стоти, јубиларни, број „Српске речи“ пригодно је обележен и коктелом у „Клубу ваздухопловаца“. Међу гостима су били људи из различитих странака, чак и држава, и политички саборци и тешки противници, и приватни пријатељи и приватни парничари, и намерници и случајни пролазници. Било је лепо, а ми вам представљамо део атмосфере.

Подељене годишње награде „Српске речи“. Слева на десно: Слободан Симић (за књигу афоризама), Радомир Јовановић (за књигу афоризама), Вељко Радовић (за сатиричну драму), Даница Драшковић (директор „Српске речи“), Петар Луковић (за новински текст), Радован Калабић (за публицистику), Љиљана Шоп (члан жирија), Александар Баљак (члан жирија).

Грутни портрет

Даница Драшковић и Војислав Шешељ: полемика у четири чина

До следеће стотке

Богољуб Пејчић и Весна Пешић: рукољуб „старе школе“

Тројица различитих: Вук Драшковић, лидер СПО, Душан Биланџић, саветник у Уреду Републике Хрватске у Београду и генерал Стеван Мирковић, лидер Савеза комуниста

Вук Драшковић и Душан Михајловић (Нова демократија): Пре или после још једног судара

Своји међу својима: Јован Кажич (председник СО Стари град), Дара и Бранко Михајловић и Никола Адашевић (председник СО Савски венац)

У овом деликатном политичком тренутку свако посезање за овешталим фразама у београдској штампи било би погубно. А управо то се догађало у једној редакцији која је на обављање професионалне праксе примила групу студената новинарства. Обрађујући наставну јединицу новински коментар надобудна будућа новинарка написала је поводом оставке градоначелнице др Слободанке Груден да се у Београду догодило „одлив мозгова“. Уредник је младу колегиницу очински укорио, јер није водила рачуна да је поменута формулација безмало наукусна. Наиме, др Груден је специјалиста-трансфузиолог. Један шаловитија је удаљен са праксе, пошто је свом коментару дао наслов „С коња на магарца“, алудирајући у тексту да је бивши градоначелник Београда доктор, а нови „само“ магистар.

А нису студенти криви. Деца само незгодно примењују већ прочитано. Оно о чему ни мали ни велики нису могли нигде да прочитају, уз контексте само наслућују, јесте тихо (за ширу јавност) одмеравање снага Слободана Милошевића и његове супруге др Мирјана Марковић Наравно, није реч о баналним брачним заједницама (тога ни нема код историјских личности) него о промишљеном политичком деловању. Оно што би сликовито могло да се представи као „натезање конопца“ између супружника и лидера две владајуће странке леве оријентације (СПС и СК-ПЈ) одвија се на терену кадровских разрешења и постављања.

Политички односи српских социјалиста и комуниста при том подлежу истим закономерностима које важе и за остале. Дакле, смењују се периоди отопљавања и захлађења. Одлазак где Груден свакако је пример овог првог. Председник Републике начинио је гост добре воље према својој супрузи, уклањајући особу из своје гранитуре (прелистај комплете штампе из времена 8. седнице) у наизглед необјашњи-

вим околностима. Образложење које је сама др Груден дала — да њена партија није задовољна њеним радом — крајње је неуверљива. Како они то међу собом оцењују резултате рада, у земљи, који су сами урнисали? Биће да прави разлози леже у „дугачком језику“ Слободанке Груден, која је прошле године жестоко „окрпила“ другарицу Марковић поводом егзалтираног шкрабања по „Дуги“. Другови из обе партије још један крупан грех нису могли да опросте бившој градоначелници. Наиме, како је то један од дискусаната рекао (на састанку затвореном за јавност) др Груден је подлегла сопственој таштини када је у јулу прошле године посетила брачни пар Драшковић у клиничком центру, „демагошки се упињући да докаже да је већи хуманиста од супруге нашег Председника“.

Разумевање према захтевима своје супруге Слободан Милошевић је у новије време испољио још једном: препричавајући тезе из њеног дневника у „Дуги“ послао је преко националне телевизије „босанској принцези“ упут за лудницу. (Због већ антологичке Плавшићне изјаве о томе колико је српски потенцијал, по формули „има нас двадесет, ако нас изгине четири, остаће нас осам милиона“).

Међутим, уопште нису занемарљиве ситуације (поготово не људи) око којих између супружника није постигнут споразум. Прошле године у том тренутку прилично својеглаво м-

лиционару и војсковођи Милану Мартићу српски „државни врх“ (инокосни орган) је отпримио посланика Жељка Ражнатовића Аркана, да уз асистенцију „тигрова“ позорника призове памети. Председничковица је сазнала за уроту и обавестила Мартића шта му долази у госте, па ни овај није седео скрштених руку. „Изнанађење“ из Београда је тако пропало и само захваљујући обостраној оданости идеји српске слоге није дошло до озбиљнијих последица.

Интерни информативни рат (саопштењима) између РТВ „Политика“ и РТС око права на краћу преноса Светског првенства у фудбалу, кажу упућени, такође треба посматрати у том светлу. Већ дуже време у Београду се шушка да је Александар Тијанић „виђен“ у Вучелићевом фотељи. Докторка Марковић упорно мужу пуни главу о Вучелиној криминалној делатности (откад је то за левичара недостатак?), па му као доказ за то потура оно што је претходно саму уступила (као поверљиву информацију) медијима (везе за подземљем и др).

Једна од кадровских ротација прошла је крајње незапажено: са места комесара за избеглице републике Србије отишао је Добрица Вуловић а дошла је Братислава — Буба Морина. Иако је све обављено њему иза леђа, популарни Слоба је, наводно, само резигнирано одмахнуо руком и женино понашање прокоментаришао речима: „Нека ради шта зна...“

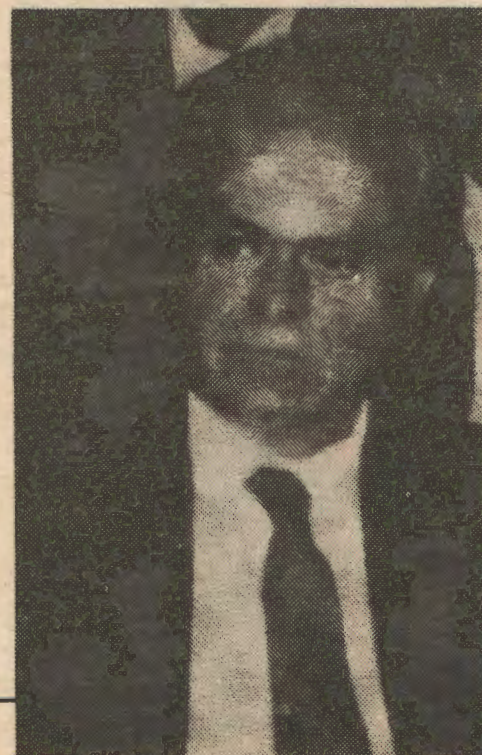
И ЗАДАТАК

Осведочена поштењачина и професор Економског факултета у Београду др Костадин Пущара (шеф експертског тима за консолидацију „Дафимент банке“) у једном београдском дневном листу открива еклузивно због чега је трећа Југославија (СРЈ) толико хендикепирана од самог почетка у пласирању своје истине свету, о рату у другој Југославији. Цитат: „Огромна мрежа предузећа у иностранству претворила се у експлоататорску мрежу која је на перифидан начин извукла на разне начине из своје земље, по проценама, око 12,5 милијарди УСД у периоду 1968-1986. године.“

Треба знати да је у структури иностране мреже предузећа, по према томе и у промету, учешће Србије и Црне Горе око 20 одсто. Највеће учешће има Хрватска, Словенија и БиХ.

(...) Дакле, у последњих 20 година постојања СФРЈ створени су материјални и политички предуслови у иностранству за тако брзи распад Југославије. Нажалост, Србија и Црна Гора су остале верне југословенству и нису ништа урадиле на обезбеђењу свога привредног и политичког лобија у иностранству, што се данас тумачи као изгубљени медијски рат у свету. Наравно, Србија и Црна Гора морају да улажу у своје иностране пунктове наредних 20 година да би постали равноправан партнер осталим југорепубликама у неравноправном медијском рату...“

Дакле, још двадесет година владавине социјалиста (јер је коректно пружити СПС-у шансу да исправи грешке својих претходника). Издржите, двадесет година брзо прође.

Несмотрено преузимање програма са руске државне телевизије довело је до врло непријатног инцидента. Текст прилога о антигангстерској кампањи, покренутој првенствено у руској престоници, илустрована је полицијском рацијом у ни мање ни више (на стаклу је лепо могло да се прочита) него предворју хотела „Belgrad“. Све то оставило је мучан утисак у милионима југословенских домова, због могућих инсинуација у свету.

Испоставило се да је реч о реципрочној мери, јер је у „Београдској хроници“ недавно амитован извештај о успесима београдске полиције, што је пратила слика саобраћајца који наплаћује казну за прекршај пешаку испред баште хотела „Москва“.

Истрага је у току.

МАЖИНО

Како јављају ратни извештачи у току су офанзиве муслимана на разним тачкама босанскохерцеговачког фронта, а ни Гранатирања (у смислу провоцирања српских бораца) не престају код Маглаја, Теслића, Влашића, Добоја, Градачаца, Србобрана, Бихаћа...

У својству разгласне станице млади социјалисти у Београду, прво Горан Перчевић, а потом и помало заборављена Душанка Ђого, лансирали су тезу да се „народ у Крајинама није борио да би живео у капитализму“ (ГП), односно „да СДС и није нека профилисана политичка странка“ (док србијански социјалисти то јесу — Д. Ђ).

Да ли због свеprisутне ратничке терминологије, тек, у првим реакцијама настала ситуација описана је као „офанзива социјалиста на крајине“. Кад смо већ код тога: пета колона, шта то беше?

Нови шеф београдских социјалиста зове се Слободан Јовановић и актуелни је директор националне информативне агенције. Тако је окончано једногодишње привремено стање у највећој партијској ћелији у земљи, на чијем је челу у међувремену вршила дужност Бранка Јешић.

Не зна се да ли се баш на њега односи дечја пошалица: „Ко лаже тај и краде — ко краде тај има“, то просудите сами.

Свој професионални (новинарски?) ангажман започео је на одговорним задацима почетком осамдесетих у Градском комитету СК Београда. Звездане часове у својој (новинарској?) каријери остварио је, у својству члана безбројних радних група, које су после Осме седнице чистиле београдске редакције од уредника и новинара. Пошто се исказао добио је још капиталније задужење: фабриковање новинара-псовача. За расадник су му доделили „Експрес политику“ у којој је успешно однеговао величине типа Драгољуба Милановића (уредник у РТС) и Слободана Игњатовића, савезног министра за информисање. Обојица су, иначе, прошли напорне кондиционе припреме тако што су се надметали ко ће сочније да пљуне тадашњег савезног премијера (Анту Марковића). Када је вишегодишњим напорима успео да редакције „Експреса“ да начини бизнис-центар у коме премије из наградне игре волшебно нестају (аутомобили, куће и др.) повукао се у клупу Савезне скупштине. И на крају (надајмо се да нема више) добио је нову играчку — ТАНЈУГ.

Вреди поменути да је за његовог партијског стажа у СК било више иницијатива колега да га искључе, али је та судбина снашла њих.

Стварно, неки људи неодољиво подсећају на онај злокобни вирус.

„ТИГРИЦЕ“

Уредбом савезне владе од 7. маја ове године регулисано је и предвојничко обучавање школске и студентске омладине. Обука подразумева упознавање младог нараштаја са личним наоружањем, тактичким радњама у оружаном борби; извиђању, обавештавању, стражарској и курирској служби, основним мирнодопским и ратним опасностима које угрожавају здравље и живот људи, животну средину, пружање и указивање самопомоћи и узајамне прве помоћи повређеним у рату, поступцима при отклањању последица од ратних разарања, елементарних непогода, као и упознавање са правилима међународног хуманитарног права. Припреме обухватају мушкарце али и припаднице лепшег пола, с тим што ће програм бити прилагођен девојкама. Поводом доношења уредбе на Факултету одбране и заштите одржана је ванредна скупштина наставника ОНО и ДСЗ. Донета је декларација у којој наставници и професори указују на неке последице владине уредбе.

Жива истина. Ко се са овим буде спредао чини то на сопствену одговорност.

Штедише „Дафимент банке“ по свему судећи могу да одахну. Посрнула финансијско-пословна империја полако поново стаје на ноге. Покретањем новог инвестиционог циклуса у Србији и госпођа Милановић је добила нову шансу. У прилог томе говори отварање нових радних места у „Дафимент“ корпорацији. Ако сте млади и амбициозни, јавите се!

Потпис фотографије: објављено у „Политици“ 24. 6. 1994.

„ДАФИМЕНТ БАНКА – МЕШОВИТА БАНКА“ ДД БЕОГРАД

Улица генерала Васића бр. 5

расписује конкурс за следећа радна места:

1. САВЕТНИК БАНКЕ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ

Услови: грађевински инжењер или дипл. економиста са 3 године радног искуства.

2. САВЕТНИК БАНКЕ ЗА ПЛАСМАНЕ И ФИНАНСИЈСКЕ ТРАНСАКЦИЈЕ

Услови: економски факултет са 3 године радног искуства.

3. САМОСТАЈНИ СТРУЧНИ САРАДНИК ЗА РАД СА ХАРТИЈАМА ОД ВРЕДНОСТИ

Услови: економски или правни факултет са 1 годишном радног искуства.

Заједнички услов: пожељно познавање једног страног језика.

Понуде са доказима доставити на горњу адресу, са назнаком: „За конкурс“, у року од 8 дана од дана објављивања конкурса. 226341

ПРЕДУЗЕЋЕ „DAFINA TRADE“ ДОО БЕОГРАД

Улица генерала Васића бр. 5

расписује конкурс за избор

ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА ПРЕДУЗЕЋА

УСЛОВИ: економски или правни факултет са 3 године радног искуства на пословима унутрашње трговине и познавање једног од страних језика.

Понуде са доказима доставити на горњу адресу, са назнаком: „За конкурс“, у року од 8 дана од дана објављивања конкурса. 226341

ОБРАЧУН КОД СПС КОРАЛА

ИМПЕРИЈА УЗВРАЋА

После војног започело је и велико политичко, СПС-овско форсирање Дрине. Готово упоредо са изјавом Зорана Лилића да „грађани Југославије не могу бити тоаци националних лидера“, млади нараштаји Социјалистичке партије Србије наговестили су оштру политичку офанзиву на власт на просторима Крајине и српског дела БиХ.

Ако је церемонијални шеф југословенске државе политичком (зло)употребом синдикалне конгресне говорнице некога можда и довео у дилему на кога се односе оптужбе о „робовању Београда и Подгорице ратоборним војсковођама и лидерима“, Горан Перчевић и Душанка Ђого су потпуно прецизни. Почетком јуна, у Јагодини, на трибини младих социјалиста (који су, осим „Дугиног“ Дневника Мира Марковић, постали барометар политичких промена у Србији и ван ње), млади потпредседник СПС информисао је јавност да је „СПС донела одлуку да прошири своју делатност. Организоваћемо своје одборе и у Републици Српској, јер српски народ се није борио да би живео у капитализму. Много су му ближе идеје социјалне правде.“

Душанка Ђого касније у НИН-у појашњава свог страначког и генерацијског шефа, настојећи да сецирањем политичких прилика у БиХ, тачније на Палама, оправда намеру социјалиста да прошире свој губер и на „нове српске земље“. Српска демократска странка, каже Ђого, у време почетка рата у бившој БиХ није представљала политички издиференцирану странку него више општенародни покрет за ослобођење народа. У међувремену, смиривањем ратних сукоба, политичке прилике у РС знатно су искристалисане, а сама држава је добила и оне негативне појаве које рат нужно доноси — експанзију бруталног капитализма, профитерство најгоре врсте, што је довело до великих социјалних разлика и незадовољства народа. Ђого-

Да Караџић пред Милошевићевим носом није почео да шири СДС „свих српских земаља“, можда ни Милошевић не би започео формирање СПС-а „свих српских земаља“. Али то је само један миг у двобоју у којем ће гуслар да одгула своје.

Пише: Иван ТОРОВ

ва затим сугерише како је створена атмосфера да се СДС или политички профилише или распадне. С обзиром на то да СДС не може да одговори захтевима народа, међу грађанима се јавља потреба за постојање партије леве оријентације која би могла да унесе у опозициони живот РС неки нови дух и промене.

РАТ НАЦИОНАЛИСТИМА, МИР СОЦИЈАЛИСТИМА

Оно због чега је Душанка Ђого још пре годину дана добила политичке пацке од својих старијих страначких колега (и тада је заговарала СПС-пенетрацију на просторе ван граница Србије), данас је официјелан став партије и он се практично реализује. Слободан Милошевић очигледно процењује да се рат у БиХ ближи крају, да престоји нова етапа тешких политичких борби у стварању новог државног крова Срба, испод кога, како се тврди, не би смело

бити места за Радована Караџића, Биљану Плавшић, Ратка Младића, Момчила Крајишника, јер би се с њима „нова миротворна политика Београда могла озбиљно компромитовати“. Паљанска лидерска дружина, како поручује Душанка Ђого, обавила је оно што се од ње очекивало, сада је време да кормило препусти „озбиљнијим, трезвенијим и провереним политичарима, поборницима социјалне правде и једнакости“. Рат и погибије су једно, „у њима Србија није учествовала“, обликовање државе је нешто сасвим друго, кудикамо озбиљније да би било препуштено „превејаним и острашћеним четницима, суровим капиталистима, религиозним фанатичима, ратним профитерима, шверцерима...“ У том „рату Србија жели да учествује“.

У политици се ништа случајно не догађа и за то је можда најбољи пример медијски продор у Србији (не и у РС) извесног Драгутина Илића, који је пре годину дана основао тзв. Социјалистичку партију Републике Српске, а данас наговештава — чим мир буде склопљен — обједињавање СП „свих српских земаља“, онако како је то већ благовремено учинио и сам Караџић са својом СДС. У жељи да се извуче из политичке анонимности, Илић скреће на себе пажњу оптужбама на рачун државног и војног врха на Палама, за који каже да је својом неспособношћу умногоме допринео губљењу извесних српских територија око Озрена и погибији српских војника. Тиме — уз Лилићево упозорење „ратоборним лидерима“ типа Караџића, Крајишника, Плавшићке, Бабића, Шешеља, Коштунице, да „не увлаче СРЈ у нове ратове“, председник сестринске партије додаје нови импулс интензивирању политичког рата на релацији Београд — Пале. Додуше, препуцавање је још „у рукавицама“, мање-више увијено, са

ПАРТИЈСКИ

пуно ограда и недоречености, али сасвим довољно да наговести да право мира неће бити ни кад се ставе потписи испод пропорције 51:49, коју тако великодушно заговара и београдски режим.

Реакције са Пала на београдски СПС изазов засад су ограниченог домета и задржавају се на тврдњи о „некоректној политичкој игри док рат још траје.“ Сви одреда кажу да се Лилићеве оптужбе не односе на њих, али су свесни да ће се карте врло брзо до краја отворити. Одговори су појединачни и углавном у стилу да је „црвена куга прешла и Дрину“, да се и у РС „оснива фашистичка странка“, у чему предњачи **Биљана Плавшић** учесталим упозорењима на „најезду пресвучених комуниста“. Лидер босанских Срба Радован Караџић званично и даље одржава „блиске везе“ са Слободаном Милошевићем, али је његово недавно гостовање у Војводини и изјава „да неће прихватити никакав протекторат“ опипљив показатељ захлађења у односима са Београдом.

ВЕЛИКО ПРЕСТРОЈАВАЊЕ

Караџић је, ипак, прилично самоуверен. Српска демократска странка, каже он, најмање се припрема за изборе. „Неке странке, чије смо оснивање допустили иако смо у рату, раде интензивно, и све док то раде коректно, нас тако нешто може само да радује. Не би нас радовала конспиративност док бијемо одлучујућу битку за спас државе. Али, још ниједна странка није постала снага која би могла да угрози наш народ и СДС која га води од 1990. године.

Без обзира хоће ли избора у РС бити до краја године, или ће се чекати на временски неизвесно заустављање рата, све указује да међу политичким снагама Срба на просторима бивше Југославије започиње велико рестројавање како би се одмах затим прешло на рововско утврђивање позиција за неко ново време. Политичко прегруписивање узима маха и у Београду, на Палама, у Книну, па зависно од исхода рата у БиХ и наговештене политичке трговине око Крајине и Косова, знаће се одређеније шта и колико ко може да учини у евентуалном изборном одмеравању снага. У сваком случају, Караџићеве националисти постају све осетљивији на апетите београдских социјалиста, сматрајући да „комунисте треба дефинитивно сатерати на Дедиње“. Иако је лидер босанских Срба стекао велики капитал тиме што је на путу да створи још једну српску државу, њему не може бити свеједно како ће се Слободан Милошевић односити према свему томе. Караџићева највећа грешка биће ако, ипак, прецени своју позицију и прошири своје политичке амбиције на терен ван граница РС, а потцени харизму, моћ и утицај Милошевића и на Србе у Босни. Поготово, невероватну вештину председника Србије да у погодном тренутку

употреби најефикасније средство за елиминисање евентуалних политичких и лидерских супарника. Зато Караџић ваљда још не иде у отворени сукоб. Напротив, „конструктивно сарађује“ са Милошевићем, али му, по свему, није ни на крај памети да „крвљу стечену државу“, дакле свој неприкосновени феуд, препусти „комуњарима из Београда“. Ако са српским председником у перспективи неће моћи да сарађује (с обзиром на нескривене амбиције социјалиста да загосподаре и новоосвојеним територијама), Караџић преостаје ослањање на београдски национални опозициони блок. Упућени кажу да би паљански вођа, психијатар, песник и гуслар, понајвише волео када би судбину Срба на просторима бивше Југославије кројио у савезу са његовим истомисљеницима, пре свих **Војиславом Коштуницом** и **Зораном Ђинђићем**, док се на **Војислава Шешеља** не рачуна претерано због његове фудљивости.

Но и Караџић и Ђинђић су свесни чињенице да се будући српски животни простор и политички миље, ма колико то желели, не може стварати без Милошевића. Тим пре што међународна заједница и даље председника Србије сматра најозбиљнијим српским преговарачем. Зато се Ђинђићево недавно „нуђење“ Милошевићу места шефа будуће савезне или неке друге државе Југославије, као и Караџићево великодушно пристајање на Милошевића као „лидера свих српских земаља“, међу неким аналитичарима тумачи као покушај да се Милошевић елиминира са позиције првог човека Србије и гурне на церемонијалну функцију (попут Ђосића и Лилића), што би затим омогућило да Караџић и даље суверено влада у РС (без обзира пре на будући државни облик), а Ђинђић, у складу са његовим нараслим прагматским политичким и, нарочито, националним амбицијама, домогне упражњеног места шефа Србије.

„ГРАДИЋЕМО ЦАМИЈЕ“

То су, међутим, рачунице које могу задобити некакву аргументацију само ако би Милошевић и његови социјалисти прешли у дефанзиву. Лилић, Перчевић, Ђого тако нешто не намеравају, па отуда оштра упозорења „да СРЈ неће бити таоц“, оснивање одбора СПС у РС и РСК, оптужбе због сфреге „државне олигархије у РС са криминалом“, да је „власт у рукама острашћених националиста“. Милошевић, дакле, нема намеру да устукне, или да икоме препусти иницијативу, а најмање да га неко искључује из токова одлучивања и одређивања државног и политичког профила српских територија. Социјалистима је јасно да би у евентуалним „свесрпским изборима“ Милошевићу Караџић — уз асистенцију српске националне опозиције — био најјачи конкурент. Српски председник, међутим, не трпи конкуренцију, а, као што се зна, не заборавља ни неуспехе па ни онај прошло-

годишњи када су му Караџић и паљанска скупштина извукли тепих испод ногу одбивши Венс-Овенов план за поделу БиХ.

Подсећање на Милошевићев обрачун са непослушним **Миланом Бабићем**, јануара 92, довољно убедљиво говори у прилог прогнози да ће Милошевић кад-тад ући у отворени сукоб и са Караџићем. „Нити су грађани Србије Ваши таоци, нити ће то бити“ — поручио је тада српски председник Бабићу, после чега је суптилом политичком игром крајински зубар смењен. Зар Лилићево потврђивање да смо, ипак, „постали таоци ратоборних националних лидера“, није поуздан показатељ да се слично писмо, осим овог преко посредника, може очекивати убрзо на адресу Караџића и директно од Милошевића. Његов задатак пред светом је јасан: ако жели скидање санкција мора да убеди Караџића и босанске Србе да прихвате 49 одсто територије БиХ (што можда и неће бити велики проблем), али ће спор свакако настати ако се Милошевић не буде бавио превисше квалитетом територије, на чему инсистирају на Палама. Државни и политички врх босанских Срба засад не исказује нималу спремност да би садашње мапе територијалног разграничења између Срба и Муслимана — Хрвата могле бити прихваћене, што би Милошевића морало довести у ситуацију да поново уђе у клин са Караџићем и милитантним круговима на Палама.

Уколико би се то десило, претпоставља се да Милошевић не би поновио прошлогодњу грешку са Скупштином на Палама, а то значи да би морао да активира исти онај механизам који је тако ефикасно оборио Милана Бабића 92. и који је исто толико муњевито, страховитом медијском пропагандом из Београда, спречио да тај исти Бабић ове године постане председник Крајине у корист **Милана Мартића** и **Борислава Микелића**. Милошевићу би притом ишли у прилог повремени сукоби унутара државног и војног врха РС и готово хронични антагонизми на релацији Бањалука — Сарајево (Пале). Већ има наговештаја да би се тежиште политичког обрачуна и евентуалне силовите медијске пропаганде могло пренети пре свега на идеолошки терен пошто се београдски социјалисти не могу помирити с тим да им „четнички покрет“, дакле исти онај који су подржавали у рату против Муслимана и Хрвата, и у миру „дува за вратом“. Зато се све чешће може чути да се „РС убрзано рефеудализује директним и примитивним срастањем државне и цркве“, односно да су „нација, држава и вера постали темељ државног и политичког система“, што је за београдске поборнике друштва „социјалне правде“ срљање у „религиозни и једноумни фанатизам“. Укратко, враћање на најтамније стране Средњег века.

У међувремену, међу Караџићевим присталицама се навелико говори како су социјалисти припремили изборни слоган за надметање у РС. „Градићемо порушене цамије“ требало би да међу босанским Србима, како очекују на Палама, додатно, подстакне не само мржњу према Муслиманима, већ понајвише према режиму, коме су, ето, Муслимани преци од Срба. Ако је прича о овом слогану уопште тачна, она би требало да значи играње на карту прохујалог братства и јединства (које је, како се веровало, најдубље корене пустило управо у БиХ), али и озбиљно политичко дистанцирање београдског режима од „прљавог веша“ државног и војног врха на Палама.

НОВИ УЗЛЕТ СРПСКОГ НАЦИОНАЛИЗМА ИЛИ САМО ЛОША ПРОЦЕНА

ВРЕМЕ ЈАХАЊА

Ових дана су новине, телевизија на па чак и конференције за штампу разних политичких странака, препуне реакција на предлог Ракитићеве од СПО-а дисидентске посланичке групе да се у пописима и националним изјашњавањима дозволи изјашњавање као „Србин, исламске, односно мухамедонске вероисповести“.

Сам предлог је, јасно мотивисан пре свега политичко маркетиншким разлозима. Ракитићева група, је, наиме, ушла у велики и замашни посао оснивања странке. Јер, осим имена ДЕПОС, ова група нема ни инфраструктуру ни неки други политички капитал осим једанаест посланика у савезној скупштини који лако могу постати „лањски снег“ после првих избора ако у међувремену не успе да направи странку. Чак и само име ДЕПОС је под спором, јер, иако га бивши сувласници очигледно више неће и гурају га под ћилим, они исто тако нису спремни да га тек тако поклоне само једном, од чак не ортака него узурпатора, и тако га, да употребим фискални израз, „цабе кредитирају“. Странку, дакле, ваља направити па су потребни неки јачи политички потези којима би се странка истакла. Опет очигледно, Ракитићева група је одлучила да се представи као политичка организација са јаким националним набојем те им овакве и сличне акције у томе, држе они, могу помоћи.

Такође очигледно, они су у таквом представљању и успели. Јер све грађанске политичке опције, затим разни пацифисти, београдски кругови и муслимани разних политичких смерова су их жестоко испљували.

До овде, за политичке анализе нема ничег занимљивог. Међутим, избор терена на коме је нови тим заиграо, а и начин реаговања на његову игри итекако заслужују пажњу, поготову што то коинцидира са сличним веома симптоматичним политичким појавама овог пролећа и лета.

Наиме, не треба заборавити да је оружје из истог арсенала ових дана потегао и Ђинђић. Отворивши тему „реорганизације савезне државе“ он је, заправо, циљао на фрустрираност једног сегмента србијанске политичке сцене због наводно превеликих права која федералне јединице имају у оквиру савезне државе, те самим тим подвлачећи Црну Гору као републику која у Југославији ужива права несразмерна својој величини и значају. Стога, изјављује Ђинђић, Црна Гора узима превелики део савезног колача јер је више десетина пута мања од Србије и по броју становника и по привредном доприносу.

И он је, очигледно, проценио да се то исплати и да је оваквим потезима постигао пун погодак. Напади на њега су, слично нападима на Ракитићеву групу, дошли из истог арсенала. Свеједно да ли су долазили од црногорских не-

Можете да кажете и највећу глупост. Али ако вас због те глупости докаже Црна Гора, Грађански савез, Београдски круг, муслиман или, не дај боже, СПО, вашој срећи неће бити краја. Јер тиме добијате диплому „правог патриоте“.

озеленаша, прецизније сепаратиста, Славка Перовића или од умерених зеленаша окупљених око ДПС-а или од умерених бјелашких опција Новака Килибарде или чак од србијанских грађанских политичких странака као што је СПО, сви они су циљали погрешно јер су поремећај национално-политичке равнотеже за који се залаже Ђинђић нападали као да је већ обављен или се обавља, дакле, као да је Ђинђић већ на власти. Заиста, тада, и правно ако би био изведен, шкодио би односима Србије и Црне Горе. Сви су, дакле, превидели да Ђинђић није на власти и да је то за његову странку маркетиншки потез. Наиме, оно што је штетно за некога ко је на власти, не мора бити штетно за некога ко на власти није.

ПОПИСНЕ ПОЛИТИКЕ

Уско прагматичан поглед на политику нас поучава да је 100.000 нових гласова напросто 100.000 нових гласова и да је свеједно да ли смо их стекли залагањем да се побију Ексими или залагањем да се вози левом стране, само под условом да нисмо изгубили оне гласове које већ имамо.

И, очигледно, мерећи овим метром, Ђинђић је, попут Ракитића, проценио да је постигао успех. Јер, нешто што је деловало као успутна изјава, после свих ових напада који су крунисани и критиком коју је изрекао и сам Мићуновић, преточио је у политику странке покре-

Пише: Милан БОЖИЋ

нувши велику кампању иза тога. „Политика“ је, тако, пре неки дан, освојила са огласом Демократске странке преко целе стране, штампаним тако великим словима каква нисмо видели од Броварево смрти, а можда чак ни тада. На читавој страни се шепурила само једна полуреченица: „Југославија, један човек, један глас“.

Можемо, наравно ако смо довољно докони, „озбиљно“ ући у расправу око **Бинџићеве** „нове федералне политике“ односно **Ракитићеве** „нове политике“. Јер, коначно, има и те какво много елемената да се жаљачки устав „растури на ситне комаде“. И то не само због тога што је октроисан, па самим тим и нелегитиман, мада га је позиција веселим бодрим и ничим зауставивим излагањем на изборе на крају-крајева легитимисала, него и зато што је напросто лош и у себи садржи елементе сличне суштини Устава из 1974. који су темпирана бомба која може и ову федерацију да угрози као и претходну. Наравно, не тако криво, јер Србијанци и Црногорци немају националне разлике, али у сваком случају довољно опасно да је доведе у суштинску кризу распада. Исто тако, **Ракитићева** идеја да се допусти муслиманима да се изјашњавају као „Срби исламске вероисповести“, иако сама конструкција звучи рогобатно и стилски ружно, може да се брани као разумно грађанско право, јер је ригидна идентификација српске националности са православлем сигурно многе одвратила од идеје да се изјасне као Срби. Французи су скоро сви католици па нико не инсистира попут **Милана Протића**, за однос православлa и Српства, да је католичанство „стуб францужства“ — узгред постоји ли таква или слична реч у француском језику? — већ и Јевреји, муслимани и протестанти сасвим лепо бивају Французи.

Но, шалу на страну. Без обзира што и „нова федерална политика“ и „нова пописна политика“ имају основаност у реалним политичким проблемима који постоје у земљи, они пре свега и изнад свега циљају на национална осећања нас самих Срба. Управо зато су обе стране биле задовољне обимом и правцем из кога је дошао политички напад. У Србији, наине, можете бити сигурни да сте добили диплому „првог патриоте“ ако вас нападну Црна Гора, Грађански савез, Београдски круг и наравно, пре свега и изнад свега, СПО. Ако се још докачите са муслиманима, вашој срећи неће бити краја.

Дакле, у цигло неколико недеља, две политичке групације — једна опозициона странка и једна протостранка — закључиле су да је добро обратити се српској јавности и енергично јој показати легитимацију Србина. Мимо њих, које сам одабрао као политички значајне примере, постоји и гомила ситних, политичких и парapolитичких примера веома уочљивих у београдској политичкој чаршији овог пролећа и лета. Да не претрпавам ионако обимне текстове писању којих сам склон, одабраћу само један од парapolитичких. Наине, г. **Света Лукић**, председник Редакционог одбора Просветне енциклопедије, који као један фини београдски интелектуалац ни једном током рата није подлегао српским страстима а ла **Брана Црнчевић** сада најављује ново издање Енциклопедије као „српску енциклопедију“! Сви они, дакле верују да је овакво понашање политички опортуно и да ово пролеће и лето доносе собом неко ново буђење српског национализма.

Зашто?

Наоко, човек, би очекивао да се са, ако не баш смиривањем а оно бар смањивањем интензитета конфликта у Босни национални набој

у Србији ублажи. Осим тога рат је исцрпео све, санкције су упропастиле земљу и остраховале нас од светских токова. Замор материјала се примећује на сваком кораку. Зашто, дакле?

ДА САНКЦИЈЕ ПОТРАЈУ

Објашњење које ћу понудити спада у домен оних која морају почињати речима „чини ми се“ али држим да, бар оквирно држи воду.

Чини ми се, наине, да је обнога јакних националистичких осећања нека врста „другог“ таласа национализма. Другог таласа онова што су комунистички идеолози, када су нападали српски национализам, а бранили национализме малих новонасталих или новоизмишљених нација у Југославији, називали „реактивним национализмом“. Они су тврдили да је српски национализам најопаснији јер су Срби најбројнији и највећи народ у земљи и да он, тобож, највише притиска и плаши малечке народе и народчиће, те да зато они на српски национализам одговарају својим, такозваним „реактивним национализмом“.

Колико су они тада били у праву зависи од позиције коју политички заузимате. Наравно, то се не може егзактно утврдити, па је тако за српске националисте ова теза садржавала идеолошке основе за антисрпску делатност комуниста, а комунистима се чинила као упутство за акцију.

Изгледа да су четири године рата и две године изолације и бесомучне глобалне медијске кампање против Срба коначно почеле да дају резултате. Свет је довео Србе у сличан однос према себи у каквом су били, по мишљењу комунистичких идеолога, мали народи у односу на Србе у Браваревој Југославији. Свет који Србију притиска са свих страна и, поврх свега, покушава да Србе у Босни сведе не само на неравноправну страну него и на економске и територијалне парије, изазива у Србији „реактивни национализам“.

Колико ће овај национализам дуго имати даха не зависи више од нас него од спољњег света али, баш зато, свако ко се бави политиком мора да рачуна са ефектима у бирачком

телу. Уз овај, овако остварен националистички набој, нестало је, међутим, и одушевљење Западом и западним вредностима, и то не само вредностима тржишта и слободног предузетништва него и демократије уопште који су код нас додатно компромитовани пљачкашким капитализмом који негују припадници владајућег естаблишмента. Кажем „међутим“ јер ће ова појава заправо бити „дробни камен новонасталих странака или пак новонасталих политика старих странака које јашу на „другом таласу“ национализма.

Јер, право питање које се пред њих поставља је да ли ће преовлађујуће осећање у бирачком телу у следећој изборној сезони бити национализам „другог таласа“ или фрустрираност пљачкашким капитализмом владајућег естаблишмента. Одговор на то питање зависи пре свега од тога да ли ће споразум у Босни бити постигнут и да ли ће санкције почети да се ублажавају. Ако се то догоди пажња српске јавности ће се окренути ка унутрашњим питањима, бес и незадовољство понашањем власти ће се појачати и праву шансу ће добити критички настројене опозиционе странке али не десничарске већ пре популистичке оријентације. У супротном, владајући социјалисти и странке „другог таласа“ национализма могу да рачунају на успех.

Испада, ма како то црнохуморно звучало, да је политичка оријентација на експлоатацију „нове“ националистичке карте нужно подржана само још гором ситуацијом у земљи и још гором изолацијом која се може „постићи“ само одржавањем санкција.

Тако, на један парадоксалан начин произлази да и за „неонационалистичку“ опозицију важи оно што смо до јуче сматрали правилном које је применљиво само на владајућу странку — ако желите власт или бар успех, морате се борити за одржавање санкција!

CARDIAL

Проверите своје срце!
Закажите преглед!

Специјалистички кардиолошки прегледи
Лабораторијске анализе из крви
Хелтер ЕКГ 24 часа
Ултразвук
Кућно лечење
Консултације свих специјалиста

Др Мило Ђондовић-Животиновић
кардиолог
11000 Београд, Саве Ковачевића 23
тел. 011/454-453

ЧЛАН ПРИВАТНЕ ЛЕКАРСКЕ КОМОРЕ

ПРЕДЛОГ „РАКИТИЋЕВЕ ГРУПЕ“ О МУСЛИМАНИМА

КАКВО ЈЕ СЛОВО М

Приједлог 11 посланика „ДЕПОС-а“ у Вијећу грађана Савезне скупштине („Ракитићева група“) декларације о праву Муслимана да се изјашњавају и као Срби исламске, односно муслиманске или мухамеданске вјероисповијести, изазвао је оштре полемике. Уосталом, у данашњим временима није тешко дићи велику прашину и око ситних питања, а ово се, бар кад је о Муслиманима ријеч, тешко може смјестити у ту врсту. Да је тако нешто предложила група Муслимана реакције би, можда, биле смиренније, али и сумњивије: да ли су то учинили под притиском, ове или оне врсте, или ради чистог додворавања једној или другој странци.

У једном дијелу те декларације се каже да су „поисламљени Шиптари признати као Шиптари, поисламљени Македонци за Македонце, поисламљени Роми за Роме, док су сасвим неприродно у Муслимане са националним предзнаком и великим М промовисани једино мухамеданци српског језика, традиције и корена“.

Боче у очи у првом реду израз „мухамеданац“ који је давно превазиђен и потиснут. Њега је својевремено покушао да „оживи“ др Јован Јоцо Марјановић, али му то није пошло за руком јер није имао правих аргумената. Он је тада (1982) предложио да назив Муслиман буде национална одредница, а да се за припаднике исламске вјере уведе термин **исламит** или **мухамеданац**. На то је реаговао исламолог др Дарко Танасковић који је први термин „елиминисао“ без икаквих тешкоћа и то чисто лингвистичким аргументима. Овај други термин за њега је много занимљивији и он није непознато, а поготово не и некако неутрално рјешење. Др Танасковић пише: „Напротив, залагање за поновно увођење у употребу овог, како Марјановић сам каже, 'потиснутог појма' још је једна потврда непознавања предмета чија се називна страна жели револуционисати. Изведени на основу негативне аналогије према хришћанству, називи мухамеданство, мухамеданац, мухамедовац и сл. били су својевремено у широј употреби, али су махом свуда напуштени, јер искривљавају појмове на које се односе. За епоху крсташких ратова, чије се 'авети', опомиње Марјановић, 'повампирују у овом нашем XX веку', као и за доцније раздобље колонијализма, било је нормално у исламу видети опако Мухамедово кривотворење јудаизма и хришћанства, а не самосвојну, најстрожу монотеистичку религију покоривања само једном једином Богу, при чему је Мухамед одабрани Божији посланик, човек, а никако божанство“.

(НИН, 26. септембар 1982.). Због овог чланка др Танасковић је у неким круговима добио епитет исламског фундаменталисте и то је, ваљда, једини немуслиман који је проглашен за тако нешто.

Оживљавати овај појам послје више од десетак година, и послје свега што се догодило на просторима бивше Југославије, може се понајприје схватити као неозбиљно или елементарно непознавање ствари.

Или како је „понула Муслиманима да се изјашњавају као Срби муслиманске вероисповести“ подједнако узбудила и језичаре и политичаре

Пише: Ејуб ШТИТКОВАЦ

Додуше, и сам Ракитић, као и посланик Зоран Ђирковић, накнадно су објашњавали да нису ништа лоше мислили, а други је нагласио да му не би било драго да се „неко под притиском изјасни на овај начин“.

По томе испада да је циљ био само лансирање идеје па да се види шта ће од свега бити. Ђирковић је дао и шира образложења да изјашњавање Муслимана са великим М није најсрећније рјешење, јер ствара конфузију. У то нема никакве сумње. То су увидјели и Муслимани у БиХ па су званично увели назив Бошњак, који тачно означава националну припадност. Тај израз је широко прихваћен чак и међу Херцеговцима. Таквом називу, од званичника, једино се супротставио Фикрет Абдић, чије се јединице, наоружане и са српске и хрватске стране, боре са Петим корпусом Армије БиХ.

Термин Бошњак, како сам каже, Ђирковићу не смета, али се боји да „нашим Муслиманима такав избор не би одговарао, јер би изгубили обележје конститутивног народа заједничке државе“. Он за њих, као могуће рјешење, предлаже назив **Исхаковци**, по сину последњег босанског краља **Стевана Томашевића**, који је преласком на ислам узео име **Ис(х)ак**.

Не вјерујем да би неко од Срба схватио иоле озбиљно неког језикословаца, несрбина, да „народу најстаријем“ предлаже називе по именима деспота или неких других историјских личности.

Што се, пак, тиче Муслимана на просторима садашње СРЈ, они ионако немају обилежје конститутивног народа, јер се нигдје званично не спомињу. Као националне мањине спомињу се искључиво Албанци (Шиптари), Мађари, Словаци и још понеки. Тако се Муслимани све

више третирају као вјерска заједница — како примјећују муслимански интелектуалци. С те стране, назив Бошњак им не би ништа нити добио нити одио. Озбиљније истраживање, или евентуално нека врста референдума, показали би колико их прихвата тај назив и БиХ сматра својом матичном државом — у федералном, конфедералном или неком другом облику. Не вјерујем да би се могао наћи иједан Муслиман који би прихватио појам Ис(х)аковац, а није вријеме за причање вицева на ту тему.

ИС(Х)АКОВЦИ У НАСТАВЦИМА

Добија се утисак да „Ракитићева група“ добија све више обилежје „језичког одјељења“ које може привући пажњу оригиналним идејама чији су циљеви крајње нејасни. Можда је у овом тренутку, за дјелимично објашњење тог „језикословства“ актуелна народна изрека: „Беспослен пог и јариће крсти“.

Муслиманско питање се све чешће потезе у Србији. Тако је у априлу ове године одржан округли сто: „Ко су, одакле су и куда иду југословенски муслимани“, који је организовала Српска православна црква и агенција Танјуг. Та комбинација је у најмању руку чудна, али међу осталим овдашњим „чудима“ и није нешто посебно. На том скупу, без присуства стручњака из редова Муслимана који су били уредно позвани, владајуће је било мишљење да су садашњи припадници исламске вјере, не само на просторима Србије, углавном српског поријекла. Један од учесника је, међутим, констатовао да је садашњи рат обновио бошњаштво и „с том чињеницом се морамо сложити“.

Констатовано је да се разговори на ту тему требају наставити, али да они неће имати правог ефекта без присуства људи одговарајућег образовања из редова Муслимана. О Муслиманима и бошњаштву говорено је и у другим пригодама. Општа је карактеристика да се на читав тај комплекс питања гледа углавном само из једног угла, што најчешће води у једностраност. Ако неко каже, на примјер, да је савремена наука оповргла тезе да су босански Муслимани потомци, највећим дијелом, балканских богумила онда се мора прецизирати која је то савремена наука и ко је оповргао досадашње историчаре који су то тврдили.

У Загребу се, исто тако, може наћи врло мало јавних личности које неће тврдити да су Муслимани искључиво Хрвати исламске вјероисповиједи. Мало се ко пита како се они сами осјећају или како су се осјећали? Тачно је да није мали број оних који су се изјашњавали као Срби или Хрвати у временима када им је била једина алтернатива да се изјашњавају као „неопредјељени“. У то вријеме и некадашњи реис-ул-улема хаџи **Сулејман ефендија Кемура** се изјашњавао као Србин. Забиљежено је, такође, да се и кадија (шеријатски судија) **Абдулах Ласић** изјашњавао као Србин, као и одређени број писаца међу којима су **Скендер Куленовић**, **Мехмед (Меша) Селимовић** и још неки.

Колико је познато, то њихово опредељење није изазивало превелику буку међу Муслиманима нити су, пак, српски интелектуалци (са великим „И“) правили од тога спектакл.

СТАРИ-НОВИ ГЕНОЦИДИ

Београдски муфтија Хамдија Јусуфспахић је потпуно у праву када каже да је такво изјашњавање било у домену „њихових приватних слобода и нико нема за то ништа да им приговори“.

Рат у БиХ учинио је, међутим, своје. Велико је питање колико би се некадашњих Срба исламске вјероисповијести изјаснило тако. Поготово ако се има у виду да није мали број Срба из БиХ, који су се из моралних и политичких разлога, дистанцирали од „Караџићевих Срба“ или њима сличних.

Чињеница је да је већина Муслимана, не само у БиХ, почела да другачије размишља. Многи су постали свјесни да је преко њихових жртава у II свјетском рату прелажено олако. Муслимански историчари данас тврде да нису имали прилике да пишу о покољима Муслимана у

Источној Босни и другим крајевима. Кажу да им је скретана пажња од стране високих и највиших државних личности бивше Југославије да „не отварају и ту нашу рану“. Били су послушни. Да се није појавио Зборник докумената и свједочења о геноциду над Муслиманима 1941—1945. године **Владимира Дедијера и Антуна Милетића** (1990) многобројне чињенице би остале заувјек запретење у праšину.

Одржан је у Сарајеву научни колоквијум под називом „Геноцид над Муслиманима у Југославији“ (21. 11. 1991). О том скупу у београдској штампи није објављена ниједна ријеч, док је нашироко писано о међународном скупу у САНУ о геноциду над Србима, који је одржан мјесец дана раније.

Нико није очекивао да ова два скупа добију исти третман, али само прећуткивање да су и „други били изложени геноциду“ било је довољно да појача неповјерење међу муслиманским интелектуалцима.

Др **Дарко Танасковић** је у интервјуу „Дуги“ (27. април — 10. мај 1991), између осталог, рекао: „Заиста је било срамно и потпуно неоправ-

дано дуго прећуткивање покоља над Муслиманима у Источној Босни, јер ти су покољи стравична чињеница која је и документарно необриво потврђена и доказана. Мислим да је данас више него јасно да никаква равномерна индукована амнезија зарад „виших циљева“ јединства и слоге у заједничкој будућности не може бити ваљано оправдање за потапање злочина у заборав“.

НАЦИЈА ИЗ ПЕПЕЛА

Ако се овоме дода да је злочин над Муслиманима у садашњем рату „потопљен“ у већини средстава информисања у Србији и Црној Гори, изузимајући нека независна гласила, онда приједлог декларације поменуте групе посланика дјелује у најмању руку неукусно и за већину Муслимана одбојно. Нико, наравно, не може да порекне страдање Срба у неким дијеловима БиХ и чињеница је да је злочина било и са друге стране, али освојене или ослобођене територије на просторима БиХ говоре саме за себе, а најчешће и о проценту страдања једног народа.

У БиХ увијек постоје најмање три истине, колико је и било у правом смислу конститутивних народа прије избијања рата. Сад је све нејасно не само око формирања хрватско-муслиманске федерације него и то колико ће се још крви пролити како би неко доказао колико је политика коју води погубна за сопствени народ. У овом тренутку, општем хаосу, народи још увијек нису свјесни тога, али је очигледно да почиње поступно буђење и отрежњење.

Манипулације и доказивања ко су Муслимани и како би требало да се називају доводе у нове забуне, али за саме Муслимане, чини се оне више нису толико опасне.

При предлагању разних варијанти назива, који увијек носе много већу политичку него чисто језичку поруку, заборавља се да је муслиманска, односно бошњачка нација у правом смислу ријечи почела да се формира тек у овом рату. Почело је да се схваћа да је одлука највиших партијских органа 1967. године, била колико врло пријемчива за већину Муслимана толико исто и велика заблуда. Било је то, у суштини, само привремено политичко рјешење и, можда, „награда за оданост муслиманског народа тадашњој Југославији“.

Потврђено је правило да никада у историји није створена ниједна нација декретом и да је за то потребан врло одређен процес сазријевања једног народа. Муслимани су, у националном смислу, сазрели више за двије године рата него за претходних 200 година. Изгледа, да се нације, нажалост, најчешће рађају из ратног пепела. Није нимало чудно што се судбина садашњих Бошњача-муслимана све чешће у свијету упоређује са судбином Јевреја у II свјетском рату.

Није мали број чак и умјерених муслиманских интелектуалаца који тврде да је „Караџић и његов наредбодавац“ дефинитивно пробудио, зна се на који начин, Муслимане из вјековног сна и политичког дилетантизма и да је то једина позитивна страна овог рата. С те стране гледано предлог резолуције „Ракићеве групе“ могао би да носи назив „Проухало са вихором“.

РУШЕЊЕ ДРЖАВЕ ИЛИ

ТЕТОВСКИ „СВАТ“

Сваки добронамерни Македонец ће вам рећи да је Милошевић од самог почетка гурао Македонију подаље од Србије, да то никад није било „чисто гурање од себе“, с обзиром да је непрекидно било праћено „повратном деструкцијом“, срачунатом на разбијање Македоније, а које се популарно зове „черупање“.

За „гурање од себе“ су коришћени све „тврђи“ аргументи, почев од тога да је у уставу „модерне федерације“ којој је требала Македонија да приступи, утврђен српски језик као званични, затим низ ситних пребацавања, подозрења и сумњичења у „македонску лојалност“ владајућем српском режиму (док је педесетак њених војника искрварило на српскохрватском ратишту), па до „атипичних вежби резервиста“ на српско-македонској граници, које су у току, са бројним преласцима резервиста на македонску територију као и повременим и сталним запоседањем њених ката. За „деструктивне радње“ је коришћена медијска кампања — због „србомржње“, „унијатства“, „бугаро-филства“, „туркофилства“, „издаје“, „запостављених и угрожених Срба“. И најзад, кроз активност „експозитурних енклава“ које шире „радикални национализам“ из 19. века (у што су активно укључени и неки великодостојници СПЦ), који су долазили, а сад врше притисак да дођу, да учествују у типично политичким кампањама, као духовна помоћ експозитурним енклавама“.

„ВОЈИНСТВЕНИ“ НАБОЈ

Верује се да је убиство једног седамнаестогодишњака у Тетову у првим вечерњим сатима пре неки дан од стране групе Албанаца, директно или индиректно део тог сценарија који се пуно не разликује од сценарија „о свату у Сарајеву“. Примећено је да је Западна Македонија преплављена „агитпроповцима“ владајућег режима, који казују заплашеном народу да их само режим Милошевића може спасити од „ислама и Албанаца“, те да због тога „сви треба да се пишу као Срби“. Лидери неких „експозитурних партија“ су већ најавили стварање „српских енклава“ у Македонији, док су се на погребу у Тетову чуле и пароле о Милошевићу као спасиоцу, с обзиром да „само он зна како се излази на крај с Албанцима“. Жене Тетова, у којем има мање убиства него у било ком другом граду у Македонији, дошле су масовно у Собрање, да траже заштиту своје деце од Албанаца. Неке од ових жена су изјавиле да ће се иселити из Тетова у Србију, да би уживале заштиту Милошевићевог режима“. Пуштени сценаријо“ релативно добро функционише, с обзиром да су партијска саопштења била, с мањим или већим“ војинственим набојем“. Оцењује се да је таква била и изјава поглавара МПЦ Михајла. Одувек су аналитичари тврдили да је у основи сваког сценарија српског владајућег режима рат Македонца и Албанаца и појављива-

Комплементарне кампање и политике, као и акције Софије и Београда да у Македонији створе своје енклаве, кошмарне су јер миришу на балкански рат

Пише: Драган НИКОЛИЋ

ње тога режима као спасиоца, као и да би „повратак Македоније“, после изгубљеног рата у Босни и Хрватској, била значајна компензација том режиму.

Погодности за овај сценарио су „комплементарност српско-бугарског експанзионизма“, коме је циљ „неизвесна будућност Македоније“ српском зато што се Македонија „одметнула“, а бугарском зато што „колевка бугарштине“ није приступила „мајци Бугарској“ чим је изишла испод „српско-комунистичког кишобрана“. Сада прва земља, која је признала независну Македонију, под њеним уставним именом, води медијску кампању против Македоније зато што су „стандари пописа“, који је у току, „далеко испод европских“ и зато што „нису обезбеђени услови да се Македонци изјашњавају као Бугари“. Према софијском ВМРО-СМД, потребно је Македонце претходно „ослободити“. Званична Софија је своје примедбе на „стандарде пописа“ упутила Савету Европе, КЕБСУ и копредседницима конференције за бившу Југославију. Званична Бугарска је одбила да потпише међудржавне уговоре „на македонском и бугарском језику“ после чега је дошло до застоја у развоју македонско-бугарских политичких односа, иако се економска сарадња одвија нормално. „Комплементарна медијска кампања“ је израз „комплементарних политика“ балканских и ривала и савезника. Комплементарне кампање и политике, као и конкретне акције владајућих режима Софије и Београда да у Македонији створе своје енклаве, кошмарне су јер миришу на балкански рат, у који би биле укључене и Грчка и Турска. Америчко присуство у Македонији је трн у оку „православним савезницима“, и Србији, и Бугарској и Грчкој. Србија због тога зveckа оружјем на граници, Бугарска финансира своје пробугарске експозитуре, што чини и Србија, док Грчка одржава ембарго због „узурпираног имена“. Спреге матица и енклава све чине да запале цео Балкан.

Да не мирише на добро најбоље говори то што се у региону гомила све више оружја. На северној македонској граници је смештна цела некад елитна Треће армија, која је „дислоцира-

на“ из Македоније на основу договора Аџић — Глигоров, док 50 хиљада резервиста изводи вежбе „повређивања македонског територијалног интегритета“, а на јужној, такође — некакве сличне вежбе без краја, изводи грчка армија у којој учествује 60.000 војника колнене војске и ваздухопловства. Стижу вести о све убрзанијем наоружавању Турске. Горан Милић је изјавио „Борби“: „Да сам Македонец, купио бих пушку“.

У ГРОТЛУ

Тврдило се да Србија води „политику ишчекивања“ према Македонији. Међутим, пошто та политика, и поред грчког ембарга и сталних међусобних „услуга добре воље“ два најправославнија народа“ на Балкану Срба и Грка, не даје брзе резултате, и пошто Грчка, стешњена од стране ЕУ и САД не може превише да помогне, српски режим у односу на Македонију делује све нервозније и брзоплетије. Резултати су, међутим, минимални: владике су враћене с границе, Македонска црква је одбацила ултиматум Српске цркве. У Тетову, где је требало да пукне, сад је појачано присуство македонске полиције а у расположењу македонске јавности према паролу да је једини спас Македоније режим Милошевића, има више аверзије него икад до сада. Тај режим зна једино да прави непријатеље, водећи непрекидно политику силе. Међутим, Македонија због тога не мења свој однос према Србима — полицајаца Срба има два пута више него што процентуално има Срба у републици, у македонској војсци су активни сви официри који су после одласка ЈА остали, у државним надлештвима није дошло до отпуштања Срба, нити до угрожавања њихове имовине. Влада је загарантовала Србима сва уставна права, иако у Уставу нису споменути као националност, (да су споменути то би изазвало талас згражања, као што је дошло до таласа згражања кад то није учињено), отворене су школе на српском језику свуда где има довољан број ученика, а изражена је и спремност Министарства за културу да помогне културне институције Срба, ако их оснују. Међутим, „легитимне партије“ Срби више размишљају о рушењу македонске државе него о оснивању културних институција у Македонији.

ДОБРОСУСЕДСКИ ИНЦИДЕНТИ

СУЖИВОТ НА ГРАНИЦИ

Једино је Македонија излазећи из СФРЈ успела да избегне рат. Федерална војска напустила је македонску територију мирно, али је цех распада друге Југославије ова република ипак платила животима неколицине војника у униформама ЈНА погинулих на ратиштима у Словенији и Хрватској. Српско-црногорско и македонско раздруживање мирно започето, поприма ових дана, међутим, друге, оштрије тонове. Такве да је македонски министар одбране **Владо Поповски** званично упозорио домаћу и међународну јавност 18. јуна „на озбиљну војну опасност која прети из СР Југославије“. Он је чак напоменуо да је у новонасталој ситуацији Македонија приморана да од међународне заједнице затражи укидање ембарга на увоз оружја! Повод су сукоби око недовољно дефинисане и јасно необележене границе између СРЈ и Македоније.

Поповски је рекао да су македонске пограничне власти регистровале по седам инцидената дуж границе у мају и јуну, објаснивши да је реч о „неовлашћеном уласку српских пограничних патрола на македонску територију и директним сукобима српских јединица и припадника Унпрофора“. О инцидентима на граници СРЈ и Македоније први је, пре нешто више од месец дана, јавно проговорио — „Вашингтон пост“. Дописник овог америчког листа описао је тестирање живаца војника САД у саставу Унпрофор од стране српских резервиста. Они су најпре, како је писао „Вашингтон пост“, поставили митраљез прекопута осматрачнице Унпрофора у којој су били Американци, па минобацац прекопута америчког кампа, да би уследио одговор у виду усмеравања свог оружја ка српским резервистима.

Званична Македонија, и поред свега, одбија инпутирани термин „српска агресија“ подводећи пограничне чарке под „повреду своје територије“. А према незваничним реакцијама из Министарства одбране Југославије изјаве **Поповског** „Више је политиканска, намењена македонској јавности него што је озбиљан приступ нормализацији односа две суседне државе. Граничне патроле Војске Југославије налазе се искључиво на територији СРЈ и ниједном нису зашле у македонску територију“. Став Унпрофора је да су гранични сукоби углавном због неодређене границе а да ће бити решени када мешовита државна комисија изађе на терен и утврди граничну линију.

КАО ДА НЕ ПОСТОЈИ

После распада СФРЈ Македонија је преузела све дотадашње југословенске међудржавне границе као своје, државне границе. Граница са Бугарском утврђена је почетком двадесетих година, а потврђена мировним договором из

Изгледа да се Македонци више боје самих себе него „српске агресије“ са севера, али да то није политички употребљиво

Пише: **Златко ЧОБОВИЋ**

1947. У исто време, између 1922. и 1925. обављено је и званично разграничење са Албанијом, а прецизирано током 1953. 1954. и 1955. Са Грчком Македонију раздваја граница повучена 1930. споразумом Краљевине Југославије и Грчке.

На основу упутства југословенске владе из 1945. о формирању федералних јединица, специјалне комисије за разграничење Србије и Македоније утврдиле су административну границу између две републике. Када се савезна држава распала, ова административна линија постала је — међудржавна граница. Али, сем назива ништа није промењено. Нема тачно повучене граничне линије, граничних каменова, појаса ничије земље између две државе... Отуда и проблеми, тачније конкретан повод за њих. Јер, са македонске стране је било и још има, захтева да се учине исправке на тронеђи Србије, Албаније и Македоније и код манастира Прохор Пчињски, који је на српској територији.

Иако СФР Југославије нема већ три године, званичне државне комисије СРЈ, која претендује да настави државно правни субјективитет претходне земље, и БЈР Македоније нису се још састале како би утврдиле разграничење. А и како би кад СРЈ и БЈРМ једна другу нису званично признале. Да проблем буде већи међународна заједница признала је Бившу југословенску републику Македонију, али не и трећу, СР Југославију. Хронично су затегнути односи између Грчке и Македоније с једне стране, док се српска власт, окренута традиционално пријатељски према Грчкој, понаша према Македонији као да не постоји, или као да је то део СРЈ! Тако се често о Грчкој говори као о првом су-

седу (!), а председник Милошевић је својевремено предложио и конфедеративно спајање Југославије и Грчке! Ни друга страна не остаје дужна у овој политичкој надградњи сукоба. Последњи пример је заустављање свештеника и великодостојника Српске православне цркве на граници и недавање дозволе за улазак, односно пролазак кроз Македонију.

Но, политика је политика, а живот је живот, па је тако јасно да је и поред свих контрола баш Македонија тачка преко које СРЈ има шансе да ублажи своју међународну изолацију што се и користи.

СТРАХ ИЗНУТРА

Заједнички потенцијални проблем, судећи по досадашњем искуству и за Македонију и за СРЈ могли би да буду Шиптари. Илустрације ради, довољно је подсетити на чињеницу која звучи као шале, али није: према подацима из последњих година СФРЈ. Скопље је било, ако не највећи оно сигурно међу највећим албанским градовима на свету! Отуда, упркос озбиљним званичним упозорењима из Македоније на граничне неспоразуме, и истовремено одлучно одбијање помисли да би, у складу са политиком која у последње време узима маха под фирмом „опасности са севера“, могла да уследи и „српска агресија“. Званично, Скопље више стрепи да би Бугарска, Грчка, Албанија па и СРЈ могле да дочекају да се Македонија сама распадне због унутрашњих међунационалних сукоба.

Проблем очигледно није тако мали како би се на први поглед могло учинити, па је илузорно очекивати да ће се решити сам од себе, или пак да ће решење за СРЈ доћи ако уследи распоред због унутрашњег сукоба Македонаца и албанске мањине. Зато је први корак — који је морао бити повучен чим је Македонија постала суверена држава и пошто су подигнути официјелни гранични прелази између те земље — међудржавни споразум о граници. Југославија је ту „у казама“ због пријатељских односа са Грчком и непријатељских односа Грчке и Македоније. Ако утврди званично границе значи да је признала Македонију, али и овако, код официјелно неутврђене и неверификоване линије разграничења, две земље се међусобно неформално признају. Сам почетак преговора о граници могао би да доприне смањењу напетости, а то би овој, ратом и санкцијама исцрпљеној држави могло само да користи.

НАЈВЕЋИ ГРЕХ

После дугих и напорних натењања око босанских мапа, минутих дана почела су и нова натењања — око виза. Држећи се принципа реципроцитета (Југославија је одувек била принципијелна!) и користећи дискреционо право (југословенска дискреција је, уз Шљивовицу, истину и правду, у свету најпознатији и најцењенији овдашњи продукт), југословенске власти су ускратиле улазне визе многим светским угледницима. А кад су Швајцарци то исто учинили председнику драге нам домовине СРЈ, г. Зорану Лилићу, вриснули су до неба: „дискриминација највеће врсте“, „ембарго на истину“, „дипломатски скандал“!?

Овдашњи коцкари, очигледно, не умеју да издрже реланс. Кобајаги бране председника СРЈ, а у ствари громогучателном реториком покушавају да сакрију и забашуре, пред домаћом публиком наравно, сву беду и мизерију своје пропале политичке филозофије инаћења и сукобљавања са целим светом. Политике која је ову земљу претворила у конц-лагер, изоловала је и искључила из свих светских организација и институција, па чак и Уједињених нација.

СРБИ ДОШЛИ ИЗ — НЕМАЧКЕ!?

И Русија је ових дана приступила „партнерству за мир“, стављајући тиме дефинитивно тачку на крај „хладног рата“ и уводећи свој народ у процес савремених европских и светских токова. Ми, наравно, о тако нечему не можемо ни да сањамо. У ствари, Југославија то НЕЋЕ. „Наша земља ће водити самосталну политику, без сврставања у поједине војне савезе. Нећемо се одлучити ни за НАТО, ни за другу врсту таквих организација“ — тврдоглаво (мушки!) изјавио је недавно савезни премијер Радоје Контић.

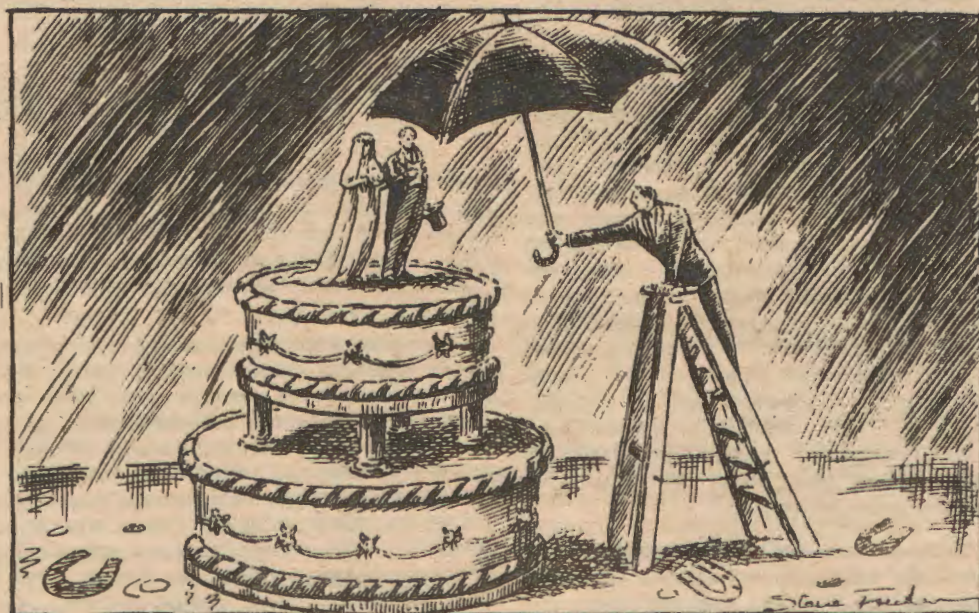
Није, на жалост, ствар у томе што МИ НЕЋЕМО, већ што нас други неће — практично цео свет, укључујући и дојучерашње велике нам пријатеље, браћу несврстане, који су нас такође шутнули из свог славног покрета као последњу прљаву крпу. Али, ако не можемо на Запад, ни у Африку, пробој на Исток је силовит. Најновији је поход поете Радована Караџића, коме је некакво руско удружење писца доделило („О TEMPORA, О MORES“!) награду која носи име славног Михаила Шолохова!? Једино чиме је дурмиторски Хомер тамо успео да се похвали јесте да му је Вук — главом и брадом — предак. Јадни Вук! Караџић, наравно.

Још један епохалан догађај, који је прошао готово незапажено у београдским медијима, била је промоција књиге „Српска земља Бојка“, аутора Николе Јеремића. Рецензент, проф. др Реља Новаковић, истакао је да су у овом делу изнете „нове претпоставке о пореклу, насељавању и досељавању Срба“. И, шта мислите, шта најновија теорија каже: ко смо, шта смо, одакле смо? Срби, каже аутор, дола-

Одговорност Милошевића, као персонификације београдског режима, највећа је — и хронолошки, и квантитативно, и историјски.

Без пораза, макар и симболичног, садашње власти у Београду није могуће почети обнову алтернативе у Србији

Пише: Никола БУРЗАН

зе из пралостојбине „Бојке“, земље која је постојала на територији данашње — северне Немачке!?

Само нам је још то требало: да водимо порекло од Немаца! И, просто је невероватно, да нико од правих, правосверних и проверених Срба, чистокрвних Словена византијске оријентације, још није на то реаговао! Шта (нам) се ово догађа? Ко је овде луд, а ко збуњен? А промоција је одржана, веровали или не, у Централном клубу Војске Југославије, тј. у бившем Дому ЈНА!? Има ли то неке везе с оном народном да беспослен поп и јариће крсти?

Али, манимо се ћорави посла! Боље погледајмо шта (нам) свет мисли. Рецимо, наш човек у Паризу, проф. др Иван Ђурић, у интервјуу „Ослобођењу“ (сарајевском, вишенационалном), даје сјајну анализу збивања на овим балканским меридијанима. Стога ћемо га, с вашим допуштењем, нешто шире цитирати.

„У кризи, а потом и у крвопролићу, међу политичким протагонистима на бившим југословенским просторима практично нико није невин, али било би веома опасно, историјски неправедно и политички глупо тврдити да су сви подједнако криви. Рат, а пре њега криза, нису били започети у Сарајеву, већ најпре у Београду, а потом све више верно слеђени у званичном Загребу, да би се влада у Сарајеву појавила тек на трећем месту. Другим речима, Сарајево није узрок, већ последица.

Одговорност Слободана Милошевића, као персонификације београдског режима, највећа је и хронолошки, и квантитативно, и историјски. Хронолошки, јер је он први започео опасну игру са демонима националних фрустрација и популизма. Квантитативно, његова одговорност је највећа, јер имајући у виду величину Србије и број Срба, кво и зла ко-

је су криза и рат донели, изван спора је да је он Србима обезбедио неславно почасно место.

Историјски највећа одговорност Слободана Милошевића је у томе што је Србија, објективно говорећи, имала посебне одговорности према Југославији, како у њеном стварању, тако и у њеној судбини, да не говоримо о томе да је растакањем бивше Југославије, и начином на који је до тога дошло, Милошевић најпре учинио грех према властитом народу. Кад то кажем, мислим како на судбину Срба изван Србије, тако и на срамоћење светске слике коју је Србија у прошлости заслуживала.

Додао бих још нешто: нема среће и мира на Балкану уколико Србија јесте слаба, али сивга Србије мора почивати не на отимању туђег, већ на зрачењу демократијом, онако како је то било у прошлости. Последнице су

ПРЕМА НАРОДУ

следеће: привиди привремених војних успеха неће моћи за дуго сакрити једну другу истину — Срба, на жалост, у крајевима где су столећима били, може бити само мање него што их је било и само им може бити горе него што им је било...

И одговорност Фране Туђмана, као персонификације званичне Хрватске, вишеструка је. Он сноси одговорност што је у Србима, грађанима Хрватске, пробудио сећање на страхоте НДХ и тиме их директно гурнуо, још више, у руке Милошевића... Његова одговорност је такође и то што је својом политиком објективно учвршћивао режим у Београду и што је, бар колико и Милошевић, допринео тези да је суживот на југословенском простору немогућ. На пример БиХ, разлика између власти у Београду и власти у Загребу била је у снази, а не у намерама...

„БОЉА СРБИЈА“ — ИЗВАН СРБИЈЕ?!

Своје тезе г. Бурић још пластичније образлаже говорећи о фамозном посавском коридору, „коридору живота“. Он каже: „Не треба бити војник па закључити да, ако судбина читаве једне идеологије зависи од четири километра, онда нешто није у реду с том идеологијом. По мом мишљењу, право питање је: колико је „спонзор“ из Београда, тј. Милошевић, искрено заинтересован за та четири километра, односно колико су челници са Пала искрено заинтересовани за припајање Србији?!

Мислим да одржавање тог коридора, као и војних тензија на њему, служи и као изговор са одлагање одређених одговора... Уколико „спонзор“ из Београда не покаже вољу за одбрану та четири километра, челници са Пала такође могу, гласније него што су досад чинили, да искажу жељу за својом аутономношћу одлучивања у односу на Милошевића, па покушати и са стварањем некакве — боље Србије изван Србије...“

Шта (нам) предстоји, шта се може очекивати? „До сада демократија није имала охрабрење ни у државама наследницама ЈУ-федерације, а ни у међународној заједници. Зато када се залажем за грађанске странке у БиХ, или када то чине моји пријатељи у Хрватској, ми се заправо залажемо за победу демократије и у Србији и у Хрватској. Без пораза, макар и симболичног, садашње власти у Београду није могуће почети обнову алтернативе у Србији. Из Србије је отишло 350.000 људи, претежно младих, и сви су они противници садашње власти, а у њу се уселило око 600.000 заведених, слућених и од власти у Београду егзистенцијом уцењених Срба изван Србије.

Опозиција у Србији, на жалост, од почетка добрим делом је задојена истим вирусом којим и власт. Разбијена је, у чему је помогло и министарство полиције, али и слепило Запада. Речју, у Србији треба кренути од почет-

ка, а за то нам је потребна грађанска БиХ... Главни међу кључевима за решење кризе је у Београду. Од промена у Београду зависе и промене у Загребу, а промене у Сарајеву, у случају позитивних промена у Београду и Загребу, биће веома лако извести. Сваки дан опстанка Сарајева, Тузле и, нарочито, грађанске идеје у БиХ, јесте корак ближе остварењу оваквог сценарија. Отуда нервоза и жеља да се наврат-нанос окончају кризе код свих којима споменути сценарио не одговара...“

— МАНИПУЛАЦИЈЕ МИЛОШЕВИЋА И ТУЂМАНА

После ове бриљантне анализе др Бурића, погледајмо шта каже „друга страна“ — загребачка. Преко Радио Франс-ентернasionала Јелена Ловрић истиче да „између хрватског и српског актуелног искуства са екстремистима могу повући неке паралеле. И пре рата, и Книн и Груде увек су били нешто наглашеније и тврђе национално одређени, али без помоћи

„СРБИН ИСПОД АХМЕДИЈЕ“

Муфтија београдски Хамдија Јусуфспахић енергично одбија инсинуације да је „човек С. Милошевића“, али исто тако и да је „Србин испод ахмедије“. Ја сам, каже, „лично рекао Радовану Караџићу да је злочинац, а то и сада кажем. Шешељу сам рекао то исто, и ја са таквим људима не сједим, са њима се не рукујем, чак ако и дођем у такву ситуацију“.

Ипак, г. Јусуфспахић има много лепих речи за своје комшије — београдске Србе. У изјави за „Еуро Босну“ он каже:

—... У земљи у којој ја живим можда данас има више залућености одређеном политиком, па и шовинизмом, мада ни други нису од тога имуни. Неко је запалио џамију док сам ја био код куће. Позвали су ме, наравно, драматично и ја сам се за пола сата нашао пред џамијом. Ватра је била угашена. Све су то гасиле комшије око џамије, међу којима није било ни једног муслмана. Е, сада — ако бисмо закључивали како не треба, могли бисмо рећи да муслимани нису смјели доћи да гасе, или ко зна шта још. Али, није тако. А оно што се дешавало тамо гдје се дешавало је злочин кога нисмо могли да спречимо, на жалост. Ето, можда зато кажу да сам ја „Србин испод ахмедије“....

Што ће рећи да је могуће не само српско-хрватски, већ и српско-муслимански — суживот, зар не?

Београда и Загреба то не би могло имати већег ефекта. Као што је Милошевић крајинске Србе изманипулисао за остварење својих намера, тако је и Туђман искористио Херцеговце. Унајмили су њихов национализам, разгорели заплетени пламен. Постојала је дубока сагласност између прононсираних националних вођа и екстремизма.

Иако би се, наравно, мо. . . показати како су и Крајина и Херцеговина употребљене само као монета за поткуривање. Ако Милошевић заиста пристаје на паралелизам Крајина — Косово, онда пере руке од Книна и Крајишници с правом осећају изданим. Мада то време вероватно још није дошло, на крају ће тако испасти. Као што се осећа изиграном и Херцеговина којој је обећано припајање Хрватској.

Сваки великонационални пројект највише несреће управо доноси онима на које се највише позива. Велика несрећа у Крајини биће резултат тобожњег залагања Београд за тамошње угрожено српство. Када се ништа више не би догодило, а то је тешко очекивати, у Крајини се данас, како каже амерички амбасадор, „живи горе него у Бангладешу“. Слично је и с Хрватима у БиХ. Тобожња заштита Загреба средњу Босну је завела у црно...

Још се нешто трабуња о националном достојанству, иако пониженост никада није била дубља. У сваком погледу Херцеговци никада нису у Хрватској били тако омражени као сада, вероватно као и Крајишници у Југославији. И у Крајини и у Херцеговини, на власт су, уз помоћ Београда, односно Загреба, засели разбојници и шверцери који тероризу властити народ...

Ако Туђман и Милошевић сада покушавају да подрежу крила својим екстремистима — а и то је питање — не значи да су се преобратили у миротворце. Званични Загреб је и досад имао више разумевања за Београд, него за Книн, и то му је велика грешка. А сада се у Загребу поново са одобравањем тврди како се Београд дистанцира од Крајине. Чак и када би то било тачно, а у том смислу није направљен ниједан озбиљан потез, тешко је заборавити да је Милошевић одњихао Мартића као и Караџића“.

Кад смо већ код српско-хрватских односа... „Вашингтон пост“-ов репортер Ден Морган каже да је срео и упознао многе „младе шверцере“ с обе стране — српске и хрватске, који у Будимпешти одседају у истим омладинским хотелима и „исмевају политичаре који су им уништили земљу“. И закључује: „То је крхка нада, али би они ипак могли да буду зачеци нове и боље „нове класе“...“

А наш је закључак: српско-хрватски суживот је, ипак, могућ — итекако. Али, не с овим режимима...

Сто дана
Нове
демократије
у влади Србије:
ниједан узалуд!

Програм реконструкције економског опоравка привреде Југославије умногоме се подудара са економским програмом Нове демократије у чијој основи је тржишна привреда и приватна својина.

Ми смо странка која није на власти, али се не плаши да учествује у њеној подели. Наш стил је независно деловање, а наш метод - сарадња. Наш циљ је бољи квалитет живота, а пут - сваки онај који води до циља са што мање конфликта. У демократској држави проблеми се не решавају на улици, већ у парламенту. Уласком у владу обезбедили смо услове за мирна разрешавања свих проблема које ова држава има: од економских до социјалних, и egzистенцијалних.

▲ УКИДАЊЕ САНКЦИЈА - ФРОНТОМ ЗА МИР

Ако се убрзо не укину санкције, Аврамовићев програм нема шансе да оствари свој основни циљ - оживљавање производње и тржишта.

У СРЈ је тренутно на сцени формирање велике неформалне "коалиције за мир" јер је мир предуслов за укидање санкција и успех Аврамовићевог програма.

▲ ЗА ПРАВНУ ДРЖАВУ

Може ли постојати правна држава у којој су незадовољни заступници права - адвокати?

Са овим питањем ушли смо у недавну успелу и јавности познату акцију. Радили смо и на заштити човекових права и слобода, поштовању права жене, детета и породице, на праву утемељеном у опште добро и правду, на равноправности свих облика својине, сигурности и праву на отпор као урођеном праву човека независног од сваке власти, са правом на приватност.

▲ ЕКОНОМСКИ ОПОРАВАК

Један од услова за економски опоравак је успостављање новог пореског система, чија је суштина у проширивању пореских основа а смањивању пореских стопа - на корист и привреде и грађана.

Амандманима у Скупштини постигнуто је растерећење послодавца и привреде смањивањем пореске стопе на доходак грађана са 35% на 30%; смањена је стопа пореза на финансијске трансакције са 1% на 0,5%. Одбор за привреду и финансије предлагао је влади решења значајна за остваривање Програма опоравка привреде. Одржано је 18 седница са 232 тачке дневног реда, размотрен 41 предлог закона, 14 уредби и 11 одлука.

▲ ЗДРАВ ДИНАР

Грађанима сигурно нису потребни нови ванредни избори. Њима су потребни мир и здрав динар.

Аврамовићева политика чврстог динара наш је основни мотив за улазак у владу. Међутим, та политика је ограничена санкцијама и консензусом у земљи између државе, синдиката и политике. То што овај консензус није формално постигнут не смета програму јер је постигнут бољи консензус самих грађана. Они ће сада бранити динар.

ПРИВРЕДЕ

Предузели смо све што је било могуће да унапредимо технолошки развој привреде, да привучемо наше стручњаке из иностранства, да се припремимо за компетентну размену са светом по укидању санкција...

За протекла три и по месеца министар координатор за послове технолошког развоја привреде Републике имао је радне договоре са око 500 лица у 15 општина и 50 предузећа, високошколских и научних институција, радећи на унапређивању информационе база података (нпр. стварању "технолошке берзе"), увођењу "аташеа за технолошки развој" при нашим представништвима у иностранству, унапређивању лиценцијских регулатива, супституцији недостајућих производа и технологија.

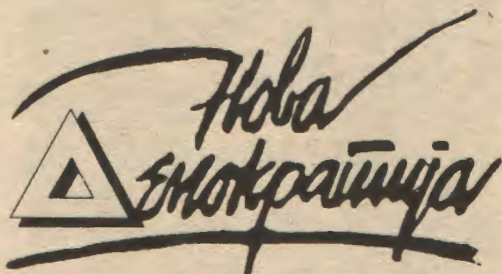
▲ ПРИВАТИЗАЦИЈА - КЉУЧ РАЗВОЈА

Залажемо се да се нови инвестициони циклус и развој претежно ослања на предузетнички приватни сектор...

Министри којима не "мирује" партијски стаж

Стоје: министар заштите животне средине др Јордан Алексић; министар координатор технолошког развоја Републике проф. др инж. Милун Бабић; народни посланик Небојша Лековић; потпредседник Народне скупштине Војислав Андрић и народни посланик Жарко Јокановић. Седје: потпредседник владе и председник владиног Одбора за привреду и финансије Светозар Крстић, народни посланик; председник Нове демократије Душан Михајловић и шеф посланичког клуба Петар Лазић.

преци ми држимо до имања, а као сви развијени народи настојимо да пронађемо и подржимо најпродуктивније облике обогаћивања. Оне, који подједнако ангажују појединца и његову средину, потенцијал човека и продорност капитала.

▲ ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Србија је земља још увек очуване природе. Нашим програмима обезбедићемо садашњим и будућим генерацијама да она таква и остане, али и да се привредно развија.

Министарство води активну и превентивну, нову еколошку политику садржану и у програмским начелима Нове демократије. Рад министарства промовише се постером и слоганом Србија земља очуване природе. На разне начине (покровитељством, спонзорством, маркетингом) помажу се вредни еколошки програми у појединим регионима Србије (нпр. "Повратак рекама", "Еколошка флота Србије"), а успоставља се и сарадња са привредом на њиховој реализацији.

▲ СКУПШТИНСКИ РАД

Настојимо да Скупштини вратимо достојанство и да демократски и аргументовано одлучујемо о свим питањима значајним за нашу земљу и наш народ...

У Народној скупштини Републике Србије Нова демократија има посланичку групу (6 посланика 7 мандата) која је само током пролећа учествовала активно на три седнице у трајању од 20 дана разматрајући 77 тачака дневног реда. Њени посланици формулисали су предлоге 4 закона и једне одлуке (усвојен је Закон о порезу на промет а влада је амандмански преузела предлог Закона о посебном порезу и посебној такси који се плаћају за време санкција међународних организација). Група је поднела 28 амандмана и поставила 16 посланичких питања. Њени посланици раде у 10 одбора Скупштине (који су одржали 48 седница) - раде компетентно и јавно (посланичка група НД имала је и 3 конференције за штампу).

▲ ЧЕМУ ОВАЈ ИЗВЕШТАЈ

Поверење добијено на изборима мора бити оправдано - делимо.

Ако мир, укидање санкција, економски опоравак, приватизација и тржиште нису програм опозиције, онда и ми нисмо опозиција. Ми, заправо, идемо средином пута - где је најопасније, али и најкраће до циља. Надамо се да ће доћи време када ће се странке ценити по свом доприносу решавању питања а не по лепим речима.

Можда у време избора нисте све то знали. Зато већ сада, после 100 дана рада у новој влади Србије, својим бирачима, али и свим осталим грађанима, подносимо први извештај...

Оцените сами шта смо за сто дана чинили за све нас.

Са више мандата на следећим изборима учинићемо и више!

Промовишући у Софији своју књигу „Одговор“, супруга председника Републике Мирјана Марковић казала је да „треба узети оно што је добро и од социјализма и од капитализма“. Њен супруг поступа другачије. Он све што је добро узима од народа.

Посланици „Нове демократије“ у Скупштини Србије тврде за себе да су „мост између власти и опозиције“.

Нека буду шта год хоће, али мостови, углавном, служе за гажење!

Председник Скупштине Београда мр Небојша Човић платио је казну због непрописног прелажења улице.

Доћи ће ускоро време када ће и остали функционери морати да плате за своје поступке.

Комунисти су се вратили на власт у Мађарској, Пољској и Литванији. Код нас, хвала Богу, тако нешто не може да се догоди.

Хрвати се страшно плаше „кипризације Хрватске“.

Ми се прибојавамо од „србизације Кипра“.

„Политика“ од 11. јуна пише да је „на Конгресу хирурга представљен подухват новосадских лекара који су успели да раставе сијамске близанце“.

Неколико дана после тога, и у Скупштини Новог Сада дошло је до раздвајања бивших сијамских близанаца: Одборници СПС-а сменили су општинске челнике из редова радикала.

У интервјуу „НИН-у“ градоначелник Свилајница и народни посланик Добривоје Будимировић Бица каже:

„Бог, то сам ја!“

Он је Бог, захваљујући батини!

Приликом посете „Новосадском пољопривредном сајму“ Слободан Милошевић је изјавио:

„Нема те силе и тог светског пакта чији компјутери могу да предвиде и израчунају шта све српски сељак може да постигне и оствари“.

Ни Милошевић не може да предвиди шта ће сељаци учинити ако им се не плати за прелату пшеницу.

После годину дана од бекства Јездимира Васиљевића из земље против њега је подигнута оптужница и расписана потерница.

Чека се само да Дафина Милановић напусти земљу да би се и против ње покренуо кривични поступак.

Није тачно да наши борци убијају све родом. Неко успе и да побегне.

Ако опозиција не буде деловала као један, постаће нула.

Ја сам социјалиста постао сасвим случајно. Десило се то једне ноћи.

Пише: Александар ЧОТРИЋ

Пред нашим судовима не одговарају они за које се докаже да су неурачуљиви, или да су чланови владајуће странке.

Што му, у суштини, дође исто.

Зар то није идеал демократије?

Код нас може да влада свако!

Кад Аврамовићев програм пропадне, већ ће се установити да нам га је подметнула непријатељска Америка.

У надлежност Бубе Морине, комесара за избеглице, после следећих избора, доспеће и комплетна врхушка Србије.

И делови Хрватске и БиХ ући ће у састав Србије.

То је најбољи доказ да наша земља није затворена према иностранству.

Доказаћемо да смр и ми део Европе.

У Европи су верски ратови трајали по тридесет година.

Није тачно да је Милошевић у души комуниста.

Он и нема душу!

Све српске земље: Република Српска Крајина, Република Српска и Србија ујединиће се у једну државу — „Небеску Србију“!

Није тачно да наши властодршци споро реагују.

Први напуштају брод који тоне.

А опозицији хвала што је својим учешћем увеличала и последње изборе!

Југословенска народна армија је војска и по.

За последњих педесет година доживела је само три пораза.

Наше вође капитал пребацују на Кипар. Њих, међутим, треба пребацити на Голи оток!

Не могу се правити поређења између Београда и Чикага.

У Чикагу је власт ратовала против мафије!

Званичници тврде да су границе СР Југославије — привремене.

Ваљда, док се не види, шта ће бити са Косовом, Рашком и Војводином.

Комунисти су нас доводе довели, а познато је да се они не заустављају на пола пута.

Дан Војске Југославије свечано је прослављен великим ватрометом.

У складишту муниције на Кошутњаку!

Срби су имали велику предност од 74:26. Након последње утакмице у Женеви, губе са 51:49.

Слободан Јовановић, директор Танјуга и народни посланик нови је председник Градског одбора СПС-а.

Тим поводом, СПС-у упућујем телеграм саучешћа.

У Београду је за седам дана у обрачунима ватреним оружјем погинуло седморо људи.

Молимо Уједињене нације да хитно спрече даље крвопролиће!

Заблуда је да СПС држи на власти „Аврамовићев програм“.

Та партија зависи, у много већој мери, од „Вучелићевог ТВ програма“.

Проносе се гласови да ће Милорад Вучелић бити смењен „због трговине са приватним бизнисменима ‘мафијашког типа’“.

Људима на таквим функцијама дозвољена је трговина само са државним мафијашима.

Председник српске владе недавно је истакао да је „буџет уравнотежен“.

Штета је само што то не може да се каже и за неке људе из владе.

Новине пишу да ће Телевизија Београд бити на дневном реду Скупштине.

Надамо се да ће иста Телевизија бити и на дневном реду суда у Хагу.

Градоначелница Београда Слободанка Груден поднела је оставку зато што је Мирјана Марковић није подносила!

„Нова демократија“ је предложила да на будуће изборе могу да изађу само странке које имају најмање пет хиљада чланова.

Ако се тај предлог прихвати, на следећим изборима „Нова демократија“, не само да неће добити ниједног посланика, него неће ни учествовати.

Самит европских социјалиста одржан је недавно на грчком острву Крфу.

Српски социјалисти добиће позив кад неки самит буде сазван на Сицилији!

У средствима информисања појавила се информација да ће се Милошевић и Туђман обрести у Женеви због наставка преговора о успостављању мира.

Мир ће коначно доћи када се њих двојица буду нашли у Хагу.

Мирко Марјановић је сељацима обећао плаћање пшенице — здравим новцем.

Где ће влада да обезбеди толико немачких маркара?!

Већ поменути премијер Марјановић рекао је да „наука и систем образовања морају бити отворени према свету“.

Да би били отворени, неки морају бити затворени!

Изетбеговић је Србима запретио муслиманским тајним оружјем.

Како сазнајемо, Муслимани то тајно оружје носе у гаћама. Они нас побеђују наталитетом.

Непријатељ никад не спава.

Гранатирамо га и дању и ноћу!

Морали смо да освојимо и њихове територије, како бисмо коначно били своји на своје.

Зворник, Фоча, Братунац, Вишеград...

Сви ти градов су пали за месец дана а требаће им десет година да би се поново дигли.

Београдски криминалац Средоје Шљукић Шљука у интервјуу за лист „Телеграф“ каже:

„Гледам своја посла и свој бизнис, а политиком нека се баве политичари! Ипак, од свих је најбољи Милошевић“.

Гледано из „стручног“ угла!

За ширење истине о Србима у свету државна телевизија Србије утрошила је скоро 7,5 милиона динара.

Да је било више пара, слика о нама била би још гора!

Међу кандидатима за нове чланове САНУ налазе се и Драгослав Аврамовић, Љубомир Тадић, Петар Цацић, Никша Стипчевић...

Жика Обретковић је, поново, неоправдано заобиђен!

Борислав Микелић, премијер РСК, тражи да грађани РСК и РС добију право да буду држављани СРЈ.

Пола милиона људи из РСК и РС то већ јесте, а и остали су на најбољем путу да то постану.

Милорад Вучелић се хвали у интервјуу једном листу:

„Мислим да сам остао доследнији Ђосићевој националној мисли него он сам“.

Ми мислимо да је Вучелић превазишао и самог Гебелса!

Како неко, уопште, може да тврди да је Радман Божовић — високи функционер СПС-а?!

Гувернер Народне банке Драгослав Аврамовић најавио је да ће сељацима жито плаћати кованим златницима, што се њима није много допало. Већ се чује и нова песма: „Аврам кује, а сељак га псује!“

MAJLA SRBIJA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
14					*	15						
16				*	17					*	18	
19	*	20		21					*	22		
23	24	*	25					*	26			
27		28	*	29			*	30				
31			32	*	33		34			*	35	
36				37	*	38				39	*	40
*	41				42					43		*
44	*	45					*	46				47
48	49	*	50				51	*	52			
53		54			*	55		56	*	57		
58				*	59				60	*	61	
62			*	63						64	*	65
66		*	67					*	68		69	
70		71					*	72				
73							74					

шељ Вуку приватно и Милошевић за СПС службено, 30. Река у северној Италији, 31. Име шахисте Нимцовича, 33. Кашикара на италијански начин, 35. Еспесовски коментар на опозициони амандман, 36. Ђуд, карактер, 38. Летовалиште на Хвару, 40. Радијус, 41. Туђманова суграђанка, 44. Фосфор, 45. Појава на Милошевићевим леђима, 46. Део "Политиконе" политике недоступан "Српској речи", 48. Слово старе глагољице, 50. Интелектуални аргументи Радована Радовића, 52. Михаљ Кертес, 53. Познати музеј у Мадриду, 55. Развратни савез Југословена, 57. Необорив доказ њихове ослободилачке акције, 58. Политичка функција, 59. Острво на којем је Вучуровић планирао да суши гаће, 61. К.Ч. 62. Немачки филозоф. Фридрих, 63. Слоба за своје пилиће, 65. Говор Антонија Исаковића на конгресу интелектуалаца, 66. В.К. 67. Оно за чим су смедеревски метулурзи вапили пре него што су открили печурке, 68. Јединица за наплату тв-претплате, 70. Није Стамболић а јесте Иван и није Перчевић а јесте Горан, 72. Један пчелињи производ, 73. Један безобразни јапански режисер.

УСПРАВНО: 1. Класични постизборни опозициони придев, 2. Француска глумица, Жирардо, 3. Једна од жртава међусрпског вербалног обрачуна, 4. Америчка глумица, Глен, 5. Ауто ознака за лесковачку муџалицу, 6. И Момир Булатовић, 7. Коштуничино обраћање свим својим члановима, 8. Реквизит у скупштинском ресторану, 9. Службена најава државе да ће опељешити грађане, 10. Један од најчешћих аргумената у полемици, 11. Компромитујућа титула, 12. Староримска драмска импровизација, 13. Високо државно звање, пола човек пола бик, 17. Округла плоча, котур, 21. Билијарски штап, 22. Једно данско острво, 24. Актелни назив за победу, 26. Најчешћи хоби љубитеља друштвене имовине, 28. Планина у Македонији, 30. Маузолеј за највеће небеске Србе, 32. Министарско место, 34. Избори, 37. Извор воде, 39. Сазвучје најмање три тона, 42. Емилија, 43. Разлог због којег је СПС-ова посланичка група увек у пуном броју у згради Скупштине, 44. Рад на Уставу, 47. Једно острво на истоку Велике Србије, 49. Атлетска дисциплина, 51. Пријем код Председника, 54. Глас Мире Марковић, 56. Соколовићев најдражи месец, 59. Лирски песник, 60. Град у Швајцарској, 63. Манастир код Краљева, 64. Кондензована водена пара, 67. Број чланова велике српских странака, 69. Која је Слоба животиња у хорскопу, 71. Како СПС-овац зове себе у тренуцима самокритике, 72. Иницијали једног познатог патриоте.

ВОДОРРАВНО: 1. Није Жан Клод Бица него..., 14. Приредба која се одржава сваке године, 15. Лилићеви и Караџићеви разговори с Милошевићем, 16. Име глумца Вентуре, 17. Црквена чаша, путир, 18. Глумица Бакстер, 19. Радоман Божовић, 20. Најбоља финта српских дипломата у борби против санкција, 22. Телефонски позив, 23. Трећина СПС-а, 25. Затон, 26. Орган за вешање, 27. Течење воде, 29. Ше-

Ако желите да спојите угодно са корисним, да се мало забавите, образujete и окористите, довољно је да решите ову укрштеницу (чак не морате ни да знате све) и да тражена решења пошаљете на адресу редакције. Срећни одгонетач добија ПОЛУГОДИШЊУ ПРЕТПЛАТУ на „СРПСКУ РЕЧ“.

КУПОН

15 ВОДОРРАВНО _____
 52 ВОДОРРАВНО _____
 65 ВОДОРРАВНО _____
 8 УСПРАВНО _____
 24 УСПРАВНО _____
 56 УСПРАВНО _____

Упишите тражена решења и пошаљите на адресу „Српска реч“, Бранкова 13-15, 11000 Београд

РЕЧИ

српска

НА ХУМАНИТАРНОМ ЗАДАТКУ

Редакција „Српске речи“ замољена је да се обрати својим читаоцима за помоћ једном несрећном детету, невиној жртви неправедних санкција међународне заједнице.

Ради се о малом Марку Милошевићу, од оца Слободана, председника једне сиромашне и гладне државе, и мајке Мире, просветне раднице.

Уколико добри људи на помогну, мали Марко можда више ниједанпут до Нове године, неће попут његових вршњака, слупати свој осамнаести аутомобил од 2000 кубика; можда до новембра неће провозати нови „сузуки“; можда ће га се другови одрећи кад схвате да не троши ни тону бензина дневно; можда ће са сузама у очима, док вози свега 250 на сат, из свог ипта звати маму телефоном да јој каже да је воли, али му она неће, као друге мајке, одговорити јер није на принудном одмору; можда више никад неће, црвен као комунизам, горети хоризонт његових жеља, ако се не иштушира четири пута дневно. Можда... Али, то није ништа.

Мали Марко никада неће, попут његових другова, осетити радост ратишта; неће осетити мале тајне и велике дражи недостатка лекова или млека; нико му неће заголицати дечју маш-

ту речима „не дам“, „не може“ или „нема“; неће осетити авантуру бежања из земље и повратка у њу и никада неће, као остала равноправна деца, платити никакву казну...

Неправедне санкције грубо су се поиграле са малим Марком. Помозимо му да се врати својим друговима, својим родитељима и девојци. Колико имамо и колико можемо. Свака помоћ биће добродошла. Најхитније потребе су следеће:

1. „Мерцедес 500 СЕЛ турбо“, модел из 1995.	ком. 1
2. „Мицубиси пајеро“, са шесторо прата, затамњена стакла	ком. 3
3. Ауто-гуме разне марке „Пирели“	ком 90.
4. Преносни ауто-телефон марке „моторола“	ком. 4
5. Мотоцикл „сузуки“ 900 кубика	ком. 5
6. Комплет мотор „ламборџини еспада“	ком
7. Резервни делови разин	---
8. Бензин „шел“, црвени, 98 октина	лит. 260.000
9. Дизел гориво	лит. 180.000
10. Уља и мазиња разин	лит. 450
11. Пиштоље марке „колт“ 9,50	ком. 7
12. муниција 9,50	неограничено
13. Кеш девизе	неограничено
14. Потврда о повлашћеном увозу страних аутомобила	ком. 140

Да би све то у најкраћем могућем року стигло до малог Марка „Српска реч“ оформила је читаву службу да буде на услузи заинтересованим хуманним људима и донаторима. Све можете донети у редакцију лично или послати хитно поштом, а новац можете уплатити и на наш жиро-рачун, а он ће највећом брзином бити употребљен за санирање последица дејства неправедних санкција на малог Марка или ће му бити директно уручен. Покажимо се на делу. Не дозволимо да мали Марко, ни крив ни дужан, пати.

Списак донатора објавићемо у једном од следећих бројева.

За малог Марка, против неправедних санкција!

Разболела се дечићу жена. Убледела, смршала и пропала. Одведе је код лекара. Лекар је прегледа и на крају јој каже:

— Ајде сад позови мужа да и с њим мало попричам насаме!

Уђе дечић код лекара и овај му рече:

— Жена ти је озбиљно болесна. Потпуно је изгубила вољу за живот. Мораш да јој помогнеш, да је мало продрмаш.

Најбоље би било да ваш сексуални живот мало интензивираш и биће све ОК.

Изашао дечић из ординације, жена одмах пита шта каже доктор?

— Богуми, жено, није рак, али лијека ти нема!!!

Шта повезује Тита, Маркса и Лењина?
Подземне воде.

Улази човек у ресторан. У неком часу почиње да се осећа одређен врло непријатан мирис. Гости позуреше да плате рачуне и напусте локал који мало затим остаде празан. Власник локала брзо силази доле запрепашћен:
— Али где одоше сви сви људи? И какав се то смрад осећа?

Преостали гост: Ух, знате, могуће да сам ја у питању... знате, ја радим као фекалиста на бенигу, ту на аеродрому. Знате, ја редовно одрживао хигијену, али након 20 година рада у струци, вероватно се нешто увукле у поре на кожи и шта могу...

Власник: Па алли, човече!? Што не променисте струку? Има толико послова...
Гост: Зар ја да напустим авијацију?!?

Било стари Јеврејини на смрти. Питање секунде кад ће да издахне.

Породица је око постеле.

„Жено Сара, да ли си ту...?“

„Ту сам, мужу мој...“

„Арно, сино... јеси ли ту?“

„Ту сам оче...“

„Давидо... сино... ти?“

„И ја сам ту, оче...“

„Па, ко је онда у радњи, пизда вам материна...?“

НЕ ДАЈУ ЛИЛИЋУ У ФРИ-ШОП

**„Српски сељак ће ове године
први пут у својој историји
пожњети чисто злато!“**

Пише: Јелена ЛЕНГОЛД

Ех, да ми је да сам српски сељак, или баре српска сељанка! На овом другом још могу и да порадим, а онда ће Баја Патак за мене да буде мало дете. Ваљда зна Супер Дека шта прича. Он је, као што му и име каже, Супер Стар и познаје целокупну историју српског сељака. И шта је овај пожњео током века.

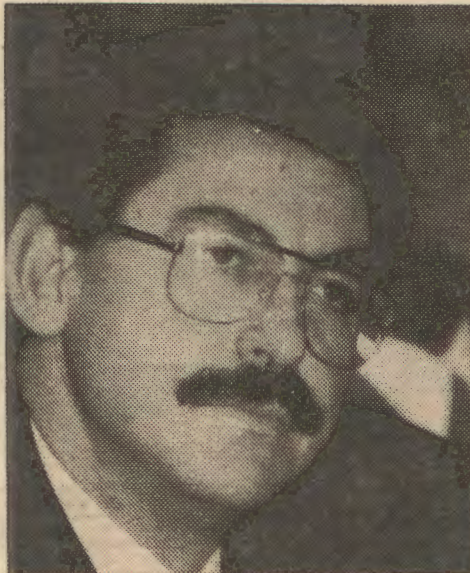
Већ видим како ће нова, златна монета постати уобичајена валута на пијацама. Јефтинији производи плаћаће се златном прашином, а они вреднији — омањим груменовима. Златни зуби, већ помало заборављен модни детаљ, поново ће заузети високо место на листи естетских квалитета. Свооска деца играће се искључиво златним кликерима. Домаћин који држи до себе, након ове жетве, закуцаваће даске на свињцу једино златним ексерима. А оне неверне Томе, којима смо морали да доказујемо како у овом крају одвајкада живи традиција једња златним кашикама, сада ће изгубити и последњи разлог за сумњу. И тако, када се с краја лета размиле по селима момци у кожним мантилима, у хуманој мисији откупа жита, више их нико неће гледати онако како злонамерни тврде. Неће то више никада бити ОНИ кожни мантили. Ови ће бити постављени златом, па ће их свако домаћинство радосно дочекати. Биће то баш како песма каже једна права златна јесен! Милина, тако рећи.

А ту је, како чујем, још један начин којим ћемо своје позлаћено друштво довести до богатства и савршенства. Ономад је **Миља Вујановић** прорекла следећу ствар: неколико удружених фабрика почињу да раде на реализацији Телсине замисли којом се ДИМ ПРЕТВАРА У ЧВРСТУ МАТЕРИЈУ! Ево, коначно, правог пројекта за продајце магле. Они више неће имати све оне баналне проблеме који су их до сада спречавали: како маглу најбоље паковати, како је мерити, како одложити њено релативно брзо разилажење на отвореном простору. Иста ствар је и са димом. По једна таква справа ће, претпостављам, бити приказана на сваки ојак или за издувну цев аутомобила и аутоматски ће стварати ону чврсту материју која је власнику дима потребна. Материјални ефекат је несумњив, а о еколошком да и не говоримо. Осим ова два ефекта, пројекат ће имати и знатан друштвено политички учинак, јер више неће моћи у злонамерне сврхе да се користи она реченица: „Где има дима, има и ватре“. Јер, једноставно, дима више неће бити. Они који су до данас само ишли околу и њушкали, па кад нешто нањуше одмах долију уље на ватру, так-

ви ће, богме, остати без посла. Наш дим више неће бити никоме знак да овде нешто смрди. Наш дим коначно ће постати друштвено користан.

Али, док једни раде и стварају, други кваре и разграђују. Објаснио је то пре неки дан и лауреат **Стефан Грубач**, цитирајући надалеко познатог француског професора Галфа. Сложили су се, дакле, **Грубач** и **Галфа** у томе да је „катастрофалан учинак иступања српских интелектуалаца у иностранству“.

Дуго ми није било јасно како се то увек догоди да у иностранство оду неки погрешни, да не кажем издајнички, елементи, а једног правог човека, као што је рецимо **Лилић**, који нас

не би брукао, неће да пуне ни до фри-шопа. А онда сам сазнала из поузданих извора, блиских **Монти Пајтону**, да су извесни цариници, иначе држављани Швајцарске, Немачке, Француске и Италије, дописни чланови Београдског круга. У томе је тајна лаког пенетрирања у иностранство чланова те организације. Преко свих људи на кључним местима они протурају своје злокобне идеје о миру и настране ставове о верској толеранцији. Због њих смо у опасности да неко оданде помисли да ми желимо да разговарамо, а опште је познато да нашем схватању поноса патриотизма не приличи чак ни овлашно познавање страних језика, а камоли употреба истих.

И кад смо већ код патриотизма, питам се шта се догодило са генијалцима из ПОЛИТ-(шк)АРТА? Нису се ваљда већ уморили и отишли да КЕМПују на Палама? А таман смо се навикли на њихова мила лица и јасне реченице. Таман смо почели да уживамо у помирењу четника и љотићеваца. Таман смо почели да про-

Magla

диремо у суштину нове српске драме, а они се некако изгубили. Штета, јер били су бољи и од Жике Обретковића и од четки и метли, били су несхваћенији и од самог Шећеровског, били су талентованији од Драгоша Калајића, оригиналнији и од Косте Бунушевца... Њиховом наглом нестанку са јавне сцене радују се ваљда једино Цеца, Брена, Снеки и Драгана, јер што би било да је Симонида од Мачве снимила плочу! Својеручно би се подавиле у сопственим базенима да им је ова дугонога плавојка отела обожаваоце. А могла је, само да је хтела.

Ипак, остала је за њима нова српска драма, која помало личи на ону стару, али то и није важно, јер је српска и јер је драма. Сви у њој наступамо, са толико талента, да је и један редитељ довољан па да свако запамти своје место и свој текст.

За крај смо оставили наградно питање које гласи: зашто **Минимакс** мисли да је духовит? Онај ко тачно одговори на питање, стиче право да пољуби **Биу**, који иначе конкурише за нову маскоту „Минимаксовизије“.

Шалу на страну, ТВ „Политика“ изгледа да стварно кубури са смислом за шалу. Прво су нам једно двеста пута репризирали она четри скеча **Ланета Гуговића**, у којима је најсмешнији био теча **Зденке Аћин**. И таман да их научимо напамет, кад они укинуше. Не беше нам лако. Али, замена је дошла брзо, у виду забавног и увек свежег **Минимакса**, носиоца свих домаћих Оскара популарности. И тако, сад поново можемо да уживамо у питањима типа: да ли Ана Бекута воли бургије, како напредује трудноћа Сашке Каран, ко облачи Цецу Величковић и ко је (пази врага!) свлачи, зашто Стипе Месић личи на мајмуна, и као врхунац хумора од кога се вилице распадају, а тапете се одлепљују, питање: зашто Тому зову **Гробар**? Стварно, дивим се смелости и оншаланцији овог водитеља који се усуђује да тако важне личносне питања тако незгодна питања. Неки други на његовом месту давно би одсвирао своје, али он је вешт! Све каже, ђаволак један, а нико му ништа не може. Сила је он!

Предлажем му за наредну емисију један „виц без везе“: Сретну се два Аврамовићева златника па један пита другог: „Колико Минимаксових кравата ти вредиш?“ Други златник није рекао ништа, само се окренуо и откортљао у шахт.

А да не буде да само ја имам нешто против ТВ „Политике“, ево и Вучелић се са мном сагласава. Оних триста хиљада марака које ће Тијанић добити за одштету од „Српске речи“, мораће одмах, на следећем суђењу да плати Телевизији Београд, јер краде фудбалске утакмице. Важно је да се пара окреће!

АММИН

Србија

Збор — 12
 Закуцавање
 23.00 Филм (једнаест:
 филма "А. Хичкок")
 00.30 Последње вести

НТН СТУДИО Б

7.00 Београд, добро јутро
 8.00 Београд студија Б
 8.30 Срећа некретнина
 15.00 Клуб СТБ
 17.00 Вести
 17.15 Магични циркус Пећолино
 18.00 Вести
 19.00 Вести у 7
 Спорт Интервид
 другим фреквенцијама

Пише: Донка МИХАНЛОВИЋ

На нашим ТВ станицама све су присутније полемике око увођења, односно, враћања веронауке у школе. Разголићене, ове полемике се свode само на „за“ оних који верују и „не“ оних који не верују. Решење ће стићи можда брже него што се надамо, јер после снимака Радована Караџића, ратника са лептир машином, како у Москви прима награду за своје песничко „стваралаштво“, све више људи се пита — има ли бога уопште...

„Са неба“ нас је стрефило и невреме у коме је гром ударио у складиште „школске муниције“. О томе је већ све речено, а мене мучи, како је Саша Тимофејевић (НТВ „Студио Б“) дошао до снимака тог „ватромета“ из непосредне близине, када Богдан Тирнанић у суботњој „Политици“ тврди да је ТВ екипа „Политике“ ЈЕДИНА била на лицу места...

Два дана пре подношења оставке Слободанке Груден, новинарка НТВ „Студио Б“ прва је покушала (о овоме се Тирнанић још није изјаснио) да честита Небојши Човићу ново именовање и услут сазна зашто Груденка стварно одлази. Но, Човић, научивши добро прву заповест своје партије — не љути НИКАДА Миру Марковић (!) — правио се као јако изненађен, никад чуо, никад видео...

Оставка госпође Груден није баш пуно усређила другарицу Миру, која није плава, висока и млада, па је решила управо с тога да Лепом Брени покаже како популарност може нестати за један дан. Не тако давно Вучелић се залетео па на својој ТВ објавио како су најпопуларније личности у Србији Мирин Слоба, помениута Лепом Брена и Драгана Мирковић. Онда је јадник морао наручити нову анкету и у сред „Дневника“ поновити да Мирин Слоба до даљњег остаје први, а да на Бренино место стиже деда Аврам. Ради те анкете вести о Босни нашле су место тек пред временску прогнозу...

Деда Аврам, и пре него што је стигао на ту важну листу, „решио је“ да штампа и кује златне динаре за златне сељацима који златно раде и ваљда златно живе. Око тих златника наши ТВ репортери доказали су да су јединствени у свом раду. Невероватном лакоћом проналазили су саговорнике-истомишљенике. Вучелићев репортери причали су са сељацима који су одлепили од среће чекајући златне новце, а новинар „емисије“ „Гледајте Борбу“ проћаскао је са пољопривредницима који ни з од златник не желе да чују...

Да Лилић (Председник СРЈ) игра како Мирин Слоба свира, паметнима је јасно већ годину дана уназад и ваљда, држећи се тога, један гледалац „Утиска недеље“ објасни да је добро што Лилић није добио визу за Кран-Монтану „јер је грешком могао понети и туђ пасош“ што би нас тотално дотукло у очима Запада...

А „Утисак недеље“ ваји за Ољом Бећковић. Нова водитељица, Наташа Богојевић, се-

ла је пред ТВ камере, а да није разлучила да ли је „гледалац“ или „гледаоц“. Унапред припремљених питања држи се „као пијан плота“ и да јој поглед није тако ватрен стварно бих помислила да од ње неће бити ништа. Овако, трема ће једном проћи...

Њена колегиница, Драгана Милићевић, проблема са тремом нема. У „Интервјуу гледалаца“ малкице је испрескакала Војислава Шешеља, који је први пут издржао да се пред ТВ камерама не зацрвени од беса. Тако је Драгана успела од Војислава да измами интересантну анализу политичког деловања Мириног Слобе. По Шешељу, Слоба је 91. био јако лош политичар (Воја био у затвору), 92. Слоба је био изврстан у свом политичком деловању (Воја му био најдражи опозиционар и није излазио из РТС-а), а од половине 93. године па све до сада Слоба је бивао све лошији и лошији, да га Воја, пун доказа „ладно проглашава за највећег криминалца. Ако се судски процес против Шешеља настави, биће интересантно слушати како је то Мирин Слоба 91. био криминалац, 92. није, па 93. и није и јесте, а 94. сигурно јесте. Шта ћеш тад Миро...

И таман када сам мислила да се Лилић (председник СРЈ) неће појављивати на малим екранима до следећег телеграма, ето њега у суботу, прво како шета по „Сартриду“ тражећи печурке, а потом у вишесатном разговору са уредницима неких београдских (или српских) медија. Лилић је направно карамбол, али не због својих сувислих, „личних“ ставова, већ због пометње у најављеним ТВ емисијама. Укљани су се тукли око даљинског уз узвике „где је фудбал... кад ће избор за мис Универзитета... нећу гледати емисију о Вуковару...“ А Лилић одушевљен питањем Милета Кордића из „Политике експрес“ — како протиче један председнички дан — одвалио је жваку како је јадан за сто дана свог председниковања примио 65 високих делегација, а од тога 40 страних, а Мирин Слоба није био на столици поред њега. Са крајњом прецизношћу Лилић је набројао колико му је укупно писама стигло (од грађана, не од Слобе), чак је знао тачан број пристиглих писама са маркицом, са адресом на десној страни, потписаних ћирилицом. И каже „сада грађани највише пишу и моле да се да подршка Аврамовићевом програму, вид’те да наше грађане интересује шта радимо...“

А новинар Драган Дамјановић превазишао је себе тражећи истине по српској земљи Косову. Пронаћи оца, Шиптара, који откуцава сина „сепаратисту“, открити како су сепаратисти направили попис крава, бензинских пумпи, дужина река и свега што стоји, пузи, лети, дише, не дише, а потом ули у пећине, откључавати гвоздена врата и пешачити по катакомбама, довољно је за улазак Дамјановића у легенду. Он, скроман, не схватајући шта је учинио, тихо закључи „све више је савеснијих и свеснијих Албанаца, а на Косову је све присутнија слобода“. Амин...

Зашто Швајцарци нису дали визу Лилићу?

Зато што се лажно представљао као Председник.

Разговарају два инжењера, један СПС-овац, други СПО-овац.

Пита овај СПО-овац:

— Објасните ми каква је то нови грађевински материјал микробетон којим градите станове?

— А, то ти је 10 посто бетона и 90 посто микрофона.

Турци би још увек владали да су се сетили...

... да промене име.

СТО ДАНА НОВЕ ДЕМОКРАТИЈЕ У ВЛАДИ СРБИЈЕ: НИЈЕДАН УЗАЛУД!

ПРОЦЕНИТЕ САМИ

(шта смо све радили опозицији и зашто)

ЗАШТО СМО У ВЛАДИ

Ми смо странка која није на власти, али се не плаши да учествује у подели плена. Наш стил је деловање независно од воље бирачког тела, а наш метод — сарадња са владајућом партијом. Наш пут је сваки онај који води до циља, а наш циљ сваки онај који оправдава средство. У демократској држави проблеми се не решавају на улици, већ у једнопартијском парламенту!

Уласком у владу обезбедили смо услове за мирно решавање својих егзистенцијалних проблема. Уласком у владу обезбедили смо континуитет комунистичке власти и продужили агонију свог народа.

УКИДАЊЕ САНКЦИЈА — ФРОНТОМ ЗА МИР

Скинули смо гаће, скинућемо и санкције! Сада је и Неверним Томама јасно да санкције неће дуго трајати.

ЗА ПРАВНУ ДРЖАВУ

Рапе уз раме са социјалистима и другим заосталим комунистима борићемо се за право на отпор човека независног од сваке власти. Без правне државе стање хаоса било би неподношљиво.

ЕКОНОМСКИ ОПОРАВАК

Један од услова за економски опоравак је успостављање новог пореског система и других продуктивних облика богаћења. Наш циљ је бољи квалитет живота оних који већ живе добро!

ЗДРАВ ДИНАР

Из личног искуства знамо да нама нису потребни нови ванредни избори. Социјалисти се нових избора плаше, а ми их се чак и ужасавашмо, јер би то био крај нашег шепурења у Скупштини. Аврамовићев динар, који ми без проблема претварам у девизе, наш је основни мотив за улазак у владу. Што је прилив динара већи, то ми дубље улазимо! Колико пара, толико музике.

ТЕХНОЛОШКИ РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ

Ефикасном и јавности познатом акцијом успели смо да отерамо у иностранство велики број младих стручњака и тако себи овде обезбедимо шири маневарски простор. Одлив мозгова нас не забрињава — ми смо давно рекли збогом паметни!

ПРИВАТИЗАЦИЈА — КЉУЧ РАЗВОЈА

Наш однос према личној својини је традиционалан, а према туђој ултрамодеран: све што је туђе није нам страна! Богат функционер наше странке је наше највеће богатство.

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У циљу очувања животне средине, формирали смо и сопствени посланички клуб. Сматрамо да сви они који се данас добро осећају, укључујући и мртва пувала, треба да буду на једном месту.

СКУПШТИНСКИ РАД

Свестраном подршком Социјалистичкој партији Србије, наши посланици настоје да Скупштини врате достојанство какво је она имала у Брозово време.

У Парламенту наши употребљиви кадрови делују независно. Мисле својом главом кад год им се за то укаже прилика. Владајућој партији дају само онолико гласова колико је њој потребно да би се одржала на власти.

У раду скупштинских одбора повремено (сиц!) учествује и сам шеф нашег посланичког клуба. Он се осећа позваним да и ту о себи каже све најбоље јер види да то другима никако не полази за руком. Овај наш високоумни члан уопште не подржава политику наше странке, али у датим околностима одлично функционише! Код обичних смртника (код оних који се површно баве политиком) његова појава, најжалост, изазива смех и непријатељство. А зна се и зашто: њему сви завиде посебно на мишљењу које он има о себи!

ЧЕМУ ОВАЈ ИЗВЕШТАЈ

Верујте нам, не знамо ни сами. Тачније речено, то само ми знамо.

То што смо сви ми у души комунисти никога не треба да забрињава. Данас јесмо, сутра нисмо. Познато је да ветар дува час на једну, час на другу страну.

Наш пут је заиста аутентичан. Никома не пада на памет да иде њиме.

Ми, заправо, идемо средином пута — где је најопасније, али и најкраће до циља. Ако све буде текло по плану, тамо где смо наумили стићи ћемо и пре отрежњења.

Можда у време избора нисте знали да смо ми продужена рука Слободана Милошевића. Зато већ сада, после 100 дана рада у новој влади Србије, превареним бирачима подносимо први извештај...

ОЦЕНИТЕ САМИ ШТА СМО ЗА СТО ДАНА ЧИНИЛИ ЗА СВЕ НАС!

ОТИШЛИ СМО ПРЕДАЛЕКО И УЧИНИЛИ ПРЕВИШЕ! ДА НАМ ЈЕ СРПСКИ ПОКРЕТ ОБНОВЕ ПОКЛОНИО ВИШЕ МАНДАТА, НЕМА СУМЊЕ, УЧИНИЛИ БИСМО И ВИШЕ!

П. С. Нисмо се ми јефтино продали. Скупно нас је све ово стајало.

МАЈКА

СВИ РАСКОЛИ У СРПСКОЈ НАРОДНОЈ ОБНОВИ

Српску народну обнову из Нове Пазове ових дана потресају сукоби између потпредседника ове странке — браће Милимира и Милоша Ђуричића, и Слободана Калинића, на једно и председника Мирка Јовића на другој страни. Њих четворица, познати ликови антибюрократске револуције били су и међу оснивачима СНО.

Начин на који је Јовић водио ту странку, учинио је да она постане прави политички патуљак. На последњим републичким изборима СНО је добила само 15.000 гласова.

Томе су, свакако, допринели и расколи које је у странци Јовић неуморно производио.

Почетком 1990. СНО је напустио тадашњи потпредседник странке свештеник Жарко Гавриловић и недуго затим основао Српску светосавску странку.

Две године касније, високи функционер СНО, адвокат Михаило Младеновић и Александар Спасић излазе из СНО и формирају Српски рејалистички покрет.

Председник Извршног одбора Србољуб Кнежевић развишао се са Јовићем неколико месеци касније да би убрзо формирао Српску странку права.

Командант подмлатка СНО „Белих орлова“ Драгослав Бокан је годину дана био један од највернијих Јовићевих сарадника. Али, ни он није издржао Јовићеву самовољу, па је дао оставку и на изборима 1992. године изашао са листом новоформиране странке под називом Српски отаџбински савез.

Што би рекао Александар Баљак: „Код нас се странке размножавају деобом“.

КОИНЦИДЕНЦИЈА ИЛИ МИСТЕРИОЗНЕ СМРТИ

Почетком прошле седмице од последица срчаног удара преминуо је у 61. години Мирко Вујичић, потпредседник Радикалне странке Србије. Вујичић је све донедавно био шеф кабинета Војислава Шешеља и посланик Српске радикалне странке у Савезном и Републичком парламенту.

Пре две године, такође од срчаног удара, умро је и бивши потпредседник СРС — Војин Вулетих. Вулетих је неколико дана пре своје смрти напустио Шешељевој странку.

Коинциденција — или нешто друго?

Србија

ЖИВОТ НАШ ДАНАШЊИ

Ко то тамо блејн?

Субота је, леп и ведар дан. После синоћње кише Земун се цакали свом својом раскошном лепотом. Већ дуго се решавам да из Земуна, онако туристички кренем пут Панчева, нашим првенцем, метроом (додуше само надземним), те да возећи се удахнем мало мириса будућности и неких наших будућних метроа.

Дакле, сав озарен улазим у дотични метро и откривам да исувише личи на воз, али — нема везе. Радујем се унапред седишту крај прозора и лаганом путовању до Панчева. Са мном улази маса људи, махом са пијаце. Одгуран сам до неког угла и опкољен празликуом, трешњама, јагодама... За тили час су се већ сви знали и велико размењивали рецепте за сокове, слатка, џемове и сличне традиционалне нам специјалитете. Кренусмо. Они који су се пре нас већ из Батајнице возили, почеше да се гурају и кидишу на врата јер се ближила следећа станица, преседање за бувљак. Својим торбама у којима би, сигуран сам, и мој пијанино заједно са мојом женом могао да стане, газили су и арлаукали. Чим су изашли обасуше их повицима људи (спољашња страна) да пожуре како би и они ушли. Чим су ушли, својим акцентом, и брзим упознавањем са околином (у стилу „ти си ми друг, ја сам ти друг, ми смо другови, одакле си, хо си...“), објаснише нам да су са Југа друге нам мајчице Србије. Један рече:

— Леле, ви Београђани, па ви се радујете на живот ки црвџна шупљу јабуку!

Насмејасно се сви од срца симпатичном шалвицији, и како нам култура налаже, окренусмо се сви ка прозорима да гледамо кроз њега, кад шалвиција опет рече:

— Јел' знате како Македонац тражи повратну карту?

(тајак), кашљуцање... (наравно, сви горимо од жеље да чујемо)

— Каже: „Сакам билет за т'м на в'м“!

(Шушкање, смејање)

Шкрипање нас упозори да је Нови Београд ту. Попут олује улетоше Цигани, њих пет-шест, носећи нешто велико и умотано у џак. Крећемо. Одједном, као гром из ведре неба зачу се: „Беее, бее, бее...“

(Врисак од смеха, права експлозија)

— Бее, бее, бее...

Ован кога су управо унели, изненађен изненадним публицитетом, осетио је потребу да се изрази усменим путем. Људи почеше да вичу, да се згражавају, љуте, преврћу очима... Човек са Југа, у жељи да мало бар ублажи ту мучну ситуацију рече одједном:

— Јел' знате да у Новом Саду пише „Не возите бициклове по триви“!

(Смех, додуше суздржани)

Станица Прокоп. Улази господин седе косе, испијена лица; моли за место. Уморан је, каже. У наручју — пудлица. Лепа је и бела, са розе џемперићем. Крећемо.

И тек што су жене крај мене детаљно размотриле мустру на том малом куцином џемперу, пудлица осети нешто чудно и ваздух и поче да лаје и лаје, да завија и цвили. На то наш ован (са претходне станице), одговори јачом мером, те настаде једно опште блејање и лајање, цијукање и комешање, општа халабука. Ипак из даљине се зачу глас Јужњака како каже:

— А, мори жено, јел' смо ми то упали у сточни вагон?

(Аплауз, смех, арлаук)

Код Карађорђевог парка изнесоше овна напоље. Осу се палба на некултурне Цигане, увреде су пљуштале попут куше. Врата се затворише и настависмо даље пут Панчева. Пошто се полако направило колико-толико места, једна жена извади батак те поче да једе, за њом и њена ћерка узе кувано јаје. Понешени тим примером, многи путници посегоше по својим торбама и цегерима у потрази за плодовима поменути нам мајчице Србије, те почеше да гутају вишње, трешње, јагоде, да пљуцкају коштице лево-десно. Па онда крену оно тако карактеристично:

— Ево, пробајте моје, зар нису слатке?

— Мммммм, ау... а јел' те а где сте их купили?

— Ма, код оне, једне жене, тамо на пијаци.

Општенародном веселу придружила се и пудлица јер јој је газда подарио један мали бисквит. Чух коментар крај мене:

— Ето, док неко нема шта да једе, он храни џукелу са колачима, ццц...

Наш пут је текао уз ритам мљацкања, цоктања, гутања. Чух једног момка како прича:

— Нуде ми да будем поштар. Мој комшија каже да има некаку лампу па може да види дал' има пара. Каже ми да поред плате још три извуче.

Негде код средине вагона чух групицу младих људи како се присећа синоћњег повратка из Инђије и кондуктера који је тражио од свако некаку доплату од по 10 динарта, да има за пиво или ће их избацити напоље. Били су заиста изнервирани, али шта су могли.

На кривини, мој метро поче да успорава. У даљини видим торњеве катедрале и цркве, видим и панчевачку новоградњу. Ту смо.

Отварају се врата. Излазим. Одлучујем да се ипак вратим аутобусом.

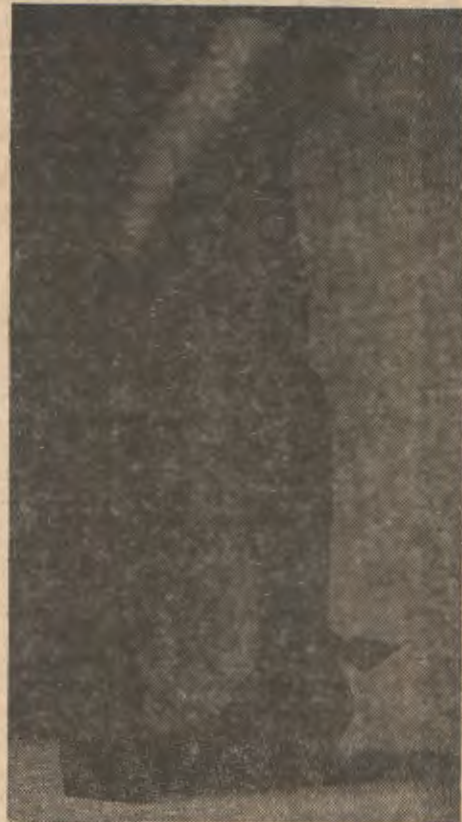
Дакле, бусом ћу „за Београд... за Београд“...

Горан Варшавски

РАЗУМЕВАЊЕ

Поново се огласила једна од најутицајнијих ванпарламентарних странака, Југословенска демократска странка. На конференцији за штампу њен лидер, адвокат Јован Чепић, изнео је своје најновије оцене актуелног политичког тренутка. Уз своје уверење да се ближе избори за савезни парламент, господин Чепић је још једном позвао све демократске странке да са њим ступе у коалицију.

У неформалном делу разговора са новинарима лидер ЈДС је похвалио иницијативу Нове демократије да на изборе убудуће могу да изађу само оне странке које имају мање од 5000 регистрованих чланова. Можда господин Чепић баш и није све најбоље разумео, али важно је да се заједнички интерес, очување социјалистичког уређења, оствари.

ОБАВЕШТЕЊЕ

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

НАРУЧУЈЕМ

„СРСКУ РЕЧ“ ОД БР. 1 ДО БР. _____

(упишите који број поручујете)

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

Редакција
„Српске речи“
обавештава
читаоце да
располаже
комплетом
бројева.

Комплети или
појединачни
бројеви могу се
наручити
уплатом на
жиро рачун
40801-603-4-27562

ОД ЖЕНЕВЕ ДО КРА МОНТАНЕ

ПИГМЕЈСКИ ПАТРИОТИЗАМ

Последњи догађаји у некадашњој Југославији и око ње упућују на размишљања о томе да долази време расплета које неће бити мерено годинама, колико је трајао заплет, већ сасвим кратко, као шок и тренутно буђење из и у суровој стварности. Ово бар што се тиче светске заједнице, чија је намера да после толико најгрубљих грешака и трагичних последица њених незнања и међусобних интересних надмудривања, одлучно затвори досије „Балкан“.

ВРЕДНОВАЊЕ И СУДБИНА ПРЕСЕДАНА

Притисак на ратоборна балканска племена из средишта Полуострва је већи него икада у протекле три године. Не зазира се ни од непосредних уцена: мир за укидање резолуције Савета безбедности бр. 757 (1992), односно за скидање забране увоза оружја Бошњацима, без обзира да ли је уцена морална или не, добро правно и морално засноване САД и Русија изнад и изван међународноправног поретка имају положај посебних моделатора мировног процеса на некадашњем југословенском простору, уз ОУН и ЕУ и то равноправно, наравно формално узето. (Неспорно је да те две земље, полазећи од фактичке или наслеђене и непостојеће више моћи држе све нити у својим рукама, доводећи и ОУН и ЕУ у помало карикатуралну позицију статиста).

Да преседан о коме је реч може да буде добар тешко је веровати, али ако би се у политичкој пракси показао благотворним можда га не би требало олако одбацити, већ се потрудити да се механизми његовог остваривања ипак ставе под одговарајућу контролу легитимних органа међународног друштва у целини. Можда ће и коначно вредновање и судбина преседана бити део дубоких промена у савременом свету, не увек пожељних и изгледних за будућност, непосредно везаних за олака умећа кижавелистичка виђења владања некако недоречена, па чак у извесном смислу и наивна. Јер, њиховом заслугом после педесет година од завршетка Другог светског рата Европа и Уједињене нације се налазе на граници фаталних корака ка одрицању тековина остварених у том рату. Одрицања овде могу да имају далекосежне и неотклониве последице. Вратити се на легализовање рата као средства за решавање спорова у међународном праву, прекршити темељне одредбе **Повеље УН** о одбрани мира и безбедности човечанства и озаконити право јачег, искључити одговорност за злочин којим се најгрубље укидају неотуђива људска права и слободе, прихватити расистичка учења о наднацијама као тековину трећег миленијума, значило би потирање кључних вредности постојећег глобалног друштва не само у простору хуманистичког већ и техничко-технолошког, с обзиром на тесну узајамну повезаност између

Спољнополитичка мора коју ствара садашња ситуација око југословенске кризе у режији међународних чинилаца, чини се да је додатно компликована још неким унутрашњим збивањима

Писац: Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ

њих. А све то се наслућује у ишчекиваном времену расплета. Или ће једноставно тај раскорак даље потхранити крвопролића и разарања, ширећи им границе у недоглед.

ГДЕ ЈЕ КРАЈ ТРАЖЕЊИМА

Можда би порука А. Ненадовића његовом пријатељу Бајдену да Американци могу на Балкану да учине много против Срба, али да без њих не могу ништа да постигну била и вишезначнија него што на први поглед изгледа. Кључеви кризе јесу у њиховим рукама. Услови да буду употребљени на ваљан начин скоро су непредвидиви. Нарави оних који говоре у име Срба, који Србе држе као таоце за своје интересе и намирење својих прохтева, и загонетне су и јасно исказане истовремено. Ово због тога што се никада не зна где је крај тражењима и где почиње озбиљна намера да се постигну договори и преузете обавезе испуне. И све то увек препредено, заклоњено вешто иза грешака других и оправдано тим грешакама. Свет некада успе да се снађе у тим играма, али чешће остаје у заблудима, постаје жртвом неистине и полустина. Чистота и невиност српских политиканата збуњује и плаши. Њихове обмане, сурове, безобзирне, набијене аморалношћу

оптужби против свега и свачега и упорним претупкивањем сопствених мана које су не ретко и веће од-оних на које се указује, обезоружавају и обесхрабрују свакога ко има иоле друштини приступ политичкој и државној прагматици.

Блискост и удаљеност евентуалних расплета у југословенској катастрофи изгледа да се може процењивати и на основу управо таквих понашања у унутрашњој политичкој арили; са одразима и на спољњем плану, каква су сада учестала иступања појединаца и група, појединих медија и слично, усмерена ка некој врсти свођења рачуна. Томе свакако треба додати и отварање нових (стarih ставки нарочито пигмејског патриотизма и пигмејске привржености имагинарним националним интересима упророшеног и давно изневереног народа.

ОСТАВИНСКА ПОДМИРИВАЊА

Србија с именом вештачке творевине назване Југославија, трећа по реду, а без икаквог лика и духа, је удаљена из међународне заједнице. Притиснута тешким бременом разарајуће социјалне патологије и криминала, искључена је и из ИНТЕРПОЛ-а, иако, да апсурд буде већи криминална организација неслушене моћи објатаје главним и скоро јединим актером међународних општења свих врста. Уосталом власти се и саме труде да та затвореност буде што већа, како би право стање ствари у земљи било исказано кроз „велику“ истину коју та власт за себе и своје потребе ствара и намеће је другима не штедећи средства за пропаганду. Гладни грађани морају да трпе додатни порески терет, поред војске и полиције која ће ускоро постати најмногољуднија социјална група, непродуктивна и бесомучно расипничка, милионских вредности, наравно исказано у националној валути: немачким маркама, за уобличавање истине и разбијање, заслужених у великом броју случајева, представа о држави и властима, пренесеним на цео народ управо од стране тих власти, које свет иначе има.

Да ли ће потписивање мировног уговора са „уступцима“ побеђеној страни по образцу 51:49, што је преко 20% територија скупо плаћених људским животима и здрављем и материјалним губицима и нова одлука Савета безбедности о стављању ван снаге његове резолуције бр. 757, што вероватно подразумева и додатне мере из резолуције бр. 820, бити довољно да се без икаквих допунских услова поврати положај у светској заједници пре 1991. године, који је припадао некој другој, коначно непостојећој држави? Предстоји ли уобичајени поступак признавања, оставинског подмиривања свих наследника некадашње Југославије, у коме ће велика ставка бити војска и њена опрема који су до сада остали скоро искључиво у рукама једног правног наследника, укључивања у регионалне организације и уопште у међународноправни поредак на начин како он то предвиђа, без аутоматизма? Ако се тако дого-

ди шта са изгубљеним временом предвиђеним за целу процедуру коју су остали одавно искористили и стекли позиције да буду учесници расправа о српско-југословенској судбини?

„ПРЕПОРУКЕ“ БРАЋЕ КАРИЋ

Ипак, није на одмет подсетити се скорашње „афере“ швајцарских званичника који су ускратили визу председнику Југославије који је требало у личном својству да учествује на извесном међународном скупу у организацији приватне фондације, чији је члан чак и Компанија браће Карић, на основу чега би озбиљно могло да се замисли каква је стварна природа скупа у Кра Монтани, а и његовог организатора. Добивши позив, било би занимљиво сазнати да ли су на то утицале и „препорукe“ браће Карић, председник Југославије, неидентификована личност, као и његова држава, што се међународних односа тиче, преко зналаца у својим стручним службама посету Кра Монтани претвара у званичну посету Швајцарској, судећи по првим званичним најавама. Лепо васпитани Швајцарци нису могли да му кажу да он није баш најбоље васпитан, па су у одбујању визе нашли начин да спрече многе могуће непријатности са таквим гостима, склоним да се у кући домаћина искувише одомаће, па чак и да га угрозе.

И уместо да југословенска дипломатија елегантно прећути неспоразум, она тражи и прави скандал. Опет погрешно изабран приступ враћању у међународну заједницу. Има ту ствари и горких приклањања која се неће моћи да избегну. Зато уместо силеџијства ваља бити стрпљив, промишљен, спреман да се са језика претњи и увреда пређе на језик гипкости, узајамног приближавања. Отправник послова у Берну морао би да зна да његове колеге и претпостављени готово никад не дају ближа образложења својих поступака, затварајући границе земље за људе који им нису по укусу. Зашто онда и из тога не извући неко наравоучење. И додатно, уз то наравоучење коначно би следило и сазнање да положај српско/југословенске државе није једноставан, да је још далеко до часа у коме би евентуално повратила раније поверење, бар приближно мери у којој га је имала, никада наравно апсолутно. Понашање које мора да прати такво сазнање тешко да би било оно тренутно изабрано од

српско/југословенских моћника. Уосталом, зашто се окреће глава од већ постојећег обрасца Црне Горе?

НЕБЕСКО ЖИВЉЕЊЕ

Спољнополитичка мора коју ствара садашња ситуација око југословенске кризе у режији међународних чинилаца, чини се додатно је компликована још неким унутрашњим збивањима. Та збивања су у тесној узајамној вези и са покретањем питања одговорности за кршења међународног права, без чега ће политичка и економска реинтеграција Србије/Југославије у светску заједницу бити немогућа. Изузев наравно евентуалног опроштаја, што би значило крај те заједнице, па онда постаје излишно и да се размишља о реинтеграцији.

Међународни пакт о грађанским и политичким правима, један од темеља Србима мрског, али и упркос тога постојећег, новог света, јасно утврђује право на слободу „мишљења, свести и вероисповести“ (чл. 18). То право је неотуђиво, не може бити укинато ни у ванредним приликама (чл. 4). Великодостојници Српске православне цркве или не знају ово правило, или не хају за њега пошто није настало у оквиру учења светосавља и небеских живљења. Писмо које је председник општине у Требињу, господар требињског феуда, добио од подручног црквеног великодостојника недвосмислено показује на захтев за дискриминацију, која је такође забрањена. Садржи протест због дозволе рада адвентистичке заједнице у Требињу, окарактерисане као „западна“ и „милитантна“ (?!), без икаквог ближег образложења таквог става. Можда мало више светла баца даљи став садржан у писму. Сматра се да онда није требало протеривати са тог подручја ни Муслимане, ни католике, што би значило да су адвентисти оцрњени од преосвештеног поустаљеном поступку црно-бело: православље вера безгрешних, мирољубивих, остало завереничко, олако, искварено. Порука цркве и црква морала би да буде упућена безумницима којих је превелики број у њиховом окриљу да је срам и грех протеривати и злостављати било кога само зато што је верник на другој страни. Али, ваљда ће се и то некада схватити и научити. Тешко је веровати да су са светим оцима Николајем и Јустином из бар православ-

не цркве нестали разум и брижни однос према вери и верницима?

„Чиста“ савест пигмејаца почиње пред расплет да уноси у њих страх до безумља, безумља оне друге врсте: после злочина иде казна. Зато и постају додатно агресивни у очајничким покушајима социјалне мимикрије. Типичан је пример потпредседника Демократске странке, бившег министра информисања у издајничкој влади премијера Панића, бруталног, некултивисаног „завичајца“ (у најгорем, овде одомаћеном смислу). Он дозвољава себи да каже да једна беневољентна, слабашка по броју, неполитичка организација, која доследно не колаборира са злом, већ се бори против њега, чистих руку и далеко од подземља у које су потонуле демократске политичке групације, заједно са државом и полицијом, затвара могућност дијалога у Србији. При том, не дефинише кога дијалога? Та организација затвара простор за дијалог у корист зла и неморала, на који је врли вођа демократа „поштено“ мислио по свему судећи. Јер, дијалог у питању за њу је неприхватљив управо због интереса земље и народа. Зато га и препушта Дедињском кругу, оивичаном не само Толстојевом лицом, већ и шире, са правим средиштима пакла, намењеног Србији, у чије име се и у овом примеру говори. Само ваља имати у виду да насилје које намеће потпредседник ДС за образац политичког општења неће склонити ни од кога одговорност ако и када до ње дође. Са неистомишљеницима тај тип пигмеја може и физички да се обрачуна. Опет ће морати да положи рачуне, пошто се његови прљави трагови предубоко утиснути и неизбрисиви су. За садашњи тренутак могли би да знају да би увреда за Београдски круг била тежа да га неко упореди са њима, него од њиховог поређења Круга са радикалима.

Расплет, далеко или близу за Србију ову и овакву не доноси много доброг. Њој је неопходна катарза са правим људима који још нису проговорили, а знају и умеју да говоре. Они су у Сарајеву, у Београду без Дедиња, негде дуж Мораве на којој нема Динараца каквим су се показали они који су о њеној судбини решавали од 1987. године.

БРАНКО БАЛЕТИЋ, РЕЖИСЕР, БЕОГРАДСКИ КРУГ

ПРОМЕНИЋУ МУ ФАЦУ

С аутором култног „Балкан-експреса“, али и аудио-визуелног угођаја на Видовданском сабору, разговарамо

о чисто политичким темама. Усталом, ни он не мисли да ова политика није нечији филм, уметничко дело, такоређи.

Разговарала: Ружица РАНИТОВИЋ — ЈОВИЋ

Како се Вама, као обележеном југоно-талгичару, чине наговештаји о прављењу неке нове Југославије?

Код нас се погрешно тумачи та реч — југоно-талгија, и обично се о таквим људима говори као о некаквим будалчинама које живе у облацима. Хоћу само да констатујем да тај живот у Југославији можда није био најсрећнији, али био је могућ. Та држава, стојим на томе имала је смисла. Ми смо наравно били дужни да трагамо за бољим животом и смислом, али никако за укидањем смисла. Оно што слутим да ће се десити и што се надовезује на ово што сам малопре рекао — нама ће се сигурно догодити бар још две—три Југославије. Пре свега, ова садашња Југославија је вештачка, твотевина непотребна народима који овде живе, али је потребна овој власти, између осталог и као покриће за ратове. Али, да се разумемо, када би о будућој држави одлучивали разумни људи, могли би да нађу форму и облик за будући срећнији живот људи на овом простору. Србија која има највећи број становника, која има огромну државотворну историју, која има културу доминантну на овом простору, мора постојати а то важи и за Црну Гору. Огромни морални и духовни кредит предака морамо сачувати и борити се за једну не велику и не малу, не географску, него — демократску Србију. Ја иначе нисам Србин, већ Црногорац, али реагујем као грађанин Србије.

Раније сте се изјашњавали као Југословен?

Изјашњавао сам се као Југословен, живео сам у Југославији и сматрао то нормалним. Распадом те Југославије коју сам поштовао природно је да сам се вратио ономе што јесам. Без обзира што сам рођен у Србији, у Београду, ја сам Црногорац.

А то сада значи и — сецесиониста?

Одвајање Црне Горе од Србије неће извршити сами Црногорци, већ националисти, загрижени људи из Србије, али су то у већем броју моји земљаци. То су Црногорци болесно просрпске оријентације. Више пута сам говорио — бити Србин у Црној Гори је потпуно легитимна ствар, и негде око девет посто становника се на последњем попису, изјаснило као Срби. Далеко је већи број оних који се изјашњавају као Црногорци, али поштују српску културу, историју и те су везе стварно јаке, задиру далеко у прошлост. Али, оне су углавном и идеализоване. Када бисмо се, што се иначе не ради, бавили мало више историјским фактима, видели бисмо да је епика ту присутнија него историја и факти.

Хтео бих да ту кажем још нешто. Мислим да су се Србија и Црна Гора, као две најстарије државе, као два најдржавотворнија и најделотворнија народа на овом простору, показале као највеће кукавице. Та неспремност да се сопствена судбина решава мудрошћу и знањем даје нам овај резултат. Страх од промена на овом простору је био знатно већи него у другим деловима бивше Југославије, и то ће се кад-тад обити о главу и Србима и Црногорцима.

ЗАВРШАВА СА СРБИМА

Како сада изгледа, заједничка српско-црногорска држава седи доиста на трулој грани!

У јавности се врло често прогрешно тумаче ставови људи који у Црној Гори заговарају одвојену државу, али, руку на срце, дају се неодмерене изјаве и са те стране. Дакле, нису само великосрпски планови и ове последње изјаве неколицине људи Демократске странке узрок лошем стању. Ако се ствари наставе овако, чини ми се да ће на овом простору бити поново тешких сукоба због количине неодмерености и глупости које допиру са разних страна. Решење за ове две државе сигурно постоји, али га не могу наћи људи који су до сада решавали судбину Југославије. У питању су људи веома тврди, ригидни ставова, који ни за милиметар нису променили мишљење упркос катастрофалним резултатима своје политике. Националистички режим у Србији неће се помирити са евентуалним демократским решењем и због тога питање заједнице ова два народа остаје отворено. Сада се појавио и читав низ ловаца у мутном, тумача будућих односа у држави. Једна од таквих је потуљено-агресивна изјава потпредседника угледне парламентарне странке, јавно изнесена у телевизијском наступу, да Црногорце отприлике треба пустити — да они сами схвате да су Срби! Што се мене тиче, надам се да ћу ја као Црногорац, пре него што схватим да сам Србин, срести господина потпредседника, којом приликом би могло доћи до промена на његовом закасно-античком профилу! Колико да види како и други могу бити агресивни! **Шта ће бити основни проблем у односима Србије и Црне Горе?**

Црна Гора јесте грађанска држава и тамо је много јаче изражена стварна жеља за заједничким животом, док у Србији то није случај. И код званичника српских се види да се тежи стварању једне државе, српске државе какву је они виде, и где очигледно неће бити места за друге. Мислим да се потцењује опасност која ће проистећи из тог различитог схватања заједничког живљења. Пре свега, ова врста прећутног етничког чишћења према другим нацијама неће се зауставити. Не знам колико Вам је познато да је, на пример, у Требињу господин Вучуровић прво протерао Муслимане, па онда Црногорце, па на крају и непослушне Србе! Та врста националистичке захукталости ће се наставити, а каква је држава коју ти људи праве, каква би била, најбоље сведочи случај Бањалуке. Могу чак да схватим да се у току рата сруши понека црква, поготову она која је „стратеши значајна“, али у Бањалуци није било рата! Ипак, тамо су срушене богомоље старе по неколико векова и чак су довођени људи да ископавају темеље да се случајно не би опет нека запалила! Знате, људи мисле — у реду, протераће Муслимане, протераће Хрвате, али — неће се на томе завршити! Протераће се сви они који нису Срби, а на крају ће се протерати и они које власт дефинише као „Србе под навод-

ницима“. То ће ићи до краја. И у том контексту говорим о евентуалном бољем решењу уније две државе, Србије и Црне Горе, или неком другом, али у сваком случају демократском решењу, а не оном по вољи појединца.

ЗНАМ ДА ЖЕЛЕ ЗАЈЕДНО

Називају Вас издајником, пре свега у вези са овим ратом, као и у вези са Сарајевом и његовим немилосрдним уништавањем, на које указујете у својим иступисама у јавности.

Више пута сам називан издајником, али се нисам много узбуђивао због тога. Теже би ми пао неки комплимент упућен од стране тих људи који су ме тако назвали. Ја сам издајник аутоматски, као припадник Београдског круга. Једном сам у емисији Телевизије Политика рекао да су рушењем Сарајева анулирани многи легитимни захтеви Срба у БиХ. И даље тврдим да ће се рушење Сарајева обити о главу том јадном становништву тамо, а не онима који су га извели!

У вези са Сарајевом, у оквиру Београдског круга формирана је група „Живети у Сарајеву“, и последње његове две сесије биле су посвећене страдању у том граду. Да ли су те сесије Круга једино место где се, у вези са овом осетљивом темом испира савест Београда?

Ја сам крстио ту акцију „Живети у Сарајеву“ сматрајући да тај град не сме да умре. Жељу припадника ове групе да оде у Сарајево наша штампа потпуно погрешно тумачи. Ја немам шта да причам са Муслиманима, или са Хрватима тамо, сем наравно као са грађанима Сарајева. Изворна идеја је била разговарати са Србима у Сарајеву и чути шта ти људи, који су овде потпуно прећуткивани, мисле о евентуалном заједничком животу у Сарајеву. И због тога је испољена таква мржња према нама, јер се тај велики број људи овде заправо уопште и не чује. Што се тиче става Београђана, живим у уверењу да је разлог томе скоро потпуна неинформисаност о томе шта се стварно дешава и какво је расположење људи у Сарајеву. Оно што ја знам је да би огроман број људи, и Срба, и Хрвата, и Муслимана и даље живело заједно у Сарајеву! Наравно, уколико се интереси свих нација које ту живе, а сада животиње, буду поштовали.

Откуда толика сатанизација Београдског круга?

Та сатанизација се час повећава, час смањује, то иде у неким циклусима, неким ментуацијама које ово друштво добија. Сваких неколико месеци настане нека хајка против Београдског круга. Чини ми се да заговорници, или пратећи интелектуалци ове политике, слуте да некакви расплети долазе, и пошто ова политика прави те велике меандре, сада, изгледа, долази једна миротворна фаза, па треба уклонити и ућуткати све оне гласове који су раније опомињали на пут којим се кренуло. Отуд таква сатанизација Београдског круга. Руку на срце, ми смо маргинална организација и мени не смета што људи мисле другачије. Оно што ми смета је незамислива количина мржње коју појединци испољавају према делатности Београдског круга.

Мислим да ови људи не могу направити никакав мир. Биће то направљено само у циљу даљег одржавања на власти. И отуд и овакви напади на све који су били против рата — Грађански савез, рецимо, или СПО. Приметио сам једну цикличну хајку на СПО, чим се јаче израже, поред националне и грађанска опција, на

којој, на моје задовољство СПО инсистира. Мислим да ће та грађанска свест која је сада сатерана у хорсокак ипак успети да се мало боље артикулише.

НУЛТА ГОДИНА

Много Ваших колега је отишло из земље — Слободан Шијан, Срђан Карановић, Александар Мандић Горан Паскаљевић, Живко Николић... Отишли су и многи глумци. Ко ће правити филмове у Србији?

Отишли су многи, али има и оних који су остали — зато што желе овде да се боре, или што немају где да оду. Што се филмова тиче имао би ко да их прави, ово друштво је, ипак, стигло да одшколује на уметничким академијама велики број сјајних младих људи, који ће, на жалост, остати без шансе. Мислим да је трагедија и у томе, као и у односу овог друштва према култури. Иза сцене одласка виђенијих аутора тече један много болнији одлазак. Огроман број младих људи који тек заврши средњу школу или факултет, паметних младих људи на којима би требало да се базира развој будуће Србије — одлази. Несхватане тих генерација најбоље се могло видети у оном прошлогодишњем штрајку средњошколаца, у односу између њих и њихових професора. Из дијалога тих несретних клинаца и њихових професора се видела сва трагика ове земље. То су два света. Ти професори су товорили језиком капа, језиком прошлости и будућност гледају очима прошлости и ја разумем клинце који не учествују у овој политици данас. Људи се питају, па где су сада ти студенти, зашто поново нешто не пробају. Мислим да је огроман број младих људи једноставно одустао од те борбе и тражи личне излазе.

Приликом ранијих избора помагали сте промоцију неких Вама блиских странака. Хоће ли и у предстојећим, евентуалним изборима, Ваша помоћ као филмског редитеља такође бити на располагању?

На изборима 1990. године радио сам неке промоције Реформске странке, затим, једним делом учествовао сам и у организацији Видовданског сабора. Донео сам на Сабор неке касете са озбиљном музиком и не знам да ли се сећате оног тренутка када су угашена светла, упаљене свеће и када се чула „Кармина бурана“. То сам урадио — ја. То су снимиле многе светске телевизијске станице, и био сам поносан што је свет могао да види да ова Србија није — земља дивљака. СПО је успео да окупи огроман број људи различитих политичких уверења и мислим да је ту постављен један камикач у некој будућој демократској Србији. Са сетом се увек сетим пробуженог Београда тих дана.

— Који је онако успут, шетао и лизао сладолед...

Илузија је у некаквом преваспитавању, односно наглом буђењу. Све људе који иоле мисле чека страховито дуг процес изградње демократске Србије. Ја сам то дефинисао као „Србија нулта године“. Једном сам, нећете веровати, на РТС-у (пре две — три године) говорио о трагу историје, трагу кочења. Немам наравно никаку сатисфакцију што се оно што сам прорекао у међувремену обистинило. А нулта година Србије је још увек далеко.

Бележи: Војкан РИСТИЋ

ПУТУЈУЋИ ПАРЛАМЕНТ СТРАНКЕ ПОСЛАНИЦИ У ПОГОНУ

Протекли дани били су у знаку „теренских активности“ посланика странке.

Група посланика на челу са **Миланом Комненићем**, председником Извршног одбора, разговарала је са мештанима бачких села Србобран и Турије 17. јуна. Тема је била актуелна, предстојећа жетва и откупне цене пшенице.

Гвозден Росић и **Верољуб Стевановић**, посланици Републичког парламента, заједно са **Јанком Вујиновићем** посетили су истог дана Трстеник и околна села Милутовац и Риљац. У центру пажње били су проблеми мештана у овом пољопривредном крају.

Под насловом „Чији смо таоци“ одржана је у пожаревачком Дому културе трибина општинског одбора странке, 23. јуна, трибина на којој су учествовали **Милан Комненић**, **Веселин Павићевић** и **Александар Чотрић**.

Највише питања присутним гостима из Београда постављено је око уједињења опозиције, предстојећој жетви и локалним социјалним проблемима.

Тада је у Пожаревцу одржан и састанак са представницима општинских одбора из смедеревске изборне јединице на коме су разрађени планови локалних активности.

Сусрети са истим актуелним темама одржани су и у више градова Војводине.

СРЕМСКА КАМЕНИЦА

ХВАЛА ЗА БИЦИКЛЕ

Из дечјег села „Др Милорад Павловић“ коју је недавно посетила делегација Српског покрета обнове у којој су били Чедомир Едренић, потпредседник градског одбора СПО Београда, и Радомир Сименовић — Цига, представник „Беоцикла“, у редакцију „Српске речи“ стигло је писмо захвалности и фотографије да су бицикли у пуном погону на задовољство деце без родитеља, која живе у овом селу.

РЕКЛИ СУ... СПО ЧЕКА МИР!

„Политичко лешинарење које спроводе СПС и СКПЈ на просторима српских земаља само још више забунује наш народ у тим крајевима. Када прође рат, расписале се избори и то је онда легитимна политичка утакмица, али да то не радимо сад као што то ради врхушка СКПЈ од кога се тресе цела врхушка Република Српске. СПО је за то да се активира у српским земљама када тамо постану нормални услови да се у миру одвија живот. Али ми нећемо да будемо профитери, зато се нећемо активирати док рат траје“ — **Милан Комненић** на трибини у Пожаревцу, на питање из публике када ће се СПО активирати у Републици Српској и Српској Крајини.

КОЛИКО ВРЕДИ ЗЛАТНИ ДИНАР?

„На последњем пољопривредном сајму господин Милошевић се сетио села и том приликом је рекао да је наша пољопривреда најбоља на свету и то је приписао социјалистичкој партији као да је она најзаслужнија што је толико засејано. То не може да се прихвати јер наш сељак не сеје бог било које партије, а поготову не због владајуће. И ове године када се очекује пристојан род житарица поставља се питање по којој цени ће бити откупљени вишкови тих пољопривредних производа. Ми смо ових дана сазнали да је цена 18 пара, а свако ко иоле има везе са пољопривредом зна да је то толико мизерна цена да је готово понижавајућа јер ће једва да покрије и трошкове улагања у производњу. У свету држава кредитира сељака, а ми смо једина земља у свету у којој сељак финансира државу. Знате како је прошле године плаћено, а и ове године је тешко очекивати да ће бити боље. Наше процене говоре да ће то бити једна превгара сељака. Отуда су они прибегли фантастичном изуму да произведу златни динар који би требало да плати оно што ће сељак да понуди. Они предлажу да златник од четири грама вреди 100 динара, док у Немачкој један златник од 10 грама кошта 139 марака, у Швајцарској нешто више, али ви по овоме можете да закључите која је реална цена тог златника кога они сада прецењују и који сигурно нема ту вредност. Друго плаћање златом је превазиђени облик плаћања свуда у свету. Пошто се наредних месеци може очекивати даљи пад вредности динара, овогодишњи род пшенице сељацима ће бити исплаћен у обезвређеним парама“ — **др Веселин Павићевић** народни посланик на Трибини у Пожаревцу.

СКУПШТИНСКА ДОГАЂАЊА

БОЈКОТ ЗБОГ СМЕНЕ

Од када је социјалистичка посланичка већина изгласала неповерење председнику Одбора за безбедност **Богољубу Пејчићу**, 15. јуна, посланици Српског покрета обнове више не учествују у раду одбора Народне скупштине Србије. **Пејчићу** је изгласано неповерење само зато што је на дневни ред Одбора ставио расправу и одговорности МУП-а Србије за догађаје од 1. јуна у коме су страдали председник СПО и његова супруга. Изгласавањем неповерења **Богољубу Пејчићу** погажен је међустранички договор постигнут у фебруару ове године.

Председништво странке је такође, одлучило да, из истих разлога **Војислав Михајловић**, више не учествује у раду Председништва Народне скупштине.

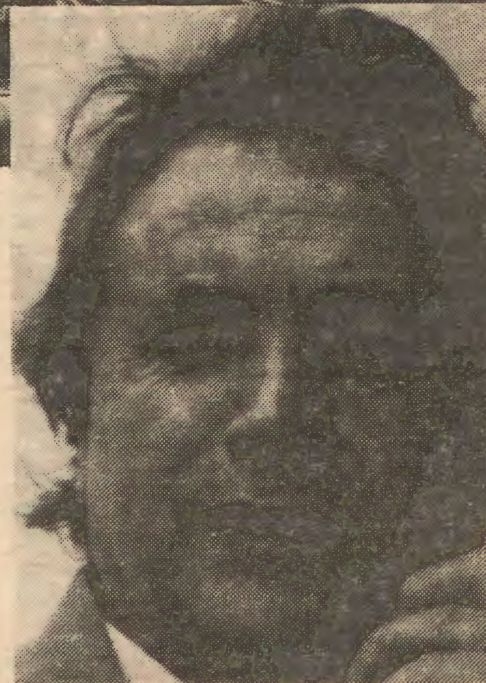

НД — НАЗОВИ ДЕМОКРАТЕ

„Нова демократија је, странка која није на власти, али се не боји да учествује у подели плена.

Новодемократе мисле својом главом кад год им се за то укаже прилика. СПС-у дају онолико гласова колико је прерушеним комунистима потребно. Нова демократија иде средњим путем. Њихов пут је заиста аутентичан.

Никоме не пада на памет да иде њиме. За сто дана проведених у влади Србије назевите-демократе су постигли много. Да им је Српски покрет обнове поклатио више мандата, нема сумње, постигли би и више! Нису се они јефтино продали. Скупо нас је све то стајало — каже се између осталог у саопштењу Савета за информисање СПО од 24. јуна.

СПС ЧУВА БИВШЕ ПОСЛАНИКЕ!

„СПО сматра да свака политичка странка треба да води своју кадровску политику, како то њој одговара. Међутим, ја сам то рекао и за говорницом Градске скупштине, СПС води кадровску политику СПО-а у Савезној скупштини и својом већином „држи“ наших бивших 11 посланика, који више нису ничији посланици“ — **Александар Милутиновић**, шеф одборничке групе СПО у Градској скупштини поводом смене градоначелника.

ПЕЈИЋ НЕПОЖЕЉАН

Господин **Милан Пејић**, који се као члан Председништва Странке налази у мировњачкој групи „Живети у Сарајеву“, није успео да са групом добије дозволу УНПРОФОР-а за слетање у Сарајево. Тим поводом у саопштењу Са-

вета за информисање каже се и следеће: „По свему судећи, Сарајево је отворен град за све друге, само не за мировњаке из Србије. Једино њима не може да се гарантује безбедност. Против овакве несхватљиве одлуке УНПРОФОР-а Српски покрет обнове најенергичније протестује“.

МЕЂУНАРОДНА АКТИВНОСТ

Господин **Мишел Фише**, саветник за геополитичка питања Франсоа Митерана био је гост Српског покрета обнове. Њега је примио **Милан Комненић**.

У разговору су анализирана тренутна политичка ситуација у СРЈ са посебним освртом на рат у БиХ, питање Косова и изгледи за укидање санкција.

„СРПСКА РЕЧ“ СПОНЗОР ФУДБАЛСКОГ ТУРНИРА У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

У малом месту Хрваћани, у општини Пњавер, у Републици Српској, 31. јула ове године, са почетком у 9 часова, одржаће се турнир у малом фудбалу. Организатор турнира је фудбалски клуб „Равногорац“ из Хрваћана.

Како истиче председник и оснивач овог клуба **Живојин Шуман**, „турнир ће бити игран по правилима ФИФЕ. У екипама ће наступати четири играча и голман. Екипе се могу пријављивати у просторијама ФК „Равногорац“, а сва обавештења могу се добити на телефоне 078/760-103 и 760-100, од 8 — 15 часова“.

Генерални спонзор овог спортског догађаја је „Српска реч“.

ЗВЕЗДАРА: СЛУЧАЈ РАЗРЕШЕЊА СЕКРЕТАРА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

РАЗРЕШИ ПА ВЛАДАЈ

На основу извештаја који је припремила паритетна скупштинска комисија, која је наводно утврдила да су локације код Цветкове пијаце подељене власницима без конкурса, а уз сагласност секретара госпође **Љиљане Милутиновић**, председник СО Звездара **Будимир Ивановић**, мимо сагласности Председништва СПО, поднео је Скупштини општине Звездаре предлог за њено разрешење.

Дан пре заседања СО Звездара, 22.06.94. у име Председништва СПО др **Војислав Вукчевић** обавестио је Општински одбор СПО-а Звездара да је **Љиљана Милутиновић** кадровско решење СПО-а, да о њеној смени нема ни речи и наложио ОО СПО да о тој одлуци обавести коалиционе партнере ДСС и ДС, како би се спречила евентуална смена секретара општине госпође **Љиљане Милутиновић**.

Сутрадан је, након деветочасовне расправе, госпођа **Милутиновић** разрешена.

Љиљана Милутиновић тврди да извештај комисије који је био повод за њену смену није пуноважан, јер су га од шест чланова комисије потписала само тројица, а да је председник **Ивановић**, да би одборници гласали за њено разрешење, направио усмени договор са одборницима СПС-а и ДСС-а заснован на интересним циљевима.

Будимир Ивановић нас је довео у ситуацију да зависимо од уско-интересних групација.

До расцепа у одборничкој групи СПО-а дошло је управо када је било говора о решавању стамбеног питања председника **Ивановића**. Наиме, требало је СПС-у да доделимо четири таванска простора, преко стамбене задруге „Пупин“, да би један таван био преуређен за председника СО Звездара. На такву комбинацију и трговину одборници изворног СПО-а нису пристали и дошло је до великог замерања са Председником“, каже **Љиљана Милутиновић**.

Листа оптужби госпође **Милутиновић** на рачун председника **Ивановића** дуга је: да је за послео своју супругу без потребних квалификација у предузеће Пословни простор тако што је дао налог да се изврши промена акта у систематизацији, да припрема чистке у општинској управи оних који су били против њеног разрешења (да за све има припремљена кадровска решења), да својим радом штети политичком угледу СПО-а и да је представник неке фракције унутар СПО-а.

Председник СО Звездара, господин **Будимир Ивановић**, све наводе гђе **Милутиновић** демантује. Тврди да је он члан изворног СПО-а, СПО-а чији је председник **Вук Драшковић** и да је оно што ради у складу са програмом странке.

Са садржајем писма које је за Председништво СПО потписао г. Војислав Вукчевић, у коме је Општински одбор обавештен да **Љиљана Милутиновић** остаје на функцији секретара и да њену смену треба осујетити, г. **Ивановић** обавештен је, како сам каже, пола сата пре почетка седнице, када је разрешење секретара већ било на дневном реду. Разлог смене сек-

ретара, како председник **Ивановић** каже, није само извештај који је комисија потписала, већ је прави разлог њена неспособност да обавља тако одговоран посао.

Чињеницу да за разрешење госпође **Милутиновић** није гласала одборничка група ДС-а господин **Ивановић** објашњава материјалним интересом одборничке групе ДС-а да преко секретара постиже оно што не може редовном процедуром.

Било како било досадашњи коалициони договор битно је нарушен сменом секретара СО.

Четири одборника Нове демократије, девет одборника ДСС-а и четири одметнута одборника СПО-а (који су гласали за смену) не чине скупштинску већину и свака будућа одлука зависиће од начина на који буду гласали одборници СПС-а.

Председник СО Звездара обавестио је Кадровску комисију СПО-а о одлуци СО Звездара да се секретар СО **Љиљана Милутиновић** разреши и затражио ново кадровско решење за ту комплексну и одговорну функцију.

Кадровска комисија је отписала. Обавестила је председника **Ивановића** да је кадровско решење СПО-а и даље **Љиљана Милутиновић** СПО је издао званично саопштење у коме се каже да иза смене секретара СО Звездара не стоји странка и да је њена смена последица „личних одлука појединаца“, што је противно ставовима странке.

Председник СО Звездара одлуку Кадровске комисије да се **Љиљана Милутиновић** врати на досадашњу функцију овако коментарише: „Рећи ћу истину која ће ме, вероватно, доста коштати, али коју не могу да прећутим. Овакав допис је пре свега неозбиљан и овакав допис говори о великом раскораку између странке и Општине на којој је власт успоставио ДЕПОС. Толико непознавање обичних ствари и елементарне процедуре. Имам утисак да се Председништво СПО-а дистанцирало од живота и кретања на терену, а поготову је тај утисак у мени кристално јасан после једног оваког дописа од стране најодговорнијих људи који знају да је Скупштина имала седницу на којој је секретар разрешен. Инсистирати на истом персоналном решењу на основу жеље, жалби и притужби госпође секретара, бесмислено је. Сматрам да СПО има довољно кадрова на терену права и закона и да може да пронађе много боље решење за место секретара СО Звездара. Ради се о тешкој и одговорној функцији и само човек кадар да се ухвати таквог посла може да заузме ту функцију и СПО може да буде репрезентован на терену само са таквим човеком“, завршава председник СО Звездара, господин **Ивановић**.

И тако, док се властодршци на Звездари свађају, грађанима Звездаре не преостаје ништа друго осим да чекају следеће изборе.

Б.С.

АКТИВНОСТ У СРЕМУ

ЛОКАЛНИ ПРОБЛЕМИ ПРИОРИТЕТ

У присуству **Гордане Аничич**, координатора одбора СПО за подручје Срема у Старој Пазови, одржан је састанак на коме се договарало активирање локалних програма по сремским општинама. Од конкретних ствари помињемо откривање спомен-чесме у Инђији и велику СПО академију у Старој Пазови, која ће бити одржана у августу. Следећи састанак са истом темом заказан је у Инђији.

ИНФОРМИСАЊЕ ПО ОДБОРИМА

ШТАМПАЈУ СЕ ЛИСТОВИ

Време партијских билтена је прошло, али информативна блокада, која се према Српском покрету обнове осећа на свим па и оном локалном нивоу, намеће објективну потребу за покретањем сопствених информативних гласила. Наравно, у складу са финансијским и кадровским могућностима.

Овом приликом представљамо вам само два информативна гласила, која имају „зада-так“ да чланове, али и не само њих, информишу без цензуре и фризирања о ситуацији у срединама у којима се штампају.

На првом месту то је „СПО PRESS“, који издаје Општински одбор Странке из Пожаревца. До сада је изашло пет бројева у укупном тиражу од око 3.000 примерака. „СПО PRESS“ је лист у коме чланови странке у овом крају могу да прочитају и информације о актуелним проблемима средине у којој живе и раде, а које не могу да се нађу у локалним средствима информисања. Како нас је обавестио технички секретар Општинског одбора СПО у Пожаревцу **Саша Исаковић**, њихова жеља је да лист што чешће излази и да се у следећим бројевима јасно искристалише физиономија листа, који према свом садашњем тиражу озбиљно конкурише локалној „Речи народа“.

Пример други је лист „Обнова“, који издаје наш одбор из Новог Београда. Ових дана је изашао други број. Технички прегледан, графички симпатичан, овај лист је први који се уопште појавио у Новом Београду. Иако за почетак може „преаналитичан“, овај лист ипак није изгубио информативну ноту, коју би редакција у следећим бројевима требала да побољша.

ЛЕСКОВАЦ

ПЕТИЦИЈА ЗА НЕЗАВИСНУ ТЕЛЕВИЗИЈУ

Преко пет хиљада потписа сакупили су чланови Српског покрета обнове испод захтева да локална телевизија буде независна, а не мини Бастиља једне странке.

Акција се наставља и, како кажу у овом одбору, они неће одустати од ове акције у којој очекују и сарадњу других странака у граду на Ветерници.

ПОЧИЊЕ

Поред фудбалера међу члановима Српског покрета обнове пуно је шахиста. Највише их је изгледа у Старбј Пазови па нам отуда јављају да су основали Шаховски клуб „СПО“ који ће од јесени бити укључен у такмичење у Међуопштинској лиги.

Већ сада њихов циљ је познат — прво место. Пазовчани крените у матирање.

ОВА КЊИГА ЈЕ У АМЕРИЦИ
ОБЈАВЉЕНА 1975. ГОДИНЕ
КОД НАС СЕ ПОЈАВИЛА ОВИХ
ДАНА У ИЗДАЊУ „СРПСКЕ РЕЧИ“

„ДУПЉАЦИ“

(комедија у четири чина)

„ПАРТИЈА ТЕ ТУЖИ ПАРТИЈА ТИ СУДИ“

(афоризми)

„За наше умне људе у изгнанству писати значило је живети, опстајати у нади. Био је то облик удомљивања у слободи стварања. Прогонство је и гранична и трагична људска ситуација која призива литературу и брани се даровима маште“, написаће у рецензији проф. др **Ратко Божовић**, социолог културе.

Поред комедије и афоризама у овој књизи објављени су и пропратни текстови мр Радована Калабића, Илије Р. Лубарде из Чикага и Александра Чотрића.

КЊИГУ КОЈА ЈЕ ДВАДЕСЕТ
ГОДИНА БИЛА ЗАБРАЊЕНА КОД
НАС МОЖЕТЕ ДОБИТИ САМО
ПРЕКО „СРПСКЕ РЕЧИ“

ПОВРАТАК ДРАГИШЕ
КАШИКОВИЋА У ЗЕМЉУ ИЗ КОЈЕ
ЈЕ ПРОТЕРАН ОЗНАЧАВА ЈЕДНА
КЊИГА У КОЈОЈ СУ ДВЕ:

ДРАГИША КАШИКОВИЋ

„СА ПУНО ОПТИМИЗМА ГЛЕДАМО У
ПРОШЛОСТ“

„ШТЕТА ШТО НИРНБЕРГ НИЈЕ У
ЈУГОСЛАВИЈИ, ИМАЛИ БИСМО ДИВНЕ
ПРОЦЕСЕ“

„ПАЗИТЕ ШТА РАДИТЕ: У ЋЕЛЕ-КУЛИ ИМА
ПРАЗНИХ МЕСТА!“

Драгиша Кашиковић

„Партија те тужи

партија ти суди“

НАРУЏБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге „Дупљаци“ и „Партија те тужи партија ти суди“
по цени од 10 н. дин.

Име и презиме _____

Адреса _____

Телефон _____

Овај исечак заједно са петим примерком уплатнице послати на редакцију „Српске речи“, Бранкова 13-15, Београд. Уплату извршити на жиро-рачун 40801-603-27562, СПП Стари град, корисник „Српска реч“, са назнаком „уплата за књигу Драгише Кашиковића“. Књигу можете наручити и телефоном 011/628-242 од 10 до 16 ч.

Књига Драгише Кашиковића „Дупљаци“ и „Партија те тужи, Партија ти суди“ може се купити у кioskу опозиционе штампе у Сремској улици (преко пута Трговинског центра).

СИНИША РАДУЛОВИЋ

први председник ОО СПО
Крагујевца

Увек су људи у очају и болу упирали очи у небо, тражећи мир у свемиру, у звездама и њиховом прелепом сјају. Отуда се још у древна времена и родила мисао да сваки човек има своју звезду, звезду судбо-одредницу, звезду под којом се родио и под којом живи. Минуле су хиљаде година док наука није саопштила да многих звезда на небу већ одавно нема, али да њихова светлост и даље ка нама путује и зрачи.

На крагујевачком политичком небу, смрћу нашег драгог Сикија, угасила се једна звезда и ми знамо да је нема, али у души осећамо да она и даље зрачи и видимо њен сјај: шта више, тек сада постајемо свесни колико је тај сјај блештав, раскошан, богат и колико је сваки зрак из тог снопа на свој начин чист и драгоцен. Моменат је да баш сада прођемо кроз оне највредније и најплеменитије и покушамо да светлост преточимо у обичне људске речи.

Синиша је пре свега био добар хришћанин, хуман, добронамеран, поштен и коректан човек, диван и одан супруг, нежан и пожртвован отац, у кући гостољубив домаћин, у канцеларији и судници одличан адвокат, пријатељима поуздан пријатељ, суседима пожељан сусед, у Српском покрету обнове Крагујевца оснивач и креатор странке, дух који покреће, први и почасни наш председник. Када је након полувековног мрака у источној Европи, па и у нашој Србији почело да свиће, када су почеле да се стварају политичке партије, Синиша је могао да се опереди само у духу традиције своје породице и њених корена. Његови преци су увек били за „крст часни и слободу златну“, за краља и Отаџбину, за православље и светосавље. Знао је Синиша да избегне помодарство скоројевићких манира, површан и аутистични дух и смисао овог нашег народа, оно чврсто тле на коме се гради разлог бивања једног народа, његова историја и култура. Све то нашао је у програму Српског покрета обнове и зато се тако предано борио за остваривање програмских начела до последњих даха.

ОО СПО Крагујевца

ИЗ ДНЕВНИКА СПОНЕ

МУЧИМО СЕ, АЛИ ДЕЛИМО

СРЕДА, 15. 6. 94.

Иако је летње време, број људи који свакодневно посећују просторије СПОНЕ не да се не смањује, већ је потражања за хлебом из дана у дан све већа. Наша очекивања да ће потреба за хлебом преко лета бити мања показала су се као сасвим нетачна. Прва количина хлеба стиже нам око десет сати ујутро, а друга количина стиже тек око један сат у подне. Они који нису добили број који припада првој групи чекају све до поднева па по неки пут и дуже. Људи којима је заиста неопходно ово парче хлеба, мирно и стрпљиво чекају, знају да то није ствар коју решава само наша добра воља, треба решити питање превоза, обезбедити бензин, уклопити време које одговара пекару и време када имамо на располагању човека који ће нам све то дотерати. Много пута сам чула врло ружне речи од људи који немају „времена за губљење“ како ми њих намерно и смишљено понижавамо, зашто им не кажемо тачно у минут када ће стићи тај хлеб, како смо ми права ђубрад и тд...

ПЕТАК, 17. 6. 94.

Очекујемо пошљку хуманитарне помоћи од наших повереника из Париза, г-ђе и г-дина Ђурић. Помоћ у лековима која стигне од њих биће упућена у Јагодину. У току је велика акција отварања и опремања покретне амбуланте која ће обилазити Јагодину и сва села у њеној околини. Припреме су се сасвим приближиле крају. Очекујемо врло успешан рад огранка СПОНЕ у Јагодини.

ПОНЕДЕЉАК, 20. 6. 94.

Добили смо извештај од огранка СПОНЕ Сомбор. Обавештавају нас да су поводом великог православног празника Духова, посетили Дом за незбринуту децу у Сомбору и том приликом уручила поклоне за 70 малишана, штићеника овог Дома.

Иначе, повереници СПОНЕ Сомбор су били једни од ретких које је погодила критика (која је била сасвим мала и наивна у односу на количину нерада) о слабом раду наших огранака у унутрашњости. Драго нам је да је бар неко погођен том чињеницом и да не жели више да буде у тој сивој маси неактивних.

У београдској СПОНИ данас је поред редовне поделе хлеба дељено и сезонско воће (трешње, вишње и брескве). Кроз амбуланту је прошла десетина пацијената која је на своје рецепте успела да добије бар по неки потребан лек.

УТОРАК, 21. 6. 94.

Изузетно успешна и редовна сарадња (једном недељно) са хуманитарцима из Швајцарске, Мендрисио, на чијем челу је госпођа Радмила Вучинић Зечевих, наставља се и ове недеље. Лекови, играчке, половна, али изузетно квалитетна и очувана одећа и обућа поново су нашли нове власнике. Мајке су сасвим лепо обукле своју децу, задовољни су били и стари и млади. Проблеми око ослобађања плаћања путарине за ове аутобусе који нам превозе хуманитарну помоћ још нису решени. Не дају се, па то ти је!

ЧЕТВРТАК, 23. 6. 94.

СПОНА је данас у Рипњу. Велика поплава која је задесила становнике овог краја оставила је многе породице без најнеопходнијих ствари за живот. Захваљујући томе што нам је гардероба била попуњена, били смо у могућности да им помогнемо бар у тебићима, одећи и обући. Министарство за путеве и саобраћај могло би да се заинтересује за овакве акције и да престане да истерује „мак на конач“ када је хуманитарна помоћ у питању.

ПЕТАК, 24. 6. 94.

Хуманитарна задужбина „Свети Андреј“ позвала је СПОНУ да буде донатор у изградњи сеоске амбуланте у селу Клока, општина Топола. Иако су нам могућности мале (јер смо и ми зависни од добре воље донатора) одазвали смо се овом позиву онако како смо једино могли — пуна срца и скромно. Не можемо се сигурно мерити са прилогом једног Жике Муштикле, али са тим смо се одавно помирили.

Из суседне Грчке, из лепог приморског градића Каламате, стигао нам је допис у коме нас обавештавају да су организатори џез-фестивала који ће се одржати крајем јула месеца и чији приход ће бити намењен нашој хуманитарној организацији. Каламата — унапред Вам хвала! Лепо је кад неко мисли на нас и помиње наше име и наш рад иако је далеко од нас.

МАРИЈА КАРЛЕУША СПОНА

МИЛАН МИКОВИЋ, ЗАМЕНИК ШЕФА ПОСЛАНИЧКЕ ГРУПЕ СПО У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ

„НЕШТО ИЗМЕЂУ“

„Ако боље погледате предложене законске текстове, наћи ћете читав низ решења која смо ми стављали на расправу, а које Влада у том тренутку није прихватила. Данас те исте предлоге нуди као своје...“

Разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Некадашња пракса у домаћој политици да се током лета у институционалном смислу ништа не догађа — више не важи. Још се пролећно редовно заседање није ни окончало, а већ је било јасно да се правна парламентарна битка очекује на ванредној седници. Тренутно је извесно и то да ће их бити најмање две, (последњи предлог опозиције је да се ове седнице обједине). Прво су се четири опозиционе странке (СПО, СРС, ДС и ДСС) покренуле иницијативу за сазивање ванредног заседања на чијем би се најмаркантнијем месту дневног реда нашао предлог новог закона о РТС. Али, пре него што је предвиђена процедура била обављена, републичка Влада је, користећи се приоритетом из Пословника, заказала седницу Скупштине са својим дневним редом. Да ли је реч о типичном понашању владајуће странке, када жели да избегне или одложи расправу о њој неугодним темама, питали смо заменика шефа посланичке групе СПО, господина Милана Миковића.

— То је прилично поједностављен приступ. Влада је све ово што сада предлаже, имала у виду још у време трајања редовног заседања, јер фактички за та три месеца она (Влада) је са јако мало предлога изашла пред Скупштину. И нормално је да све то није могло да буде исправљано. Очигледно је било још маја месеца да ће Влада морати да прибегне захтеву за одржавање ванредног заседања, због тога што су у погледу неких мера, а посебно фискалне политике, постојала само привремена решења.

Ово што нама сада нуде требало би да буде неко трајније решење, мада се мени чини да је и то привремено. Влада је приморана, на основу података које у међувремену добила, да одлучи на шта ће сада да пребаци главни терет издржавања државе. Изгледа да је процена о приходима од пореза на промет била погрешна. У једној сређеној ситуацији приходи од пореза на промет су најздравији приход, јер се то плаћа на сваки производ који се продаје и то је сталан приход који је утолико већи колико је промет већи. Влада је рачунала да ће из тог извора добити знатно веће приходе. Није ни чудо

— наша примања су лимитирана на прилично ниском нивоу. У таквој ситуацији Влада предлаже да се измене неке одредбе Закона о порезу на доходак грађана и у том погледу да се стопа смањи за пет процената, али да се опорезују

сви приходи. Ту се поставља питање ко ће проћи боље, односно на кога ће пасти терет издржавања државе. Они који су до сада имали толико средстава да исплаћују минималне плате доћи ће у ситуацију да им буде још теже.

Влада такође покушава да предлозима нових пореских закона учини нешто на томе да се остваре неки други порески приходи. Међутим, мислим да то није реално и да ће и даље те ставке (од пореза на добит корпорације, од пореза на имовину, осталих такси и пореза) бити оскудне — да ће се и даље све вртети око она два реална извора прихода (пореза на доходак грађана и пореза на промет), јер као трећи извор преостaje још једино штампање пара односно задуживање државе код Народне банке.

ЗЛАТНЕ РЕЗЕРВЕ — РИЗИЧАН ПОТЕЗ

Током тог „владиног“ ванредног заседања сигурно ће бити речи и о стању коме се тренутно налази програм монетарне реконструкције и привредног опоравка. Судећи по неким недавним изјавама економиста и челника опозиције све је више разлога за забринутост међу грађанима.

Држава је као подршку остварењу програма економског опоравка све употребила: девизе из Народне банке, из пословних банака и девизе које је откупила од грађана (у складу са својим могућностима и спремности грађана да девизе продају). Онда су пословне банке на инсистирање и уз одређена обећања државе, предузећима дала кредите за оживљавање производње. Пошто се ради о краткорочним кредитима дошло је време да предузећа врате банкама позајмљена средства. Онако како је и уговорено. Међутим, испоставило се да око 80 посто или томе приближан број предузећа кредите не могу да врате.

У последњих неколико дана суочени смо са једном новом чињеницом: држава је посегнула и за оним својом последњом резервом — златном резервом — да и њу стави у погачу не би ли пронашла излас из овог критичног тренутка, везан за откуп житарица. Слажем се да држава мора да ангажује резерве, али мислим да нико од нас не жели да држава остане и без девиза и без златних резерви. То је ситуација са којом смо суочени, повучен је потез који наоко изгледа као добар, али је изузетно ризичан потез.

И на крају, везано за економију, када се скину санкције, свакој Влади биће неопходна средства из иностранства. Средства која сигурно нећемо добити на поклон, него ће то бити темељено на одређеним економским рачуницама. Први услов, да бисмо добили та сред-

ства од међународне заједнице, банака, наших пословних људи у свету, јесте да ли ћемо бити способни да пружимо уверавања да ће улагачи моћи да дођу до својих пара назад. Евидентно је да стару девизну штедњу нисмо решили, немамо ни представу како то да урадим. Реците, ко је тај који би био спреман да уложи средства у земљу која нема решење како да својим грађанима врати њихов новац. Да ли једна држава више воли свог грађанина или неког пословног човека из иностранства? Сме ли она, уосталом, да каже да странац има предност? А да не заборавимо наша стара договања према иностранству, која ће поново морати да буду репрограмирана.

Дакле, првенствени, задатак опозиције јесте да опомене државне органе да поред легитимних захтева држава има једнако озбиљне обавезе према грађанима?

Наш је основни задатак, заправо, да у овом парламенту затражимо да се са истином изађе пред народ. Не смемо се заваравати. На још дужи рок не може се нико варати. Ако има криваца, да кажемо ко су кривци. Ако су кривци негде далеко иза нас да кажемо ко је и када погрешно, па је рђаво радио, а ко је погрешно јер то није спречио. Несхватљива је ствар да са лакоћом прихватамо решења која представљају нешто изузетно у свету, што нико пре нас није умео да измисли. А ми их вадино „као из рукава“. Нема тога. И поред свега, остаје питање: зашто ово што је господин Аврамовић предузео није учињено раније?

ВОЈНИЧКА ДИСЦИПЛИНА СОЦИЈАЛИСТА

Управо у складу са тим обавештавањем јавности о непријатним чињеницама треба посматрати усаглашен предлог опозиционих странака о новом устројству државне телевизије. Очекујете ли да овога пута социјалисти напокон изгубе свој монопол на електронске медије у Србији?

Да се разумемо, ниједан наш предлог не иде за тим да сам стави у повлашћенији положај но што то произилази из резултата избора. Штавише, ми из Српског покрета обнове смо сматрали да би код формирања тих органа на РТС требало поћи од броја бирача који се изјаснио за поједине странке. У тој варијанти, вероватно би предност била на страни опозиционих странака. Међутим, на том заједничком састанку четири странке дошли смо до закључка да су већи изгледи на успех ако предложимо да заступљеност странака одражава број посланичких места у парламенту. Према томе, тако формиран органи Телевизије, која је најинтересантнија овог тренутка, не би давале никакву предност опозицији. На националном програму је потребна само једна ствар, што мислим да је и нормално: да се свако мишљење и став могу чути на исти начин. Ставови могу да буду супротстављени, аргументи треба да буду супротстављени. Па нека грађанин процењује сам. Једино тако можемо доћи до стварног опредељивања народа.

Желимо да се јавно каже: зашто не би било добро да сви буду стављени у једнаку позицију? Зашто грађани не могу сами да процењују шта је за њих боље? Нека неко каже и нека покуша да објасни да је ово сада најбоље, да чујемо: „Најбоље је да у Управном одбору будемо само ми“. Вероватно ће бити и таквих покушаја.

Велику препреку усвајању сваког предлога опозиције представља војничка дисциплина приликом гласања, коју испољавају социјалисти. Зашто је на другој страни такво по-

нашање такоређи незамисливо?

Знате, велика је ствар када у америчком Конгресу или Сенату чланови Демократске странке гласају супротно ономе што мисли њихов челни човек, и председник Сједињених Држава. Мислим да је то будућност и у једној демократској Србији. За мој добар предлог требало би сви да гласају. А против мог рђавог предлога треба да буду и чланови моје посланичке групе.

Ипак, наша парламентарна искуства говоре другачије...

Постоје питања у којима је став странке неприкосновен, од кога нема одступања. Међутим, мали је број таквих питања, у односу на целокупан број који се разматра у парламенту. Несхватљива је, рецимо, ствар да за амандман, предлог једног посланика Социјалистичке партије не стане нико други осим њега самог и једног броја посланика опозиције а да се тако нешто не догађа када предлог потиче од посланика опозиције.

Хоће ли опозиција на предстојећем ванредном заседању инсистирати на тајном изјашњавању?

Сам начин гласања није пресудан. Уосталом, видели сте да су социјалисти дисциплиновани и кад је тајно и кад је јавно гласање. Знате, не може о свему тајно да се гласа, нарочито по свим оним амандманима на законске предлоге. Инсистирати на томе одузело би нам искуше времена.

Ја чак мислим да у доброј мери јавно гласање мора да доведе један број људи у ситуацију да се суоче са сопственом савешћу. Јер, онда треба образложити зашто се гласа за управни одбор од петнаест социјалиста а не седам или осам, колико би им по нашем предлогу припало.

ПЕЈЧИЋ СМЕЊЕН ЗБОГ ЕФИКАСНОСТИ

Најновију затегнутост између најбројније опозиционе и владајуће странке у Србији изазвала је одлука СПС већине у Одбору за одбрану и безбедност о изгласавању неповерења председнику одбора, Богољубу Пејчићу, што је довело до контрамере — повлачења посланика СПО и ГСС из свих скупштинских одбора. Шта се заправо догодило?

Немојмо се заваравати да је место председника скупштинског одбора нека велика власт и велика функција. Господин Пејчић је оптужен да је нешто злоупотребио, да је иницирао нешто што није требало итд. Међутим, то уопште није доказано (нити доказивано). Он је само стављао одређене предлоге, на шта једнако право имају и председник и члан, па чак и посланик који није члан дотичног одбора. Његов предлог дневног реда дословно значи питање: „Хоћемо ли о томе да одлучујемо?“. То исто могли су свих шеснаест чланова одбора.

Једно је, међутим, сигурно: господин Пејчић је показао далеко већу ефикасност од својих претходника. Када смо прошле године поводом јунских догађаја поставили питање тадашњем председнику одбора, нисмо добили никакав одговор, јер се одбор за безбедност до краја прошлог сазива није састајао.

Није суштина у томе да ли СПО има или нема председника неког одбора. Суштина је у томе што је донета одлука којом је речено да нису сви посланици једнаки. Једни су морално-политички подобни (па сходно томе могу да предлажу и питају шта хоће) а други нису. И уколико бисмо без речи то прихватили, да постоје посланици другог реда, ми бисмо изневерили Устав ове земље (који су, узгред, они до-

нели без нас) и сва постојећа начела парламентаризма. Уопште није битно да ли ћемо имати или нећемо имати председника неког одбора, јер положај посланика у радним телима на рад парламента нема пресудног утицаја.

ОДГОВОРНОСТ КОАЛИЦИЈЕ

Па ипак, после извесног времена многи предлози и иницијативе опозиционих странака бивају „позајмљени“ тј. ауторизовани од стране саме Владе?

Да, ако боље погледате предложене законске текстове, наћи ћете читав низ решења која смо ми стављали на расправу, а које Влада у том тренутку није прихватила, данас те исте предлоге нуди као своје. Ми смо више задовољни што је то ушло у предлог закона, него што смо незадовољни избегавањем да се каже да је то наше. Ето, када је својевремено госпођа Пешић предлагала одређена решења у пореском закону Влада о томе није желела ни да разговара, а данас их наводи као своје становиште. Готово све одредбе Кривичног закона које сам ја предлагао тринаестог априла, а о којима је скупштина одлучивала последњих дана маја и то одбила, све је уграђено у Владин предлог измена Кривичног закона. Наравно, Влада је предложила и нешто ново, што ће вероватно бити под сумњом и о чему ћемо на ванредном заседању тек разговарати.

Не улазећи у позадину тих сукобљавања, деобе унутар изборне коалиције ДЕПОС најбоље речено збуњује бираче, јер се сви позивају на подједнака „оснивачка права“. Какви су данас односи чланица ДЕПОС-а у републичком парламенту?

Што се односа посланика СПО и ГСС тиче, ту нема никаквих проблема. Ради се на један нормалан начин, када је о коалицији реч. Консултујемо се о свим важним стварима. Није било захтева да морамо апсолутно јединствено да наступамо, а ни неспоразума. Ми поштујемо специфичности њиховог политичког програма, а они нашег.

У погледу Нове демократије, која носи део имена изборне коалиције, нисам сигуран да је став њихове посланичке групе сваког тренутка консеквентан. Јо, ни то не мора да буде нека изузетна мана, јер су код нас прилике такве да нисте сасвим сигурни какви ће сутра бити ваши ставови. Али, очигледно је да они покушавају да се понашају као нека група која ће се налазити између.

Нема између. Ми немамо ништа против што су они понекад са нама а понекад нису, али ствари морају до краја да буду јасне и рашчишћене. Постоји нешто што је апсолутно битно и у погледу чега нема погађања — а то су односи свих политичких фактора, тј. утицаја и оних који нису на власти. На који начин ће интереси свих грађана бити представљени. Ту не можемо да мењамо ставове од данас до сутра.

Мислим да су посланици Нове демократије дужни да се подсети оног минималног заједничког програма са којима смо, као ДЕПОС, изашли на изборе. Од тога не можемо да побегнемо. Ако то будемо чинили претрпећемо штету сви. На првом месту они који су од тог програма одступили, али делимично и ми остали. Због тога што смо сами веровали — и уверавали све који ће за нас гласати — да ћемо јединствено заступати минималан заједнички програм.

ДОЂИТЕ НАМ ЧЕШЋЕ

Др Душан Каличанин (66) председник је месног одбора Српског покрета обнове у Њујорку и повереник странке за Сједињене Америчке Државе. По занимању је лекар интерниста и ради у једној државној болници. По завршетку Медицинског факултета у Београду, др Каличанин је 1959. године емигрирао из Србије и настанио се у највећем америчком граду, у коме са супругом Бебом живи и данас.

Породица Каличанин је типичан пример за причу о остварењу „америчког сна“. Живе у прекрасној вили, у врло лепом насељу Квинс (нешто попут нашег Дедиња). Међутим, доктор Душан и његова супруга Беба, непрестано мисле на своје сународнике у отаџбини, будно прате дешавања на нашој политичкој сцени, помажу хуманитарну организацију СПОНА, организују делатност СПО у целој Америци и — редовно читају „Српску реч“.

Због чега сте приступили баш Српском покретној обнове, када у САД постоји неколико десетина српских националних организација?

Вука Драшковића сам упознао у Њујорку још док је био „само“ књижевник. Вук је био наш гост на једној врло пријатној књижевној вечери и тада смо дискутовали о његовим књигама које су ме изузетно импресионалирале. У то време нисам ни слутио да ће Вук бити председник СПО-а.

Када је у Београду основан Српски покрет обнове, потрудио сам се да набавим програм странке. Чим сам га прочитао знао сам да је „то оно право“. Само неколико месеци по оснивању СПО-а у Београду, заједно са још неким људима из Њујорка и Њу Џерсија основали смо одбор странке и овде.

Како објашњавате парадокс да један број српских политичких емиграната данас подржава режим прерушених комуниста, дакле, исти онај режим због кога су и напустили Србију?

То што сте рекли је апсолутно тачно! За време владавине Јосипа Броза највећи број српских емиграната био је антикомунистичког усмерења. Када је на власт дошао Слободан Милошевић, многе српске организације у Америци почеле су да мењају основне идеје и да сматрају да је Милошевић искрени националиста који ће помоћи Србима да дођу до остварења оних циљева за које су се залагали и наши људи у емиграцији.

Ја сам знао да комунистима национализам служи само као параван у циљу опстанка на власти. Комунистичка пропаганда која је страховита у Србији, временом се појачава и овде, а била је усмерена против опозиције, пре свега Српског покрета обнове. Највећи број српских организација у САД састаје се по црквеним домовима где су постављене сателитске антене и

„Највећи број српских организација у САД састаје се по црквеним домовима где су постављене сателитске антене и где се гледа програм Телевизије Београд. Од тада су и прави националисти почели да се мењају. Убеђени антикомунисти, па и четнички борци, подлегли су тој перфидној пропаганди, тако да данас најмање педесет посто људи у емиграцији подржава Слободана Милошевића“.

Разговарао: Александар ЧОТРИЋ

где се гледа програм Телевизије Београд. Од тада су и прави националисти почели да се мењају. Убеђени антикомунисти, четнички борци, подлегли су тој перфидној пропаганди, тако да данас најмање педесет посто људи у емиграцији подржава Слободана Милошевића!

Дописник РТС-а из Њујорка је Тереза Гулд. Шта мислите о њеном извештавању?

Колико сам ја чуо, она је својевремено била лепотица и победила је на некаквом такмичењу. Дакле, у новинарство није ушла захваљујући добром писању. Удајом за једног Американца дошла је у Њујорк одакле шаље искривљене и тенденциозне извештаје.

Ви и ваша супруга сте познати донатори. Велике количине лекова, санитарског материјала и других видова хуманитарне помоћи отпремили сте за Србију, а највише за СПО-НУ. Како сте обезбеђивали ту помоћ, која много значи за наш народ у Србији?

На скуповима које организује СПО прикупљамо прилоге, углавном у новцу. Када је uveden ембарго, од америчких фармацеутских компанија затражио сам помоћ у лековима. Све компаније којима сам се обратио помогле су нам драге воље, наравно, онолико колико су могле. Неке компаније су нам лекове дале по нижој цени, а неке и бесплатно. Углавном, помоћ смо слали редовно.

На који начин врх СПО-а из Београда може помоћи ваш рад у Америци?

Један од начина су чешће посете делегација странке из отаџбине. Најбоље оружје против комунизма је истина. Ја, зато, посету посланика из Београда називам „мисијом истине“. Све што су они говорили било је тачно, било је веома конкретно речено и поткрепљено чињеницама, а не паролама. Кога год сам питао шта мисли о одржаним трибинама, рекао ми је да је врло задовољан и импресиониран. То је изванредна ствар!

Имате ли неку поруку за сународнике у Србији?

Немојте се заваравати да комунизам може да вас спасе! Само опозиција вам нуди наду да ћете доћи до слободе и демократије. Једина странка која има довољно снаге и памети да то постигне је Српски покрет обнове. Молим вас, уклоните се у СПО, помажите ту странку, помажите Вука и Даницу Драшковић и ми ћемо, пре или после, победити, јер — истина увек побеђује!

МУЛТИНАЦИОНАЛНИ БИЗНИС НА ЈУГОСЛОВЕНСКИ НАЧИН

ПУСТИЊСКА ЗВРЧКА

Годинама је у домаћој јавности вођена полемика око стварних ефеката ангажовања наших радника на пословима у иностранству. За политичаре никакве сумње није било, јер је такав облик међудржавне сарадње тумачен као допринос Покрету (несврстаних). Економисти су већ били скептичнији — интерес предузећа су сматрали „старијим“, а повремене афере по правилу су водиле југословенског партнера у банкротство. Једино „радничка класа“ није много лупала главу, док год су принадлежности редовно стизале. И у време „јаког“ (релативно) предратног (од пре 17. 8. 91.) динара, уосталом, сан сваког југословенског пролетера исказиван је у доларима зарађеним у Зимбабвеу, Ираку, Либији...

И пре увођења санкција наша је грађевинска оператива, падом инвестиција „пријатељским“ земљама, запала у кризу. Али, тек од јуна деведесет друге нашим су фирмама сва врата дефинитивно затворена. Легални канали су пресечени, а у празан простор ускочили су свакојаки посредници, „бизнисмени“ који су као и актуелни гувернер уочили предности јевтине (и надасве незаштићене) радне снаге.

Новине су пре две године преплавили огласи у којима је нуђена услуга оснивања „off shore“ (офшор) компаније у иностранству (најчешће на Кипру), чиме би се избегла неумољива дуга рука комитета за санкције и омогућио наставак пословања са светом. Другу врсту огласа чиниле су понуде већ регистрованих „офшор“ фирми за рад на добро и девизно плаћеним пословима, на разним странама света...

На такву авантуру, као што је прихватање поменутог радног „пакет аранжмана“ пристају, углавном, две врсте људи: са судбином непомирени очајници и они који знају шта (или ко) се крије иза „офшор“ паравана. Наиме, јавна је тајна да су многи социјалистички директори на поменути начин искористили своје дотадашње пословне везе или сумњиво стечени капитал инвестирали и постали „приватни предузетници“.

Без много буке, али управо са таквом репутацијом у лето 1992. године појавила се „SIMTRA OFFSHORE CO.LTD.“, регистрована у Лимасолу, на Кипру. Иза званичног имена налазили су се један од директора панчевачког „ХИП развој-инжењеринга“ **Јован Стојановић**; бивши координатор послова исте фирме у Триполију **Градмир Драгић** и немачки држављанин **Мустафа Капичић**. Први посао за који су тражили раднике деловао је прилично атрактивно — рад на нафтним пољима у Либији.

„КОНДИЦИЈА ЗА ФРОНТ“

Руковођен таквим информацијама, за одлазак у Либију јавио се и **Сава Бугарски**, водећи инжењер испитивања у „Минел-електромонтажи“, који је те 1992. уговором о преузимању

Сава Бугарски био би само један од многих који је са либијских нафтоносних поља отишао без цвољка, да се није упетљао у занимљив „веленздајнички контекст“: његов београдски послодавац његовим парама отплаћује дугове „Енергоинвеста“, фирме из земље са којом је Србија, директно или индиректно — у рату.

Пише: **Александар ЦВЕТКОВИЋ**

радио за „ХИП развој-инжењеринг“. Уговор који је 3. 11. 92. потписао са „Симтром“ формално је био врло повољан: послодавац се обавезивао да ће раднику обезбедити организован авионски превоз до Триполија и назад да ће сносити трошкове смештаја и исхране, током сваког радног циклуса који је трајао сам недеља рада у Либији плус четири недеље одмора у Југославији. уговорена плата за посао електричара на нафтном пољу износила је 2300

ДМ и динарски део (у том тренутку око двеста марака), који ће се кориговати према „порасту трошкова живота, цена на мало и девизног курса“.

Пред полазак на пут, **Бугарски** сазнаје да је носилац посла у Либији у ствари сарајевски „Енергоинвест“. На његово чуђење одговорно му је да се ради о осамостаљеној компанији „Енергоинвест—Триполи“.

У првој двомесечној смени **Бугарски** се сусреће са проблемима који су се могли и очекивати, услед већ разбукталог етничко-верског сукоба у бившој Југославији. Либијски радници, муслимани, врше притисак („зарађујете паре за рат“, а када би одлазио у теретану да се рекреира: „набијаш кондицију за одлазак на фронт“). Али, како **Бугарски** каже, то је брзо пресечено иступом либијског лидера који је на телевизији опоменуо сународнике да не провоцирају југословенске раднике немуслиманске вероисповести. Објашњавајући им да ни „муслиманска браћа“ из Босне нису оно што просечан Либијац мисли да јесу, Гадафи је обелоданио скандал из југословенског дипломатског представништва у Триполију, где су на дочеку 93. године арапски и муслимански службеници, сви пијани, изазвали масовну тучу — па је Либијска полиција морала да их приводи.

Од јануара до јуна прошле године **Бугарски** проводи у Београду, чекајући либијску радну визу и у међувремену покушавајући да сазна шта се догађа са његове две зарађене а неисплаћене девизне плате. Одговарају му да је послао тек на почетку, па је дошло до извесног застоја, али да ће све бити у реду.

Најнепријатније изненађење, међутим, **Бугарског** очекује приликом другог одласка у Либију, у јулу деведесет треће. У не обавезном разговору са једним од врхунских менаџера AGOCO-a (Arabian gulf oil company — либијска државна нафтна компанија, главни инвеститор послова), коме се пожалио на нередовност исплате, сазнаје да либијска страна све своје обавезе на време испуњава али да је „Енергоинвест“, још из времена бивше Југославије, дужна либијској држави. У односу „Енергоинвеста“ и некакве „офшор“ компаније Либијац једноставно није желео да улази.

ПОСЛОВНО БРАТСТВО

У августу се у Триполију обрео и **Мустафа Капичић**. Незадовољан организацијом посла, он као власник највећег дела капитала уложеног у „Симтру“, покушава да смени **Градмира Драгића** са меемста директора у Триполију, али **Драгић** је, испоставило се, проширило сферу свог утицаја и преко кипарско-либијско-босанских веза успева да издејствује протеривање **Капичића** из Либије.

Радници и даље не добијају своје плате. Да би умирили нарасло незадовољство, Драгић и Стојановић исплаћују свима по хиљаду марака. Ситуација се донекле преокренула у њихову корист, јер су за годину дана колико цела прича траје многи радници „дигли руке“ (после једне смене нису се више ни враћали у Либију, или су једноставно најурени), а на њихово место су доведени људи без много избора, избеглице из Хрватске и Босне.

Сава Бугарски је издржао три смене. Отказ су му послали поштом на београдску адресу, са образложењем да је због сукоба са њиховим човеком „од поверења“ (што је прерасло

у физички обрачун на аеродрому у Тунису) „Симтри“ нанео нематеријално штету. У отказу, исплаћена му је и зарада из 92. године, са закашњењем од седамнаест месеци. За остало (тј. преосталих 11.000 ДМ), како рекоше, видећемо.

Распитујући се ових дана о својим правима у евентуалном судском спору са „Симтром“ (у међувремену, после раскида са Капичићем, као правни следбеник јавља се нова „офшор“ компанија „HER COMET COMPANY“, са седиштем на Кипру и три пута мењаном београдском адресом), Бугарски сазнаје да „не долази у обзир“ уговорна надлежност суда у Лимасолу

(што је „Симтра“ својим уговорима са ангажованим радницима навела). Како су му још рекли у јавном тужилаштву, „основа за кривично гоњење за сада нема, али су поменута господа сумњива од раније“.

Било како било, неформални савез настављача пословног братства и јединства, са примесама несврставања по трансверзали Београд—Лимасол—Триполи—Сарајево (и назад) — несметано функционише.

КАКО ТИЈАНИЋ ЗАВИЈА У ЦРНО

РОБИН ТИЈАНИЋ ИЗ ТВ-ШЕРВУДА

Главни и одговорни уредник ТВ Политика, изгледа, воли да буде саобраћајцац на раскрсници пуној пара. Некако истовремено десило се да он од „Српске речи“ и „Српска реч“ од њега тражи на име одштете неколико милиона марака, Вучелићева ТВ потражује од њега 300.000 марака због пиратства, а управо је рехабилитован и судски спор у коме агенција „Тикер“ има изгледа да од Тијанића наплати циглих два милиона марака. Машала!

Пише: Војкан РИСТИЋ

Понекад се и то може десити — због нечије непромишљености и самоуверене дрскости, једна компанија би ових дана могла да остане без читавих два милиона марака. Пред Вишим привредним судом у Београду у финишу је спор између Београдске новинске агенције „Тикер“ и Компаније „Полити-

ка“. У својој првостепеној одлуци Привредни суд у Београду пресудио је у корист БНА „Тикер“ налажући притом да се у року од осам дана на програм ове тв-станице врати емисија „Тикер јавља“ (у трајању од 14 минута) и да се емисија емитује до исцрпљења укупне минутаже од 364 минута што је записано у члану 7 Уговора који су потписали Небојша Вуковић, директор „Тикера“, и Живорад Миновић, директор НИП „Политика“. У другом ставу тог Уговора између осталог стоји: „Уколико дође до промене термина емитовања емисије, односно њеног скидања са програма, а да то није из разлога више силе, „Политика“ преузима обавезу да следећег дана, односно неког другог дана који одреди „Тикер“, емитује емисију у двоструко дужем термину (14 минута) или да обезбеди додатни дневни термин од 7 минута за емитовање специјалне емисије „Тикера“. На ову одлуку Привредног суда адвокат Сава Анђелковић, који у овом спору заступа интересе Компаније „Политика“, уложио је Вишем привредном суду жалбу, о којој ће се одлучивати ових дана.

— Ма шта да буде на Вишем суду за нас је овај спор завршен. Омашком суда није се одлучивало о нашем захтеву за период од покретања тужбе 28. јануара 1992. године па све до 11. јуна 1993. године када је уследио раскид нашег Уговора са ТВ-Политиком. То на пресуђену минутажу од 364 минута додаје нових 938 минута, што значи да су обавезе ТВ Политике према нама укупно 1.302 минута или 98 заступних термина по 14 минута — објашњава директор „Тикера“ Небојша Вуковић.

ВИША СИЛА

У тачци 7 Уговора између Тикера и Политике између осталог пише и ово: „У току трајања уговора „Политика“ нема право да због измене програмске шеме промени термин емитовања нити да емисију скине са програма, осим у случају ВИШЕ СИЛЕ“.

Када је у једном од многобројних разговора Небојша Вуковић, упозорио Тијанића на овај члан Уговора, главни и одговорни уредник Политике одговорио му је — „Па постоји виша сила, то сам ја“.

Историја овог необичног судског спора почела се са доласком Александра Тијанића на место главног и одговорног уредника ТВ Политика. „Тикер“, као прва приватна агенција која је кренула да прави вести после пет деценија дугог информативног монопола Танјуга у агенцијском новинарству, своје услуге понудила је Компанији Политика. Сарадња је кренула одлично па су листови Политика, Експрес и други из ове куће користили сервис Тикера. У то време Зоран Предић, који је био на заласку своје уредничке каријере у телевизији, долази на идеју да информативни блок програма појача десетоминутном емисијом „Тикер јавља“, у којој би после емисије „Дан“, а пре блока „Шта други гледају“ емитовале вести ове агенције а које се не подударају са већ објављеним. Уговор о овој емисији, који су потписали Небојша Вуковић и Живорад Миновић ступио је на снагу 20. новембра 1992. године. Уговором је прецизирано да се Тикер обавезује да на име закупа термина Политики плаћа 5.000 марака месечно, што је касније сведено на 4.000 марака због коришћења агенцијског сервиса Тикера у другим листовима ове куће.

У јеку предизборне кампање, средином децембра, „Тикер јавља“ у својим емисијама о упаду МУП-а у Савезни СУП, о црном курсу, левковима, јефтиној роби. А, онда на место главног и одговорног уредника долази, како ће сам себе прозвати, Робин Худ из Македонске улице — Александар Тијанић. Његов принцип „одузимања од богатих и давање сиромашнима“ одмах је почео да функционише, с тим што је Тијанић својом превеликом дрскошћу желео да протера Тикер са тв-станице где је он постао и више од шефа.

— Једног петка поподне јавља се његова секретарица и каже да емисија данас не иде. Притом за Тијанића каже да је отпутовао на Копачник. Емисија није ишла и у суботу ни у недељу, а онда сам у понедељак разговарао са Миновићем који ми је рекао да је у питању неспоразум и да ће све бити разјашњено са Тијанићем након његовог повратка са одмора — објашњава директор Тикера.

У следећим контактима са Тијанићем овај предлаже раскид Уговора, па кад то у Тикеру не прихвате онда жели скраћивање емисије, да би онда уследила и контрола вести које се емитују у термину који је закупила ова агенција. До цензурисања вести дошло је и поред јасне клаузуле у члану 5 Уговора у којој стоји: „Уговорне стране су сагласне да Тикер сам одређује уређивачку политику емисије, с тим да таква уређивачка политика не може бити у супротности са уређивачком по-

литиком ТВ Политика. Тикеровци су прихватили да учине неке уступке па је емисија скраћена, али није дозвољена Тијанићева цензура па се испред студија организује „чување емисије“. А онда следи тихи бојкот људи који су радили на техничкој реализацији емисије — једном се чак десило да је емисија прекинута у пола свога трајања. Очигледно да се Тијанићу журило и да је по сваку цену хтео да што више људи из Тикера прикаже као неуче професионалце и људе који су ружњи да би стајали испред камера којима он командује. Следећи корак је био захтев да Тикер плати 50.000 марака како би емисија наставила живот на овој тв-станци. Притом емисија више не иде него што иде, да би онда уследила већ позната метода Робина Тијанића — забрана уласка новинарима у зграду Политике, када су они дошли да би одрадили своју емисију. Интересантно је да је о целом случају физичког спречавања новинара Тикера да уђу у зграду Политике известила државна телевизија. „Другог решења за нас није било него да се после свега обратимо суду, јер смо сматрали, а то се сада и потврдило да су чланице на нашој страни“ — каже Вуковић. Притом интересантно је да је Тијанић са „ТВ Политика“ протерао и емисије „Капетанови таласи“ и спортски програм који је на каналу рентирио „Земуншпед“, али да у тим случајевима није било никаквих скандала већ се радило о нагодби. Очигледно је да је Тијанић агенцију Тикер доживео као кост коју ће лако поломити, али ствар му је застала у грлу. Тако се у почетку доживљавају и заказана рочишта у београдском Привредном суду, која су се одвијала по тужби Тикера.

Мало ко је из Политике долазио, а и кад би неко дошао аргументација је била сасвим лабава. Када се видело да је Тијанић ипак прејано повукао ђавола за реп у цео случај ускоче адвокат Сава Анђелковић покушавајући да улогом Хамлета на смрти агенцији Тикер понуди нагодбу. У међувремену стиже

„ТИЈАНИЋ ЈЕ НАЈПОПУЛАРНИЈИ“

Већ месецима у Тикеру најпопуларнија личност је Александар Тијанић. Он не само да је најпопуларнији већ га овде сматрају и највећим добротвором. Зашто?

— Па ко ће вам данас поклонити два милиона марака, а овај човек је то урадио. Са тим парамa ми ћемо отворити и радио и телевизију, а то није мала ствар. Уз све то садашња вредност опреме ТВ Политика је око 800.000 марака, па ви видите колику смо помоћ добили од само једног човека. Заиста му пуно хвала у име свих педесет запослених у агенцији — објашњава Вуковић.

пресуда Привредног суда у корист ове агенције. Уследила је жалба Вишем привредном суду који спор враћа на поновно суђење у Привредни суд, уз напомену да би требало испитати да ли је емисија „нарушавала уређивачку концепцију ТВ Политика“. Притом, то је захтев суда, а не адвоката који заступају интересе Компаније Политика, што је помало симптоматично.

СВЕ У КОРИСТ ШТЕТЕ

У Компанији Политика од Тијанићеве тврдоглавости паника је ухватила и Хаџи Драгана Антића, генералног директора, који експресно нуди договор о нагодби. Притом Тикеровци у својој понуди за мирно разрешење спора подсећају да они од 28. јануара 1993. године, када је кренуо спор, па све до 11. јуна 1993. године, када им је уручен раскид Уговора, урачунавају минутажу као да је емисија ишла, јер они су тек тада и формално добили одлуку о раскиду. Тако се дошло до 1.302 минута дуга Политике према Тикеру. За то време у званичном обрачуна Хаџи Антићу тикеровци траже да им се исплати 500.000 динара. До овог износа дошло се на основу обрачуна половине нападајуће минутаже кроз рекламни износима ценоника ТВ Политике. У том разговору Хаџи Драган Антић директору Тикера нуди „максимално 20.000 динара за цео спор“ што у овој агенцији одбијају сматрајући то „врхунским понижавањем“, иако су они били спремни и на цену од 200.000 динара.

— Сада идемо до краја, па ако један секунд рекламног простора кошта 25 динара није тешко израчунати колики је заиста дуг Компаније којој је испод части да једној агенцији исплати дуг. Били смо притом спремни на све облике компензације кроз рекламни простор, али смо највише волели да се врати „Тикер јавља“ што ни у којем случају нико није био спреман да прихвати, јер би то уједно значило да у Политици признају да их је Тијанић ојадрио — бележимо речј Лидије Обрадовић, извршног директора „Тикера“.

Летњи одмор ће продужити неизвесну извесност у којој је све познато. Преговарачки процес на релацији Тикер — Политика је окончан, бар за сада, јер је стигао и званични одговор Хаџи Драгана Антића да они немају намере да плате тражени износ. Оно што је и у самом врху Компаније Политика јасно то је да их је самозвани Робин Худ из њихових редова ојадрио. Правећи од Политике шервудску шуму и уз замену принципа, јер је покушао да отме од сиромашних и покаже своју снагу на штету угледа куће у којој ради, Александар Тијанић је још једном обрукао Политику. Хоће ли и овај и следећи случајеви, суђења Политици који се најављују око краје сателитских програма, чак и на међународном нивоу, бити довољни да се спаси оно што се спасити може?

СЛУЧАЈ ДРАГАНА АТАНАЦКОВИЋА

ЖИВОТ ВРЕДАН 40 ЦИГАРЕТА

Стара и свима нама добро позната изрека са ових наших простора „радо иде Србин у војнике“ није се потврдила у овом рату. Неколико десетина хиљада младих људи да би избегло мобилизацију побегло је из земље. Сада су живи и здрави, додуше расути свуда по свету, где чекају дан када ће им бити допуштено да се врате. Други су прихватили позив за мобилизацију, као нешто што се мора, што је дужност и обавеза. Међу њима и Драган Атанацковић, 26-годишњи младић из Шимановаца. Мобилисан је 4. јануара 1992. године и упућен у позадинску јединицу која се налазила у Старим Јанковцима, у оквиру ВП 7325 из Сремске Митровице. Али, само 25 дана од дана када је мобилисан, Атанацковић је рањен и то не на фронту већ у спаваоници. Наиме, војник Жика Зорић из Купинова, завршивши стражарску обавезу, наоружан и у припитом стању, ушао је у спаваоницу где су се војници припремали за спавање. Шенлучећи се са оружјем, погодио је Атанацковића који је случајно остао жив. Јер, метак му је прошао кроз уста и зауставио се у кичменом стубу. Као хитан случај пребачен је из сремскомитровачке болнице на ВМА.

Као последица рањавања, дошло је до прелома вратног дела кичменог стуба, затим прелома вратних ребара и пршљенова, а оштећена је и кичмена мождина. Због тих повреда овај 26-годишњи младић остао је потпуно непокретан. Ово стање је по мишљењу лекара „трајно и дефинитивно и никаква нова медицинска радња не може довести до побољшања“. Због овог инцидента нико није позван на одговорност. „Војник који је мене ранио био је у притвору само три дана, онда су га пустили кући да се психички опорави. Касније је нормално враћен у јединицу. На томе се све завршило. Нико га није кривично гонио. Мој отац је покушао да се жали, ништа није помогло. Ствар је заташкана. Цео живот ми се променио. Родитељи ме сада носе на рукама и брину о мени. Волео бих да имам електрична колика, да своје родитеље бар мало ослободим мука“, прича своју суморну и тужну причу Драган Атанацковић.

Ни 28 месеци након тог немилостивог догађаја надлежни војни органи нису предузели ништа против починиоца дела и главнокомандујућег те јединице. „До рањавања је дошло због пропуста у војној организацији. Наиме, командир страже је био дужан да провери оружје и изврши прањњење оружја. Тек тада стражар може да уђе у заједничке просторије. Али, због пропуста није извршена смотра страже, па је

Због пропуста у војној организацији један младић остао је доживотно непокретан

Пише: Мирјана КАЛИНИЋ

војник-резервиста Жика Зорић са напуњеним аутоматом и под дејством алкохола ушао у спаваоницу. Што је још једна отежавајућа околност, војник под дејством алкохола у ратној зони, каже Драгоје Грујичић адвокат из Сремске Митровице који заступа Атанацковића у спору са Војском. Будући да надлежни војни органи нису предузимали ништа, поднета је тужба против ВЈ односно државе СРЈ, ради накнаде штете. Међутим, тужена, у овом случају ВЈ, у поступку обештећења исплатила је тужиоцу 30. јула 1992. године тадашњих инфлаторних 288.000 динара. У то време за тај новац, по речима адвоката Грујичића, могло се купити само четири бокса цигарета. Односно, непокретност Драгана Атанацковића и чињеница да може да помиче само усне и очне капке, вредела је толико по критеријумима и присутне судске праксе, који су на снази у том моменту.

Након уложене жалбе, суд у Сремској Митровици доноси пресуду да се Атанацковићу на име одштете исплати 30.000 нових динара. Али, ни та минимална накнада за доживотну инвалидност није била по вољи војних власти које сматрају да суд није досудио правичну новчану накнаду. Због тога, како кажу у свом образложењу, што тужилац „сада остварује новчану накнаду на име инвалиднине у новим динарима, те да је сада период без инфлације и да се убудуће може очекивати у подношљивим оквирима“. Због тих разлога, новчана средства која ће тужилац остварити на име инвалиднине неће бити безначајна. Иначе, Атанацковићу је на име инвалиднине за април месец, плус додатак за туђу негу и помоћ, добио око 300 нових динара. Што је по мишљењу војних власти много, па војни правобранилац Драган Стаменковић предлаже „да се пресуда о накнади штете укине и предмет врати првостепеном суду на поновно суђење или да се та пресуда преиначи на начин да се тужбени захтев тужиоца одбије“.

„Трагично је у овој причи то што војне власти у својој жалби упоређују Драганов случај са неком саобраћајном несрећом. Па кажу — није уобичајено, јер осигуравајући заводи у саобраћајним удесима доносе такву и такву накнаду. Понашају се према овом младићу као да је ствар која је случајно оштећена. Као да га војска није покупила и одвела у рат, за који се не зна ни због чега је вођен. Питао сам на суђењу мајора Стаменковића да ли му је син учествовао у рату и колико би вредео живот његовог сина, да му се нешто слично десило, али нисам добио одговор“, каже адвокат Драгоје Грујичић. Није помогло ни вештачење др Сретена Радојичића, специјалисте опште хирургије и трауматологије из сремско-митровачке болнице, који каже „да је због последица повређивања дошло до комплетне одузетости руку, ногу и грудног коша“, нити је уважено мишљење вештака др Душана Стојановића неуропсихијатра који сматра да, пошто је у питању млад човек, да ће доживотно трпети душевне патње. Војне власти су минималном надокнадом која је дата 1992. године на овај случај ставиле тачку. За сада помоћ је пружила једино Земљорадничка задруга која му је увела телефон. Док су млади из тог места одржали неколико хуманитарних концерата.

О НАИВНОСТИ И

Петак је, 17. јуни лета Господњег 1994. године. Започиње један за мене радостан дан који осећам као танано и охрабрујуће преплитање вековне духовности и савременог културног живота; спремам се за пут у Трстеник, па и чаробну Љубостињу, на завршну свечаност **Јефимијиних дана**, четврте заредом, обновљене после забране, манифестације, која људима од уметности и традиције није манифестација, већ празник духа, вере и наде, лепоте и трајања упркос времену. Са корица изузетно лепо опремљеног часописа **Јефимија** (број 4-5, издавач **Металограф**, Трстеник), који је изашао на време олет захваљујући ретким људима који верују у значај књижевности, уметности и духовности, упркос свему што нас спутава, прља и затире, спокојно ме, чини ми се, гледа **ава Јустин**, отац Јустин Половић, прогнан из нашег знања и памћења. По мери правде и истине, враћа нам се један од великана православне истине и вере, духа и пера, на стогодишњицу свога рођења, као доказ да је дух непропадљив а идеологија пролазна, размишљама, и већ сам у мислима крај саркофага монахиње Јефимије, и над љубостињским амвоном, над двоглавим орлом „са здепастима, пуним трупом и великим ногама и канџама, а малим крилима“, како сам прочитала у књизи Стефана Ђурића, пре готово деценију, тражећи у књигама објашњење и потврду за сву ону лепоту с којом сам се први пут срела, занемела, пре петнаест година.

Љубостиња, увек иста, у чему ваљда и јесте њена узвишеност и лековитост за наше ситне, пролазне душе, дочекала нас је, исто. Али, да ништа не буде исто и да се горко опоменемо времена у коме јесмо, и тога какви смо, својски се потрудио великодостојник СПЦ, владика жички, господин Стефан. Затекали смо се у трпезарији манастирског конака, у исти час, Бог је тако хтео, он љут, нервозан и расејан, и ми, гости **Јефимијиних дана**, махом писци, такви какви смо, и господин **Драган Драгојловић**, министар вере и песник, такав какав је. Узалудно се сада питати да ли би владика, такав какав је, ускратио свима нама сурову и неукусну представу каквој смо слеђени присуствовали, да се ту није затекао владин министар вере, већ културе, како је — по мом осећању за тренутак, па и за протокол — требало да буде, јер оно што смо сви чекали да уследи, свечана академија, јесте чин културни а не верски.

Само што је сео у чело стола (на место које из низа ранијих долазака памтим по смерном лику и тихој речи игуманије Варваре), господин Стефан, владика жички, гневно се околио на свештеника љубостињске парохије, те настаде дуга и мучна „препирка“ око тога да ли нерешени свештеник у својој парохији поседује једног или двојицу сатаниста, колико је за шта крив, сада и од раније, а главни аргумент господина Стефана био је да „америчка штампа пише о сатанизму у Трстенику са више подата-

Како се владика жички, господин Стефан, својски потрудио да гостима Јефимијиних дана приседне ова свечаност духа и културе. — Како постати српски академик, на част и днку своју и народну, а сачувати дело и образ. — Сви смо ми помало југоносталгичари, ако се не догоди другачије.

Пише: Љиљана ШОП

ма који су узбуркали јавност, али ма шта сви ми тамо присутни знали или не знали о проблему — о суштини, наравно, можемо тек лаички да слутимо — сцена је била мучна, непримљена месту и тренутку, издраматизована на рђав начин, згуснута до бола, изведена пред очима које није требало да је гледају и ушима које није требало да је слушају. Наопако, уврнута, болесна.

Поникли смо главама, и слатко и кафе, поимајући да без могућности да ишта учинимо присуствујемо нечему чему није требало. Имала сам утисак — барем сам се ја тако осећала — да кривимо себе за нетактичност и немање мере, за особине које испољава особа коју бисмо — као део народа — морали памтити у друкчијем светлу и поштовати без обзира на то ко смо, шта смо, какви смо, и каква су наша убеђења, какав нам је поглед на све(т). А тада се владика жички, уз извињење које је звучало формално а очигледно такво и било, обратио нама, у том дану ипак својим гостима без обзира на све, па и на то шта он о **Јефимијиним данима** мисли (а његов се благослов за различите културне подухвате у том крају, природно, тражи и он га је давао). Грешна ми душа, али мислим да је можда боље да нам се и није обратио, да би све, што је наопако почело, можда окончало тек с ожиљком у понечијој свести.

Упитан, верујем с правом, да ли је веће зло за нашу цркву „сатанизам“, па чак и сатанизам неколицине момака, или атеизам (при чему се, имам утисак, мислило на вишедеценијски терор комунистички, и његово дејство на душе и тела милиона људи, между прочим и Срба); владика жички је одржао конфузан говор који сам тада у себи назвала **црвеним говором**, и који ћу памтити као најтужнији говор под ма-

ка“ но што их је знао или дао, тамо где треба, окривљени свештеник.

Пратила сам у штампи а и изван ње „трстеничку аферу са сатанистима“, причу о графити-

НЕВИНОСТИ, 12

настирским небом ако ми судбина не додели већа искушења на таквим местима. Осврнувши се, рутински и неспретно, клишетизовано и фразерски, на Јефимију, па потом у неколико наврата и топло на министра као песника (као да ми то не знамо, па и боље и темељније, да је господин министар песник), владика се задржао, најтемељније, на похвали Душану Чкречићу (своје ђаку, како рече, часном и добром човеку захваљујући којем је, на бројне молбе, услишена и она да се настави зидање светосавског храма). Јер, од атеиста могу да постану и временом неки и постају теисти, а права опасност долази нам од сатаниста; то је суштински сажетак владичине **црвене беседе**, којој, чини ми се, разумем намере и циљеве илити стратегију, мучну таман толико колико је то свака и свачија политика, па и ова владике жичког — намењена „похвали душе“ заборављеног политичара и актуелног министра, пре свега, а потом и безбедном слушањем тренутачном које владика не познаје, али добро зна да није моћно, да не дели дозволе и не утиче ни на шта, слушањем које у најбољем случају може да га пољуби у...руку. Ако се уопште и у чему снађе у тој „мисији“ жичког владике, тог 17. јуна, лета господњег 1994. у коме се владика, на свој начин, сналази по мери сопствене величине.

Академија. Звона, добар хор Жичке епархије, лековито, после свега, звучи **Похвала кнезу Лазару**. А најлековитије, мени барем, **Слово о Јефимији** Светлане Велмар Јанковић. Мудро и смерно, брижно и племенито, емотивно и мисаоно, дубоко њено. Доживљено колико се данас уопште може доживети онда. Наставак песничког казивања и хорског појања, у општем страху блазираног слушањем (оних који после промаје кишу сматрају највећим непријатељем свога здравља) замире у општем несналажењу. Збуњени водитељи, људи и нервозни и по протоколу непоздрављени владика, чудни свати публикума, нико се ни у чему не сналази и **манифестација** се расплињује у киши, жива започета а неокончана, без краја завршена.

Прошлости, Љубостињо, Јефимија, сви (са)учесници и сведоци свега, опростите мени грешној на виђењу и сведочењу.

За владика не бринем. Он ће, чини ми се, све потражити Тамо Где Треба. Бог зна.

САМУ КАО КАЗНА

Колико смо у свему неозбиљни, загледи у дневне јаде и личне односе, изровани болком која се зове политика, повезани нитима које са свим другим пре имају везе него са уметношћу и науком, можда најбоље илустрира свака вест која долази из **Српске академије наука и уметности**. Не знам за науку, али у уметничком делу прича о Академији, мало мало, па има тужан крај. Од неакадемика у историји могла би се начинити једна изузетна, часна ал-

тернативна Академија којом бисмо се могли поносити више него овом званичном, затвореном у мутне интересе, невиђене сујете, стара пријатељства и користољубива додворавања потенцијалних кандидата за вечност.

Најновија листа кандидата за редовне, дописне и иностране чланове „збуњује“ као и претходне, а знацима односа потврђује да је све исто као и увек, па још мало горе. Зашто је једини инострани кандидат **Александар Солжењин** и зашто баш сада, а не раније када је иза себе имао исто дело које има и сада? По којим то критеријумима кандидат постаје **Петар Цајић** (изузев што не пропушта прилику да утицајне академике сладострасно хвали као највеће писце ма какве књиге написали под старе дане), а не постају **Светлана Велмар Јанковић** или **Јован Христић**?

Једно је сасвим сигурно. Упорност, амбициозност и послушност ненадмашни су критеријуми за службеничку каријеру у овом националном храму. Дописни чланови (што је, прича као виц овај духовити народ, нешто као диплома из писмености) по аутоматизму, а каткад и пречицом за друге заслуге, постају редовни временом, без већих перипетија (**Никша Стипчевић** је у овом вучењу беспрекоран пример овог „академског“ правила); стрпљење на дуге стаје, тактичност и незамерање, као и постојаност на оној линији „националних интереса“ коју је пре пола века зацртао па и сам заборавио „отац нације“ **Добрица Ћосић** — јавна је тајна да су те врлине битније за улазак у Академију од дела и имена, духовности и слободоумља. Импуњује коментар неконвенционалног и даровитог **Светислава Басаре** у **Борби**, који с правом пророкује „да ће доћи дан када ће чланство у том књижевнонаучном куплерају бацати љагу на личност“. Већ је баца, драги мој колега без длаке на језику, али како на кога, јер и Личности су различите личности. Онај кога си прво „прозвао“ питајући се младалачки чести то што не иступи, не би иступио никад, ни по коју цену (**Милорад Павић**), али ће се зато суптилним средствима борити за утицај и своје широко место под тим црним сунцем, између осталог да под кров не приме неке заслужне, али другачије ствараоце. А да приме оне друге, и тако ојачају братију истомишљеника, ћутолога, колебљивца, гласача... Част, наравно, осталима с твоје листе (и још некима с моје), али наивне су нам те листе, драги колега, а невиност и наивност је последње што овде и сада пролази, па и у Академији... Шта би и с ким нешто могла да учини та неколицина које ми још држимо на нашим листама, због дела њихових ако ни због чега другог? Да оснива неку другу Академију? Па да се народ пита која је Српска? Само би им још то требало, у овом времену где се делило, уситњавало, извитоперивало и нестајало све што су икад покушали, покренули, замислили...

Можда ће се ипак, макар у Академији, догодити нешто достојно њеног имена и основне

замисли такве институције? Можда ће кап у препуној чаши бити нови председник, ако успеју некога некога да изаберу? Мада сумњам, дакле старим.

ЈУГОНОСТАЛГИЈА — ШТА ЈЕ ТО

Термин је пронађен брзо и рабе га, особито у званичним средствима информисања, с различитим призвуком. Југоносталгија. Нешто недолучно, неразумно, увредљиво за оне са тврђим српским чулима. Нешто што мирише на опасну сентименталност, велича донедавну „тамницу српских народа“ и њихових „јединствених интереса“, не води рачуна о најновијим српским жртвама и томе слично.

А онда — у већини разговора, откуд год кренули и о чему било ћаскали — провири она госпоња носталгија: стидљиво па све речитије, тихо па све гласније, на једном па на све више примера. Обично почне неким зајничким и по правилу лепим сећањем: Дубровник, Корчула, Хвар, Мљет, Охрид (свак има неки свој списак). Па се на мала врата увуче кроз кулинарску терминологију: маслиново уље, бродет, мушале на бузару, нека вина боља од ових што их тренутно пијемо. Па скрене на музичке теме: Арсен и Габи, Лисица и Штулић, Ибрица... Па шта ли сада ради тај и тај, како се држи и осећа, пише ли, да ли се променио, како бисмо разговарали да се неким случајем сретнемо...

Ја не знам шта је то али знам да, барем у мом случају, нема никакве везе са тзв. бољим животом у некадашњој држави јер ни тада нисам богзнакако живела, нити нешто имала што сада немам, а ни немала што сада имам. Али знам да ми недостају неки људи, и неке друкчије идеје, макар и супротне мојим и баш зато. И неки друкчији акценти, синтакса и лексика, и њима написане неке књиге. Нека друкчија архитектура понекад, неки нови мириси. Не видим у име чега бих се претварала да више не волим неке тргове и пејсаже, цркве и галерије, кафане и хотеле, песме и изразе, кад их сањам и волим још више као све што је недоступно и опасно, далеко и забрањено.

Зашто не бих рекла истину да ме од свих писама које сам добила у последњих годину дана највише обрадовало оно од **Игора Мандића**, такође „југоносталгично“? Зашто не бих рекла да сам, читајући те топле редове који одишу љубављу према овом граду, овој литератури, НИН-у, помислила како више волим Игора него све Србе који мисле да је оваква преписка непотребна, сувишна или неродољубива?

Не вреди префуткивати: сви смо ми помало (и повише) „југоносталгичари“ (у недостатку бољег термина), осим ништарија које су тим веће што им је отаџбина мања.

БРАНКО ГЛОГОВАЦ: КОМУНИСТИЧКИ ЗЛОЧИН У БЕРАНСКОМ СРЕЗУ (4)

А САД, ЈУНАЦИ, СТРЕЉАЈТЕ!

У таквим је мукама уморено 18 Будимљана. Четници су Пријеполчанима, дан касније, омогућили да виде шта су све кадри комунисти учинили. Сва тела Будимљана су изложили — пред црквом у Пријеполу.

Овај злочин је један од најтежих злочина за време Другог светског рата. О њему се сада први пут проговара. За почетак! Заробљени су од IV црногорске комунистичке бригаде.

Они који су држали приказани су у књигама као ослободивци, хероји и јунаци, а они који су одрани, као непријатељи народа, издајници и изроди.

Време је, а прошло га је доста од тада, да све легне на своје место. Време је и да се каже како је од Петокраке страдало 48 Будимљана, од тога 20 у Словенији.

И они који су остали у Будимљи нису били сигурни у живот. Четворо Будимљана је убијено у терористичким акцијама испред прага своје куће.

Тако су убијени Будимљани Батрић Мартиновић и Милан Ђурашковић. Тако су страдали учитељ Никола Радевић и његов син Миомир. На сличан начин су живото изгубили Пуниша Ђорђевић и Божидар Поповић.

И не само они. И многи други чија су имена прекривена прашином заборава.

СЕЛО ДО СЕЛА — СМРТ ДО СМРТИ

Кренимо редом...

ДАПСИЋЕ

Комунисти су из овог села убили 15 људи. Међу њима су били и Батрић Мартиновић, Милан Ђурашковић и Никола Вујовић. Убијени су из заседе. Душан Шуљевић је ухваћен 1945, мучен је у затвору где је и умро.

БУБАЊЕ

Из села Бубања комунисти су побили 18 људи. Од тога је у Словенији погубљено седам.

Поред осталих страдали су Радун Бубања и његови синови Марко и Машан. Заједно су стрељани. На Зиданом Мосту животе су изгубили, поред других, и браћа Владимир и Милић Бубања и Милосав и Благоје Бубања.

ФЕМИЋА КРШ И БРЗАВА

Комунисти су убили 48 људи из овог села. Од овог броја у Словенији у Марибору и на Зиданом Мосту убијено је њих 26.

Чак 41 Фемић је страдао од партизанске руке. Много, премного и за велики град, а не за село какво је Фемића Крш и Брзава.

Фемић Бошко и Раденко убијени су на свом имању...

И још 38 Фемића је побијено. Боље судбине није био ни Спасо Бутрић, учитељ. Страховито

Комунистичка власт у Беранама донела је урбанистички план да стратниште Талум постане стамбена четврт. Да се гробови прикрију кућама. Да живи живе на костима мртвих. Да им ни мртвима не дају мира.

је мучен и на крају убијен.

ПРИЈЕЛОЗИ

Црна судбина Фемића поновиће се у братству Недовића. Партизани су убили 32 становника овог села, а 23 су се презивали Недовићи. У Марибору је из овог села убијено 18 људи.

Само у једном дану 1944. убијена су четворица Недовића: Миливоје, Милојица, Павле и Тома. Први су мучени, па затим убијени. Лешеве су им нађени измасакирани.

ГОРЊА СЕЛА

Из Горњих Села комунисти су убили 30-то-ро људи. На Лучин дан 1944. ухваћени су, мучени и на крају побијени Милија, Ђорђе и Новица Божовић и Раде Шекуларац.

Пет Божовића је страдало само у једном дану 1945. Из земунице су извучени Божовић Мило (33), Радош (30), Зеко (25), Илија (22) и Душан (25). Зверски су убијени. Егзекуторима је и то било мало. Гробове су им заравнили и оставили без обележја.

У лето 1942. Пешић Радоња — Цуца је тешко рањен и бачен у јаму Лучило код Лубница. Фамилија му је тело извадила и нашла га у седећем положају. Умирао је дуго, полако.

Исту судбину је доживео и Јањо Кораћ у јануару 1942. године. Кости су му нађене на рубу јаме. Покушавао је онако жив, да се спасе, али спаса није било.

Те 1944. изведени су из своје куће Илија и Милован Шћекић. Стрељали су их код Шишког језера.

ЦРНИ ВРХ

Укупно је убијено из Црног Врха од партизанске руке 28 људи. Од тога броја 8 је убијено у Словенији. Међу њима је био и Вукао Вуковић, пензионисани мајор црногорске војске. Убијен је заједно са синовима Милорадом и Иваном.

Пред сам крај рата комунисти су убили Божу Вешовића, носиоца Албанске споменице. Убијен је у својој кући. Само у једном дану партизани су братство Дубака оставили без четири мушке главе. Зарија Дубак је тада имао 70 година, његови синови Милосав 23, а Радош 20, док је блиском рођаку Милети Дубаку било свега 20 година. Лешеве су им нађени измасакирани.

Сеоски послужитељ Рајко Дубак одведен је из куће. Био је ненаоружан када су га ухватили. Убијен је код црновршке ријеке. Сеоски учитељ Милосав Вуковић убијен је бомбашком партизанском акцијом у кући Ђорђа Богавца у Беран Селу.

БЕРАН СЕЛО

Доста је из братства Премовић страдало од комуниста у Беран Селу. Међу њима су били: Милан Премовић, (ухваћен је као рањеник и убијен), Букан Премовић је убијен на најсвирилијем начин. Радомир Премовић, је нађен убијен (породица му је нашла леш. Имала је шта и да види.

Ноге су му биле изгореле до кољена! Страдао је и Ђорђе Богавца. Убили су га у бомбашкој акцији у његовој кући 1942.

ЗАОСТАО

Из овог села комунисти и њихове присталице су убили 63 људи од којих је у Словенији заробљено и стрељано 27. Браћу Мијајла и Вукајла Вуковића заједно убише.

Антикомунисти из овог села, који нису ухваћени у збегу у Словенији, хапшени су и затварани у Беранскама. Тако је Милан Т. Обрадовић, момак од 20 г. ухваћен и затворен у бернском затвору. Умро је.

Његов вршњак Милорад Богавца ухваћен је испод Комова и стрељан. Треба ли напомињати да му није суђено. Не, наравно. Комунисти нису судили. Они су пресуђивали.

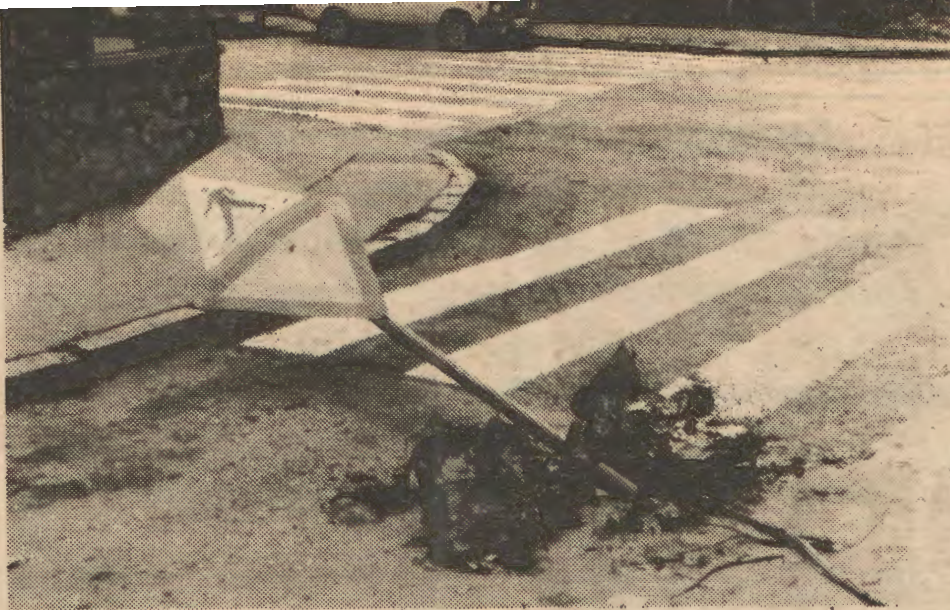
ВИНИЦКА

Судија Милосав М. Дабетић никоме није судио док је трајао рат. Њему су 1943. пресудили партизани. Зашто, ваљда ни њима није било јасно. Повода није било. Зарадили су га у селу Шекулар, затим мучили и на крају докрајчили.

Највише мештана Виницке је страдало у Словенији, на Зиданом Мосту. Од укупно 48 Винићана погинулих од партизана, 18 је кости зарувак оставило на Зиданом Мосту. Међу њима су били и браћа Лалић Митар и Милета и браћа Велимир и Величко Лаиновић.

ЛУЖЧАЦ

Петокрака је убила 43 Лужчана. Само у Словенији је убијено 31. Комунисти су убили 7 љака и студената, 12 сељака, 5 официра, двојицу судија, једног доктора, а 16 преосталих су били других занимања.

У Словенији су убили Микосава Пајковића, банског већника, и његовог сина Чедомира од 18 година, јединца, затим тројицу браће Пајковић, Богољуба, Драгољуба и Мирољуба. Сва тројица су били високи интелектуалци.

На исти начин су погинула и браћа Букумира Александар и Милисав и Букумира Новица и Миливоје, отац и син.

Зашто ли су комунисти на Зиданом мосту убили Дивну Вековић здрава памет не може објаснити? Зашто, када је то била старица од 79 година? Сви су је знали у Беранама само по добру. Дивна је била лекар. Спасила је многе животе у првом светском рату. После рата је организовала многе хуманитарне акције. Друга љубав јој је била књижевност. Била је опседнута снагом Његошевих мисли. Први превод Горског вијенца на француски је управо она урадила. Ништа то петокраки није значило. Немоћну, исцрпљену, старицу су претукли и бацили у Саву.

Љубац има још једну своју хероину. То је Љубица Поповић — студенткиња. Када су јој дошли на врата, Љубица је знала шта је чека. Тражила је од њих само да причекају да се уреди — за смрт! Обукла је најлепшу робу коју је имала, дотерала косу и понела са собом јастук и ћебе. Њебе је прострла у већ ископану раку, наместила јастук и рекла: А сад, јунаци, стрељајте! Нико није одмах хтео да пуца у Љубицу. Сви су окретали главе. Љубица није дала да јој завежу очи. „Не бојте се, јунаци! Нећу вам ништа," погледом их је секла Љубица.

Конечно, пушку је узела нека партизанка са Цетиња. Опалила је, али не и усмртила Љубицу. Онда је командант партизанске јединице, извукао пиштољ и са седам метака докрајчио Љубицу. Тај ЦРНОГОРСКИ РЕВОЛУЦИОНАР по занимању је био НАРОДНИ ХЕРОЈ.

ПЕТЊИК

Из Петњика су партизани побили 17 родољуба. Кога партизани нису успевали да заробе хватали су га на превару. Тако се Илија (Милоњев) Бабовић, капетан краљевске црногорске војске, сам предао партизанима уз гаранцију да ће му поштедрти живот. Официр је веровао на официрску партизанску реч. Није то била никаква војска која држи до речи. На обећања и гаранцију да ће му живот бити поштеђен одмах се заборавило. Илија је стрељан на Талуму.

На превару је ухаћен и Божина Барјактаревић. Партизани су натерали његове рођаке да га наговоре да се преда и да ће му поштедрети живот. Сумњичави Божина је на крају попустио. Предао се. Док су га водили на стрељање на Талум, ти исти рођаци су певали.

Гаврила Барјактаревића су преварили муслимани. У Пљевљима је преговарао са њима. Ни слутио није да између муслиманске банде и партизана нема разлике. Муслимани су га предали партизанима.

Стрељан је. Без суђења, наравно. РОВЦА

У малом селу Ровца, комунисти су убили осамнаесторо људи. Од тога је дванаест заробљено и стрељано 1944. Суђења, наравно, није било. Како га је и могло бити када се у оптужницама није имало шта написати. Једини грех им је био што нису били комунисти.

Тако су из куће извели Вељка Киковића и убили га, као и јединца Панта Киковића.

Од шиптарског зулума из Пећи су побегли и главу спасили Милош Томовић и његов син Влада, момче од 18 године. Партизанским мецима се није могло утећи. Заједно су стрељани. Заједно су стрељана и браћа Томовић, Милорад и Милован. Ухваћени су у Блајбуршком пољу и стрељани у Марибору. Непуни сат раније, стрељан је пред улазак у логор и Зеко Томовић.

ПЕШЦА

Комунисти су усмртили деветнаест људи из Пешца. Пешца је имала шест учитеља, свих шест Јоксимовића и свих шест је побијено. Уз њих, партизани су убили још три чиновника, два ђака, два жандара, једног официра и пет сељака.

ЗАГОРЈЕ

Од партизана је страдало једанаест људи. Шест је заробљено и стрељано — наравно опет без суђења. Тако је живот изгубио и правник Рајко Бојовић. Заробљен је на планини Скривутача 1944. и убијен.

Учитељ Бајо М. Бојовић, убијен је из заседе на Крсту испод Смиљевце у септембру 1943. Душан Кљајић заробљен је у мају 1944. Стрељан је исте ноћи када је његов брат Новић погинуо у борби са партизанима.

РУИШТЕ

Од Петокраке је страдало пет мештана. Кости су у Словенији оставили браћа Машан и Максим Бугарин.

Младић од 18 лета Вучко Петрић, заробљен је у Матошеву 1944. и стрељан.

ДОЛАЦ

Петокрака је узела 11 живота из овог села. Од тога пет је страдало у Словенији. Међу страдалницима у Словенији, били су и Милета Вељић, капет. I класе, и његов син Драгиша.

СТРАТИШТЕ ДО СТРАТИШТА

Као нико прије њих, за све те силне векове, партизани су правили стратишта:

— **Грижанска Јама:** по подацима из књиге „Комунистичке бајке“ Горана Лазовића, у мају 1942. из ње је извађено 38 лешева. Од тога броја 31 је био мушкарац, преосталих 7 лешева су биле жене.

— **Јама Лучило код Лубница**
У јуну 1942. из ње је извађено пет лешева. Сви су нађени на ивици јама. Покушавали су да

се спасу, што не значи ништа друго, осим да су у јаму живи бачени.

— Рудешка Јама

Колико је познато у њој је нађено пет лешева. Један антикомуниста је убијен и бачен у јаму, док су преостала четворица доведени из беранске болнице и тако рањени бачени у јаму.

— Пећина Дивљак

У њој је заробљено 11 људи — од тога 8 су били из Калудре.

— Талум!

То је највеће стратиште у целом Беранском срезу. Од октобра 1943. до краја рата сваке ноћи после поноћи одјекивали су пуцњи са Талума. Партизани су најчешће стрељали ноћу, по мраку, криомице, као лопови што краду туђе животе и судбине. Понекад би распојасани и бахати то чинили и усред дана. Тако су Милутина Мића Јоксимовића, гимназијалца од 18 година, извели из куће у селу Буче и тукли га испут све до Талума. Несретни дечак је преклињао да га пусте, плакао, молио да га не убију, јер никоме ништа нажао није учинио. Не, не, ни за недужне милости није имала Петокрака. И Мићо је скончао на стратишту Талум, заједно са осталима из беранског среза.

Рачуна се да је на Талуму погубљено више од 300 људи. Да прикрију своја злочина, комунистичка власт у Беранама, прекрштеним у Иванград, донела је урбанистички план да Талум постане стамбена четврт. Да се гробови прикрију кућама. Да живи живе на костима мртвих. Да им ни мртвима не дају мира. Да на њиховим костима граде своје темеље.

Јадне су куће чији темељи почивају на туђим гробовима. На туђој несрећи нико није изградно себи срећу. Тако је било од памтивека. Тако ће бити и сада!

РЕЧ АУТОРА

Још док сам прикупљао податке за овај фељтон, слушао сам и добронамерна и она која то нису, упозорења да је боље да не начињем старе ране и да је најбоље да се заборави све што је било. Не делим такво мишљење. Истина се мора једном рећи. То је дуг нас Беранаца према својим комшијама који су страдали само зато што нису били комунисти.

На тај дуг смо били заборавили. Док се он не измири, док се истина не каже, увек ће постојати опасност да се исто зло опет понови. Да син опет насрне на оца и отац на сина, рођак на рођака, кум на кума, комшија на комшију... Треба рећи како је било, да се зна, да се више никад тако нешто не понови. Са таквим намерама је и рађен овај фељтон.

Подачи су сакупљани са много мука. Верујем, да је око петина злочина незабележена. Фељтон је само увод у обиман рад на књизи о злочинима партизана у беранском срезу, која треба да изађе почетком јесени. Свака помоћ у сакупљању података је драгоцена. Докумената је, на жалост мало. Сви су углавном, спаљени. Сећања се, ипак нису могла уништити. Има још доста оних који памте ратне године. Од њих очекујем помоћ, да својим казивањима дају допринос да истина исплива на видело.

Због оних недужних страдалника.

И због своје савести.

Бранко Глоговац

(КРАЈ)

ЗАШТО СУ ДЕДИЊСКИ ДВОРОВИ НА „БУРЕТУ БАРУТА“

У ноћи између 13. и 14. јуна о.г. експлодирао је у близини Белог двора на Дедињу војни магацин муниције. То складиште је власништво чувене Гардијске бригаде, некадашње Титове гарде. Званични војни органи тврде да се магацин упалио од удара грома. Многи се грађани с правом питају какав је то магацин муниције који се упали и експлодира од једног удара грома? Какви и који су то стручњаци градили? Зашто је и када магацин муниције смештен поред самих стамбених зграда и поред значајних споменика културе? Зашто су та складишта и војне касарне окружиле комплекс дедињских дворова? Зашто је команда специјализованих снага ВЈ смештена на Дедињу? Да ли те специјалне снаге треба да на Дедињу чувају народ од агресије? И.Т.Д. итд....

Комплекс бивше имовине Карађорђевића на Дедињу простире се скоро целим брежуљком Дедиње. Заузима површину од око 100 хектара на којем имању се налази Стари и Бели двор са другим помоћним објектима. Овај комплекс је после Брозове смрти полако али сигурно опкољаван војним касарнама и војним складиштима. Поред Белог двора налази се подземно склониште које је 1938. године изградио принц Павле Карађорђевић. То склониште за време Броза није ни за шта коришћено. Од пре пар година то склониште је под контролом специјалног корпуса ВЈ, односно, првог команданта генералмајора Милета Мркшића. Генерал-мајор Миле Мркшић са тим склоништем имао је неке планове, третирајући га као строгу војну тајну. Да то склониште постоји поред Белог двора може се видети у Архиву Југославије у документима под називом „Фонд дворских имања Краљевине Југославије Ф-74“. Што значи да је од 1974. године доступан истраживачима. За овај тунел знали су и бројни Брозови официри хрватске националности, неки се сада налазе у Туђмановим формацијама. Шта значи да за то склониште зна и обавештајна служба Хрватске па самим тим и друге обавештајне службе. Тунел је само тајна за грађане Београда и Србије. Зашто?...

Од 1972. до 1976. године, тадашња ЈНА изградила је велико подземно склониште у које се улази из једне зграде која се налази поред бивше Брозове резиденције у Ужичкој 15. Та зграда је некада називана „Музеј Матија Губец“. Ово склониште има улаз и из улице Теодора Драјзера. Први командант тог подземног склоништа био је пуковник Ивица Збиљски по националности Хрват. Пуковник Ивица Збиљски је 1977. године унапређен у чин генералмајора и остављен за команданта одбране Загребa. Сада живи у Загребу као пензионер и активно помаже Туђманову власт. Па ако за то подземно склониште знају обавештајне службе Туђманове Хрватске, знају и друге. Па ни то склониште није никаква тајна. Оно је само тајна за грађане Београда и Србије. Зашто?...

У Лисичијам потоку до 1991. године није складиштена бојева муниција, поготову не минобацачке гранате, ракете и друга муниција већих калибра. Ту су, углавном, била складишта разне техничке робе. Муниција је ту складиштена после Деветомартовских демонстрација 1991. године. То је урађено из разлога како би се што брже снабдео специјалне снаге Гардијске бригаде касније и специјалне снаге из састава Корпуса ВЈ за разбијање де-

Господину Председнику Франсоа Митерану, Господину Председнику Ђорџу Јелџину, Господину Председнику Билу Клинтону, Господину Председнику Џону Мејџору, Господину Генералном секретару Бутросу Галију, Господину Председнику Жаку Делору,

После две године безочног рата који је уништио Југославију, разорио део Балкана, проузроковао десетине хиљада мртвих и рањених, извео на пут избеглишта милионе жена, деце и мушкараца, решили сте да предузмете једину меру која може да оконча насиље: да се састанете да бисте зарађеним странама наметнули мир. Ви без сумње нисте одговорни за драму која се током последње две године одиграла у бившој Југославији; али да сте од самог почетка правилно проценили проблем, да сте, уместо оклевања, усвојили одлуке какве је ситуација јасно захтевала, да сте показали одлучност, уместо међусобног неслагања, оружје на Балкану одавно би утихнуло и нико не би ни сањао о институционалној етничке поделе спорних територија. Пуштајући на вољу екстремистима који између себе деле посмртне остатке Југославије, преузели сте на себе одговорност разбуктавања сукоба који би могао да још једном запали Европу.

Дозволите зато онима који, попуст нас, од почетка траже од вас да интервенишете, да вас подсетим на здраворазумске принципе који ће, ако их прихватите на вашем сусрету на врху, сасвим сигурно омогућити поновно успостављање мира у бившој Југославији.

Потребно је схватити...

Добро вам је познато да се републике које су сачињавале бившу Југославију и које се данас раздиру нису окренуле једна против друге да би разрешиле опскурне етничке спорове који датирају из далеке прошлости. Њих сачињава један исти народ — Јужни Словени — од којег 75% говори исти језик — српскохрватски — и који вековима живи на истом географском простору — Балкану. Припадници овог народа различите су вероисповести — православне, католичке и муслиманске — али култура, традиција, умеће живљења су им заједнички. Ништа и нико никада неће моћи да постави вештачке баријере између њих, нити да их трајно подели.

Морате стога да одустанете од неприхватљиве идеје која чини основу Овен-Столтенберговог плана и чија би примена, уместо решења, довела до даљег погоршавања кризе.

Престаните да верујете да југословенски народи не желе више да живе заједно као што су то вековима чинили. Разлог што је крај комунизма за њих значао силазак у пакао је само у томе што су амбициозни политичари, жедни власти и лишени било каквих скрупула, одлучили да освоје сваки своје парче земље у бившој Југославији. Искористивши мржњу и искључивост као оружје за постизање сопствених циљева, они су покренули сукобе, уздигли мржњу и неправду на ниво политичких инструмената и искористили јавна гласила да би манипулисали информацијама у сопствену корист. Ослонивши се на мале групе екстремиста, успели су и да широм земље оставе крваве трагове.

Морате да схватите да различити делови југословенског народа, било да се ради о Хрватима, Босанцима или Србима — нису кренули за онима који их воде на пут искључивости. Ако понекад и јесу саслушали глас национализма, никада нису подржали безумну свађу својих вођа. Напротив, сваки пут када им се за то указала прилика, исказали су жељу да живе у миру у плуралистичком друштву у којем свако може да упражњава веру по сопственом избору, тамо где је рођен и где су живели његови преци.

Изнад свега, немојте заборавити да се ратно насиље удвостручавало сваки пут кад се дискутовало о мапама и покушавало да се мир утемељи на етничкој подели неке од југословенских република.

монстрација у Београду. Одатле су опремани војни специјалци који су чували ТВ Бастиљу за време Видовданског Сабора у Београду, као и специјалци који су дежурали под пуном ратном опремом са тенковима и оклопним транспортерима чувајући дворове на Дедињу приликом прве посете Србији Његовог краљевског височанства Александра Карађорђевића Другог. Плашећи се да опозиција са престолонаследником не заузме дворове.

Под стражом војних јединица, поред самог дворског комплекса на Дедињу, од пре пар година, налази се и централа Медифармбанке ДД Београд. Бивше Председништво СФРЈ, за време Боре Јовића, тој банци изнајмило је једну зграду поред саме калије Старог двора, некадашњу управну зграду дворске управе. Главни деоничари Медифармбанке ДД Јесу СК-ПЈ и неки бивши високи функционери Председништва СФРЈ и бивше ЈНА.

С обзиром на то да су дворови и цео дворски комплекс на Дедињу окружени војним касарнама и војним складиштима, није

чудо што се десило оно што се десило у ноћи између 13. и 14. јуна о.г. То подручје је заиста опасна зона. Свакодневно се војним камионима превози опрема из Лисичијег потока и других складишта у Кошутњаку у касарне на Дедињу и обратно. Да би избегли војње кроз насеља Кошутњак и улицом Теодора Драјзера, користе се путевима и стазама дворског комплекса, парка, и шуме поред Старог и Белог двора. Поред самих дворова, још увек пролазе тенкови и друга тешка војна возила. Понекад скрену са стазе (пута) лемећи дрвце и парковске светиљке. Још увек се у дворским парковима и шуми врши обука појединих јединица Гардијске бригаде и Специјалног корпуса.

Команду и професионални састав ових јединица у већини сачињавају Срби из бивше Босне и Хрватске. Има нешто мањи број официјерског, подофицијерског и професионалног састава, Срба из Јужне Србије. Нема Шумадинаца, поготову, нема Београђана. Исто је стање и са војничким саставом.

Дворови на Дедињу, бивша имовина Ка-

... па онда деловати

То је та незаобилазна истина коју сада морате да прихватите да бисте исправили грешке које сте учинили током читаве две године рата. Само на тај начин се може доћи до мирног решења проблема.

Пре тачно годину дана, наша Фондација објавила је књигу у којој је, уз помоћ врхунских међународних стручњака, изнела оквир глобалног решења југословенске кризе. Узмите као основу вашег мировног плана ове реалистичке и праведне предлоге који одбацују сваку помисао на етничку поделу Босне и Херцеговине или било које друге југословенске републике.

Принципи на којима се они заснивају су једноставни:

1) Оживети историјске регионе Балкана, те аутономне целине у којима су различите етничке и верске групе живе у прошлости без сукобљавања.

2) Званично потврдити границе југословенских република и омогућити им да оснују Заједницу на принципу варијабилне геометрије. Заједницу у којој ће свака република бити слободна и независна, преносећи на виши ниво само оне одговорности које не може успешно да испуњава самостално.

3) Вашом заједничком одлучношћу, под условом да она буде заиста чврста и непоколебљива, убедити Србе да се придруже вашингтонском споразуму између Босанаца и Хрвата, споразуму који представља први корак у добром правцу, али који, ако се не прошири, неће ништа решити. Не сме се нипошто заборавити да у огромној већини босански Срби нису екстремисти и да многи од њих живе на територијама које се погрешно сматрају муслиманским.

4) Омогућити да се Заједница што пре придружи Европској унији која ће у будућности бити најбољи гарант мира на Балкану.

Данас нема прече обавезе од тога да се омогући да се четири милиона расељених Југословена врате својим домовима, а једино план заснован на четири горе наведена принципа може да испуни такав захтев. Ви, који имате моћ, имате и дужност да наметнете такав план онима који настављају да се боре презирући најелементарнија људска права. Ако то не учините, бићете не само криви пред судом историје, већ ћете се суочити са ратом који ће запалити читав југ Европе.

Прилика која је пред вама нуди измирење правде и мира — она је можда последња. Не допустите да вам промакне.

1. јун 1994.

Борис Вукобрат

Генерални секретар Председништва Републике Париз, 8. јун 1994.

Поштовани господине Председниче,

Председник Републике прочитао је са интересовањем отворено писмо које сте му упутили, као и господи Јељцину, Клинтону, Мејјору, Бутросу Галију и Делору.

Циљ који постављате исти је онај којим се француска политика руководи од почетка југословенске кризе, а то је стварање услова који ће једнога дана омогућити да се на простору бивше Југославије обнови плуралистичко друштво у којем ће народи Јужних Словена моћи поново да живе у својој различитости, посебно верској.

Очигледно је, међутим, да ће овај циљ моћи да се оствари само ако Јужни Словени сами тако одлуче. Ни ОУН, ни Европска унија, нити било која страна сила неће моћи споља да наметну југословенску заједницу којој стремите.

Поред тога, основни предуслов за отпочињање таквог процеса је успостављање мира, што је пре могуће. Што се дуже буде настављао грађански рат, што се више продубе раздори, то ће се више учврстити „парчићи земље“ о којима говорите. Данас је, дакле, приоритетно да се зауставе борбе и да се дефинише и спроведе разумно територијално решење. Потом ће доћи време обнове, уколико је истина, као што ви подсећате, да „ништа и нико никада неће моћи да трајно подели“ ваш народ.

Молим Вас, господине Председниче, да примите изразе мог најдубљег поштовања.

Ибер Водрин (HUBERT VEDRINE)

Карађорђевића, спадају у категорију споменика културе и историје српског народа. Без обзира што је та имовина отета Карађорђевићима и никако да им се врати, потребно ју је заштити као споменик културе и историје. Ако је то тако, а јесте, војна склоништа, магацине и војне касарне, одатле треба уклонити. По међународним конвенцијама (које признаје и СР Југославија) војска нема шта да тражи по земљи и у објектима споменика културе. Чији је интерес да стање остане како јесте није тешко закључити. Некоме више одговара да ти споменици српске културе и историје пропадну него да се врате правим власницима или народу.

Зато су дедињски дворови и брежуљак „Дедиње на „бурету барута“ и зато се од грађана Србије и Београда држе под велом наводне војне тајне. Најлепши део Београда и Србије, држи се „окупирани“ од заостатака Брозових идеја и идеологије које ВЈ и актуелна власт Р. Србије никако да се ослободи.

Миле Бркић Вујановић
Београд

ОД ПШЕНИЦЕ НИ ЗА „ПИРОЋАНКЕ“

Ово питање социјалистичкој влади Републике Србије поставља Општински одбор Српског Покрета Обнове Лазареваца.

Свакодневно са социјалистичке телевизије слушамо саопштење да Србију чека незапамћено богата жетва. Биће то понављано све док и последњи телевизијски гледалац не закључи да је богата жетва у Србији последица социјалистичке прогнозе а не сељачког труда уз Божију помоћ. Зато се социјалистичким тв — гласношмама не оте из уста да кажу као што су вековима у таквим приликама говорили српски сељаци: „Ако господ Бог да да дође до руке“...

Социјалистичка власт и рађање сунца и долазак пролећа и свега што је лепо и неизбежно, најављује као последицу добре воље социјалиста. И никоме то не би сметало да се иза сваке њихове похвале не крије тешка преvara.

Овога пута намера им је да извикано високим приносом оправдају глобљење сељака са претерано ниском ценом пшенице. Зато социјалистичке прогнозе о жетви доживљавамо као одјек вапаја сељака у Шантићевим стиховима...

...Сву муку твоју, напор црног роба

Појешће силни при гозби и пиру,

А теби, само ко псу на синциру,

Баците мрве. О срам и грдоба...

Песникова порука је из времена када је туђинска (аустроугарска) власт глобила српске сељаке у Херцеговини. А данас, скоро исто као у тој песми, наследници власти устоличене од стране аустроугарског војника (Тита), глобе српског сељака у Србији, да и сада треба рећи „О срам и грдоба“. Али, социјалистичка власт је оперисана од срама и неће поцрвенети пред овом рачуницом која показује да српски сељак од богате овогодишње жетве пшенице неће моћи да купи ни гумене опанке „пироћанке“.

Ово рачунице трошкова производње пшенице на 1 ха оранице:

— орање	100,00 динара,
— два тањирања	100,00 "
— третирање хербицидима	20,00 "
— сетва	40,00 "
— прихрањивање усева	10,00 "
— семе	206,26 "
— минерална НПК ђубрива	292,50 "
— азотна ђубрива КАН	100,00 "
— хербициди	120,00 "
— осигурање усева	27,36 "
— жетва комбајном	160,00 "
— превоз зрна у магацин	40,00 "
Свега трошкови, 1.216,11 динара.	

Пошто је влада Републике Србије одредила одредила цену пшенице од 18 пара по колogramу, то значи да трошкове производње од 1.216,11 динара може да покрије само принос од 6.756 кг/ха. У овој ситуацији једина могућност да се сниже трошкови производње јесте у избацивању операције балирање сламе ради уштеде у везиву, што представља акт враћања српског сељака пола века у назад да ручно сакупља сламу са откоса. Можда ће док тако сакупља сламу доћи на идеју ко му је за то крив.

Без балирања сламе трошкови производње по 1 ха износиће 1.139 динара и могу се покрити приносом зрна од 6.328 кг/ха, али принос толики сигурно неће бити, већ у најбољем случају 4000 до 4200 кг/ха, а то значи да ће сељаку за потпуно покриће свих трошкова недостајати 2.128 кг пшенице по хектару, односно да ће на сваком хектару пшенице изгубити по 383 динара.

СЕЋАЊА

Дванаестог јула 1994. год. навршава се година дана од преране и изненадне смрти ЂУРИЋ БРАНИСЛАВА. Био је велики заљубљеник СПО-а, њен члан од оснивања а пре свега поштен човек. Нама, његовим пријатељима служиће за пример каква треба да буде члан СПО-а. Бане, нека ти је вечна слава. Твоји пријатељи и чланови СПО-а те нису и неће заборавити.

Чланови СПО-а из Болеча

Нема ниша од наде да ће сељаци остати-пара да купи макар гумене опанке зване „пи-роћанке“, па као закључак свега остаје пес-никова порука сељацима...

„И нико неће чути јад ни вапај
Нити ће ганут бол пјану господу...
Сељаче, Гољо, Ти си прах на поду.“
Тегли и вуци у Јарму скапај“...

Али, да не мора остати све тако трагично, поодавно вас уверава један други српски го-ростас на челу Српског Покрета Обнове. Пођите са нама за њим па ће све будуће жет-ве бити награда вашем сељачком труду, уве-рава вас Општински одбор Српског Покрета Обнове из Лазареваца.

**За ОО СПО-а, у Лазаревацу
Милислав А. Луцић,
дипл. инж. пољопривреде**

ЈА РАЗБИЈАЧ?

Обраћам вам се поводом рубрике „Реа-говања“ у „Српској речи“ број 99 од 6. јуна 1994. године.

С обзиром да сам редован читалац „Српске речи“, нађох себе у поменутој руб-рици, па реших да и ја напишем неку.

Као прво, тачно је да ја нисам члан оп-штинског одбора СПО Врњачка Бања (ника-да нисам ни била, јер у оно време када сам постала члан у Београду поменути одбор није постојао). Због тога бих замолила новинарку Благоицу Стојановић да се извини општинском одбору СПО Врњачка Бања због техничке грешке приликом штампања. Толико о томе.

А сада бих нешто објаснила мојим земља-цима које заиста волим и поштујем, мада ви-дим да та љубав и поштовање нису узајамни. Како бих долазила, браћо у „ваше“ простори-је и интересовала се за „ваш“ рад, кад сами рекосте да ваш члан никада нисам била? Ка-ко онда да продужим чланство које, по вама, и не постоји? Знате ли ви шта говорите и пи-шете? Знате ли које и колико су то контрадик-торности? Час пишете и кажете да вас не по-сећујем, а час кажете Ви да никада нисам ваш члан ни била. Са вама се очигледно не-што дешава.

За вашу информацију, ја нисам ни ваш ни београдски члан СПО-а, већ члан поркета об-нове целе Србије, браћо моја!

Ако је вама важно ко говори, а не шта го-вори, онда је ваше писмо упућено мени чисто бољшевичко писмо. А, ако вам је важно шта се говори, онда је то браћо моја, демократи-ја.

Никада нисам радила на „разбијању“ ва-шег одбора. Питам се само, осим оваквих огавних писама, шта сте радили ви? Забога, па не личим вам ваљда на Сталонеа и његов филм „Разбијач“?

Да читаоци „Српске речи“ не би имали по-грешно мишљење о мени, захтевам од ре-дакције „Српске речи“ и њеног уредника гос-подина Пејчића да у целости објави мој говор на Равној Гори од 13. маја ове године, да би читаоци видели шта је „разбијач“ говорио.

У очекивању трећег детета, много вас по-здравља Љиљана Грађанин, донатор СПО-а из Врњачке Бање и члан покрета обнове це-ле Србије

**ОДГОВОР НОВИНАРА
„СРПСКЕ РЕЧИ“**

Као новинар који настоји да пише истину, извињавам се и госпођи Љиљани Грађанин и општинском одбору СПО Врњачка Бања. Грешка која је објављена, на жалост, није техничка, али није ни моја. Конференције ака-демије која је 13. маја одржана на Равној Го-ри у најави је прочитао да је госпођа Љиљана Грађанин „члан општинског одбора СПО Врњачка Бања“ и то је, с моје стране, прихва-ћено као истина.

Благица Стојановић, новинар

ОДГОВОР АМБАСАДЕ СР ЈУГОСЛАВИЈЕ У БЕРНУ НА „ПИСМО ЧИТАОЦА“ У ЛИСТУ „СРПСКА РЕЧ“

У листу „Српска реч“ бр. 93 од 14. 03. 1994., у рубрици „Писма читалаца“, објављено је „Пи-смо министру Владиславу Јовановићу“ које је потписао госп. Милан Ракочевић из швајцар-ског града Мадрано. У овом писму се на изузетно груб начин изнесе потпуно неосноване оптужбе на рачун Амбасаде СРЈ у Берну и њене активности на плану спровођења законом ут-врђеног система Југословенске допунске школе (ЈДС) на српском језику. Пошто госп. Ракочевић не наводи ни један једини доказ за оно што тврди, није тешко закључити да се ради о чистој кле-вети коју и није могуће рационално оповргавати. Ипак, због наших грађана у Швајцарској који су показали да имају поверења у нови концепт ЈДС на српском језику, као и уопште због читалаца „Српске речи“ који су оваквим „писмом читаоца“ тешко обманути, наводимо најосновније подат-ке о Југословенској допунској школи у Швајцарској и о улози Амбасаде у обезбеђивању услова за њен рад.

Југословенска допунска школа на српском језику ради на законом утврђеним основама, о че-му свако може да добије подробнију информацију у Министарству просвете Републике Србије. Међу мерама које је Министарство просвете привремено увело је и плаћање школарине, којом се засад финансирају плате наставника. Министарство је донело посебно Упутство у којем се преци-зира да школарина по ученику износи 30 швај. франака месечно (за друго дете 15 sfr, за треће уписано дете школарина се не плаћа), као и да се средства сакупљена на име школарине, која је обавезна, сабирају на депозиту Министарства при Амбасади. Према истом Упутству, без уплаћене и уредно предате школарине — за шта се брине наставник — ученику не може бити оверена књи-жица о завршеном разреду, нити наставнику може бити исплаћен припадајући лични доходак. Према инструкцији Министарства просвете, о сакупљању школарине на депозит при Амбасади ус-тројена је прегледна и комплетна материјално-финансијска документација која се контролише на уобичајени начин, без иједног приговора до сада.

Иако се при крају школске 1993/94 године (јуни), кад овај одговор достављамо, може рећи да је нови концепт ЈДС практично у целости спроведен у живот, треба подсетити да је у почетку било и отпора, како једног (мањег) дела родитеља који нису желели да плаћају никаку школарину, та-ко и неких наставника којима је више одговарало да сами сакупљају школарину и њоме распола-жу без контроле Министарства просвете или органа кога оно одреди. Пошто се аутор „Писма са-везном министру В. Јовановићу“ никад није обратио Амбасади да изнесе евентуалне примедбе, нити је нама пошло за руком да са њиме ступимо у контакт, нека нам буде допуштена претпостав-ка да су „открића“ госп. Ракочевића и потекла из миљеа оних који су одувек били за својеволно располагање школарином и искључивање уобичајених механизма и процедура контроле. Да би оправдали ову очигледну опструкцију, они се наједном стављају у улогу наводних заштитника шко-ларине од „злоупотреба у Амбасади“.

Амбасада СРЈ у Берну још једном категорично пориче све инсинуације из писма госп. Ракоче-вића и жали што су потпуно произвољне тврдње нашле места на страницама „Српске речи“. Тако-ђе, позива све наше грађане у Швајцарској да не наседају оваквим „заштитницима“ Југословен-ске допунске школе и да заједно са наставницима који савесно извршавају своје обавезе, са Ам-басадом и Министарством просвете учине све да ЈДС консолидујемо као институцију дугорочног националног значаја којој ће бити својствени највиши културни и педагошки стандарди.

Најзад, слободни смо да приметимо да, према адреси коју је у писму навео, госп. Ракочевић живи у кантону у којем уопште нема одељења допунске наставе. Тешко да је могао бити лично по-гођен „пљачком“ и „злоупотребом“ на коју се жали (или су), можда, стварни аутори писма, желећи да прикрију идентитет, тиме још једном обманули читаоце). У сваком случају, позивамо госп. Рако-чевића да, уместо паушалних оптужби и увреда на рачун појединаца, наведе бар један једини при-мер неправилно наплаћене школарине или ускраћивања неког права наставнику које му је зако-нодавац признао.

Са жаљењем констатујемо да је редакција „Српске речи“ пропустила да то од госп. Ракочеви-ћа и сама затражи, чиме би дала опипљив прилог подизању опште културе дијалога и јавног обра-ћања у нашем друштву.

**Милован Божиновић
отправник послова а.и.**

ИЗБОР СУДИЈА — ОДГОВОРНОСТ И ОПОЗИЦИЈЕ

Симпатизер сам СПО (не и члан) а Вас, Госпођо Драшковић, посебно ценим као једну изузетно способну и принципијелну жену. И ја и моја породица саучествовали смо са Вама у тортури кроз коју сте пролази-ли прошле године. Данас сам револтиран судбином Ваших и Вукових тужби према ак-терима тих догађаја. Поступак по Вашим туж-бама се отеже практично без образложења. С друге стране, када сте Ви тужена страна онда суд поступа више него експедитивно. То је и разлог којим пишем ово писмо.

Сигурност правног поретка, а то је сигур-ност свих нас, зависи пре свега од неприс-

трансног, непоткупљивог и стручног правосуд-ног кадра. Од таквог правосудја ми смо да-нас даље него икад. На жалост, у формирању таквог кадра учествовала је и опозиција па и СПО. Знам да се 1992. није у том погледу могло много учинити јер се већ чињеницом комплетног избора, односно реизбора, опо-зиција наша у ситуацији да преузме све, или скоро све дотадашње судије.

Али шта је сада? Избори тужилаца и суди-ја се настављају а опозиција је пасивна. Као да се њена борба за правосудје завршила преузимањем већине места у Одбору. Међу-тим, управо та ситуација, уз пасивно држање, омогућава владајућој странци да гура своје људе а да ипак пред јавношћу остане чиста, јер, како рече Горица Гајевић на последњој скупштини — „ово је предлог Одбора“ — дакле, не владајуће странке.

Формално тако и јесте а суштински није и не може бити када се Одбору достави пред-лог који садржи онолико кандидата колико их се и бира. И тако, Одбор је практично у ситу-

цији да прихвати оно што му се достави. Тако се бирају тужиоци који ће данас, сутра, подизати оптужнице за измишљена кривична дела и судије које ће уважавати те предлоге и делити правду све по мери СПС-а.

Зар мислите да Пелић није изабран зато што није стручан или зато што га опозиција није хтела. Варате се. У два случаја није био послушан и СПС је рекао своје.

Зашто се Јанковић не поставља? Тражи се подобнија личност. (Јанковић до пре два месеца није био члан СПС-а) јер не заборавите, Први суд је изузетно важан због седишта већине политичких странака и одржавања политичких манифестација.

Зато, драги моји, пробудите се за Ваше и наше добро. Отворите четворо очи кога бирате у правосудје.

ПОШТОВАЛАЦ, који се због доскорашње функције не може потписати

ВИДОВДАН И ИВАЊДАН

ЕВО како су српски комунисти — партизани (а њихови „пупчани“ наследници су СС српски социјалисти) у оном рату убијали Србе родољубе на Видовдан и Ивањдан; као и то како су клали — а викали: „Држ'те лопова!“ Ових дана око Видовдана и Ивањдана сетимо се тих жртава и одајмо им дужну помен и захвалност што их побиле у роду и вери својој.

„На Видовдан, 28. јуна 1943. на Букуљу (код Аранђеловца) је образован први баталјон ослободилачке војске... од 40 Космајаца и 60 Шумадињаца...

Штаб је наумио да прослави рађање батаљона у самом Аранђеловцу, у којем се налазило: стотину жандарма, 850 Бугара и 1.000 Немаца.

Иза ролетне на дућану и стану Жике Алексића-Бошњака... нико се није одазивао на добовање кундака и позива: „Отвори!“ Митраљезак је рафалом распарео лимену завесу; борци су ушли у дућан и собу, и угледали сабласт: уздушно пресечен... искожен... Са њим је убиен и његов отац Ђура Алексић.

Митраљезом су размрскана и врата на кући индустријалца и п-етоколонаша Драгише Симића... Меци обрачуна стигли су га на тавану. Кажњен је и Светозар Лазаревић, кафеџија и трговац житом. Освета је погодила Живојина Лазаревића из Врбнице, који је издао сина Милана Илића — Чиче, омиљеног партизана Радомира Илића — Жуљу.

Из оближње куће истрчала је Љубица Михаиловић, кћерка Илије Михаиловића... На њу партизани нису мислили, али кад се огласила, повели су је на Букуљу и стрељали за време борбе с Бугарима.

У праведној видовданској ноћи, до краја свог издајничког пута стигли су и трговци: Веса и његов син Милан Стефановић, Пера Урошевић и Михајло Петровић, предани сарадници Недића и четника...

„У то време четници су у Дудовици, близу Лазареваца, спремали патетичну прославу Видовдана (28. јун 1944.), обећавајући невиђену „смотру снаге и духа“

Ноћу 26. јуна Друга бригада се неопажено примакла на два километра од Дудовице и притајила у шумарку, уз јаке страже, које су задржавале случајно наишле сељаке. А четници су колонама пристизали, свечани и трезни, за спомен на Косово.

С једне узвишице посматрао их је командант Живомир Белошевац, шофер из Врбнице, размишљајући о нападу.

У четири по подне партизани су у две колоне сишли у село и ненадним налетом расте-

рали слављенике, који су заборавили на Видовдан: убили су петнаест (15) четника и стрељали заробљеног официра... косовска представа била је завршена“.

Дакле, за два Видовдана, шачица српских комуниста убила је 25 Срба родољуба. А у Аранђеловцу у два случаја убила и оца и сина.

о.

„Седмог јула 1941. у село Беча Црква у ваљевском крају стигла је Рађевско-азбуковачка чета Ваљевског партизанског одреда. На збору пред кафаном сто педесет сељака је зачуђено посматрало наоружане људе у сеоским и градским оделима. Али после говора доктора Милоша Панчића, Чедо Милосављевића и Жикице Јовановића — Шпанца седморица су ступила у чету. У то је наишла жандармеријска патрола, с наредником Богданом Лончаром и капларом Миленком Брковићем. Угладавши наоружане људе у селу, жандарми су се склонили крај пута, док партизани нису отишли.

Студент Владан Бојанић, комуниста, стигао је чету, која се брзо вратила натраг. Жикица Шпанец се са тројицом бораца запустио чистином према жандармима. „Ево их!“ — викнуо је председник општине. Жандарми су уперили пушке на четворицу партизана. Наредник је командовао: „У уме закона, руке увис!“ Искусни шпански борац је клекнуо и опалио из „штајера“: жандарм се срушио погођен. Пуцао је и други жандарм, али је и он пао.

Ослободилачки рат је почео“.

Браћо Срби и сестре Српкиње, сва српска чељади под небеским сводом, ево, видите како су српски комунисти почели „Ослободилачки рат“, на Ивањдан — рођендан Св. Јована Крститеља, на народном вазару и веселу (а не збору, како кажу), убивши два Србина. Подсетимо се. Жртве су са Баније и Кордуна побегле од хрватске усташке каме, али их је дочекала српска комунистичка кама. Ова убиства српски комунисти већ 50 година славе и тиме се диче. У том часу и времену, отац и вођа српских комуниста је био хладно пиво на Дединју у Београду заједно са немачким генералима и свитом. Само повелика будала и још већи кретени мисле да Немци нису знали да им је у комшилуку Тито, њихов човек и агент. Присетимо се такође: да су Тита српски комунисти тек крајем септембра 1941. г. успели да одвоје од Немаца као теле од сисе и да га одведу, као мечку на мотки, у с. Робаје код Крупља да види, прави пут своје партизане. А у ствари, Немци су га послали да гледа кланицу српског народа у Мачви и околини, коју су заједно организовали и изводили те јесени против Срба родољуба. Још прецизније: да Јосип Броз настави своје злочине у Мачви које је започео ратне 1914. г. као аустријски каплар.

о.

„Ноћу, на путу за Рудник, командант је по обичају наредно: „Последњи да одсече грану“... До борца на зачелу је стигло: „Последњи да одсече главу“. Овај се стресао; једино је он разумео језиви смисао поруке: спроводио је заробљеног четника.

„Како? Чиме?“ „Ножем“, вратио се одговор.

„А ујутру су сви питали куд се део заробљеник“.

(Изнети подаци и докази о извршеним злочинима су српски комунисти описали у својој књизи „БУНА“ — Хроника о НОР-у у Шумадији (1941-1945), „Просвета“, Београд, година 1971. аутор (уједно и учесник у злочинима) Мирко Милојековић).

Иначе, ни највећи непријатељи српског народа нису гору и црњу књигу написали од ове. Али, њу не треба спалити, него читати и видети са каквом мржњом су нас српски комунисти убијали. Али, о том — по том!

**С поштовањем и захвалношћу
Милован Радисављевић,
Гарашанин, Жарково)**

Ове године 28 јуна навршава се 604 године од првог Видовдана и ништа се значајније није догодило на кугли земаљској од боја на Косову Пољу. Битку коју су Срби водили 1389 године на челу са честитим кнезом Лазаром ми данас прослављамо после шест стотина и четири године Видовдана и од те битке на Косову која и данас траје нема ништа пресудније за судбину Српског народа.

Косово је најскупља Српска реч. Плаћено је краљу целог народа. Ту се свест Српског народа пресекла на оно до и оно после Косова. И ми смо потомци Косовских хероја, који су се жртвовали за крст часни и слободу златну, за веру и отеченство.

На Косову су сасечене самоникле и бујне гране народног дрвета све до самог стабла, а стабло је срубљено до корена његова. Но дрво се не осуши, јер га крв Косовских јунака опрепи и оживотвори. Не осуши се срубљено и сасечено стабло, јер Царство Небеско, које хероји Крста изабраше, даде му снаге да озелени и пусти своје гране.

И ми смо тело од тога тела и кост од кости и дух оног народа, који је после Косова живео на свом огњишту без слободе, а у својој земљи, под туђином без земаљског царства и без земаљског сјаја. Српски народ је путовао кроз историју свог ролства, без свог челника и свог Мојсија, али са надом несаломљивом да ће му Бог отац његових, Бог Немањин и Савин, Бог Стевана и Душана Силног, и Бог Лазарев и Милошев опет даривати земљу обећану.

Ти благочестиви претци одевени извесних долама у куделу и сукно, са уздахом су гледали у Косово не као долину, већ у планину, јер су се те планине очекивали поток бистре воде да му опере ране и сузе, да му окрепи дух и душу и да га надахне небеским надахнућем, да би издржао и да би се одржавао. И заиста, народ се одржао и све издржао благодарећи Косову и Цркви. Црква му је била тумач Косова, а Косово тумач свега што се догодило пре и после пропасти земаљског царства Српског.

Видовдан је био Карађорђе Петровић, Видовдан је био Милош Обреновић, Видовдан је био Гаврило Принцип, Видовдан је био Краљ Петар Карађорђевић са својим сином краљем Александром Првим, чија је погибија била један Видовдан.

Видовдан је била Албанска Голгота, Видовдан је био масовно убијање српских бораца у Словенији 1945 год

Видовдан је била Босанска Голгота, где су хиљаде Срба и Српкиња, животе своје оставили, а у праведној борби за Крст Часни и слободу златну, предвођени неумрлим Чичом легендарним Дражом Михајловићем. А данашњи рат, наметнут од Комуниста, може се десити да превазиђе све досадашње Видовдане, по страдању Српског народа.

Видовдан за нас Србе, кроз векове био је дан окрепљења и дан наде и вере и најсветлији тамјан којим су се кадила и напајала наша поколења. То мора бити и у будуће док год Срби живе. Срби су много пута били физички савладани, али духовно и морално непокорени, само захваљујући Светосавском предању и неумрлој Косовској и хришћанској етици, били су и остали државотворан народ.

НЕКА ЈЕ СЛАВА И ХВАЛА СВИМ ВИДОВДАНСКИМ ЈУНАЦИМА ОД КОСОВА ДО ДАНАС А МЕЂ НАМА ВЕЧНИ ПОМЕН!

Бранко Јовановић

ГЛАС ЦРКВЕ

ДОСТОЈЕВСКИ

БЕЗ ЦЕНЗУРЕ

Сабрана дела у 35 књига

седам кола — 10.360 страна

У седам месечних рата по 50 д.

После 60 година ћирилицом

I коло (излази у мају 1994)

- Зли дуси I — Зли дуси II
- Зли дуси III
- ЗАБЕЛЕШКЕ ИЗ ПОДЗЕМЉА
- КОЦКАР

II коло

- ИДИОТ I — ИДИОТ II — ИДИОТ III
- ЊЕТОЧКА ЊЕЗВАНОВА
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

III коло

- ЗЛОЧИН И КАЗНА I
- ЗЛОЧИН И КАЗНА II
- ЗЛОЧИН И КАЗНА III
- ВЕЧНИ МУЖ И ЧИЧА МАРОЈЕ
- СЕЛО СТЕПАНЧИКОВО

IV коло

- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) I
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) II
- МЛАДИЋ (МОМЧЕ) III
- ДВОЈНИК
- НОВЕЛЕ

V коло

- БРАЋА КАРАМАЗОВИ I
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ II
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ III
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ IV
- БРАЋА КАРАМАЗОВИ V

VI коло

- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА I
- ЗАПИСИ ИЗ МРТВОГ ДОМА II
- АУТОБИОГРАФСКИ СПИСИ
- УЈКИН САН И ДРУГЕ ПРИПОВЕТКЕ
- НОВЕЛЕ

VII коло

- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ I
- ПОНИЖЕНИ И УВРЕЂЕНИ II
- БЕДНИ ЉУДИ И СТУДИЈА О ДОСТОЈЕВСКОМ
- ЛИТЕРАРНИ НАПИСИ
- ПОЛИТИЧКИ НАПИСИ

Свим претплатницима уз комплет књига додељује се репрезентативна ГРАМАТА саиздавача;

Имена свих претплатника и задужбинара биће објављена на крају 35. књиге;

Екстралуксузно издање — увозни 80-грамски папир — тврди повез са златотиском — штампа и повез БИГЗ;

Репринт издање „НАРОДНЕ ПРОСВЕТЕ“ из 1933. године — уредник Исидора Секулић;

Цена књиге у претплати 10 динара — једног кола 50 динара — комплета 350 динара. По изласку из штампе цена кола ће бити знатно већа;

— Цео комплет излази до краја ове године — сваки месец по једно коло.

Поруџбине на адресу: „ГЛАС ЦРКВЕ“ В. Мишића 28, 14000 Ваљево, тел. 014/35-115; 38-202; 20-597, 00—24 часа

Књиге достављамо поузећем — поштарина купца

НАРУЏБЕНИЦА

_____

_____

_____

Адреса поруџиоца _____